

Załącznik do Uchwały Nr XXIX/366/2017
Rady Gminy w Zaleszanych
z dnia 27 kwietnia 2017 r.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych GMINY ZALESZANY NA LATA 2016-2025

Opracowanie: Grupa Doradcza BAS

www.stachbas.pl

ZALESZANY, 2016

1. WPROWADZENIE.....	4
1.1. Wstęp - podstawy i cel opracowania	4
1.2. Procedura przygotowania aktualizacji Strategii	6
1.3. Zastosowana forma uspołecznienia procesu aktualizacji Strategii	6
1.4. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce.....	7
2. STRESZCZENIE	8
3. RAPORT STANU.....	10
ANALIZA I DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY ZALESZANY	10
3.1. Położenie administracyjne i geograficzne.....	10
3.2. Położenie komunikacyjne.....	11
3.3. Walory przyrodnicze.....	11
3.4. Walory kulturowe	15
3.5. Społeczeństwo	18
3.6. Demografia.....	18
3.7. Wiek i struktura wykształcenia mieszkańców	19
3.8. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania.....	21
3.9. Mieszkalnictwo.....	22
3.10. Struktura zatrudnienia i rynek pracy.....	23
3.11. Bezrobocie	23
3.12. Rolnictwo.....	24
3.13. Przedsiębiorczość	25
3.14. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna.....	27
3.15. Gospodarka wodno-ściekowa.....	27
3.16. Gospodarka odpadami.....	29
3.17. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa	29
3.18. Infrastruktura telekomunikacyjna	32
3.19. Infrastruktura edukacyjna.....	32
3.20. Infrastruktura sportowa.....	35
3.21. Infrastruktura kultury.....	36
3.22. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej.....	38
3.23. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego.....	39
3.24. Analiza zdolności inwestycyjnej Gminy.....	41
3.25. Jakość kapitału społecznego w Gminie.....	42
3.26. Analiza potencjału jakości życia	43
4. Dominujące problemy społeczne - wnioski z badań diagnostycznych	44
4.1. Wnioski z zebrań wiejskich	44
4.2. Badania ankietowe	45
4.3. Wnioski z warsztatów strategicznych	46
4.4. „Wizja sołectwa” zdaniem uczestników zebrań.....	47
5. ANALIZA WSKAŹNIKÓW OBEJMUJĄCYCH POMOC SPOŁECZNĄ GMINY ZALESZANY .	50
5.1. Wprowadzenie	50
5.2. Dane statystyczne i prognozy dotyczące działalności OPS w Zaleszanach.....	50
5.3. Wnioski końcowe.....	72
6. KIERUNKI ROZWOJU NA LATA 2016 – 2025.....	75
6.1. Analiza SWOT dla obszaru „Pomoc społeczna i promocja zdrowia”	75
6.2. Analiza SWOT „Beneficjent pomocy społecznej”	76
6.3. Drzewo celów Strategii Gminy Zaleszany na lata 2016-2025	77
6.4. Cele oraz zadania i projekty działań Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych....	78
6.5. Cele szczegółowe i działania GSRPS.....	80
Obszar I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	80
Obszar II WSPÓLPRACA	82
Obszar III ŚWIADOMOŚĆ	86
Obszar IV WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	88
6.6. Rezultaty i wskaźniki dla celu nadrzędnego.....	92
CZĘŚĆ 7 ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ.....	93
7.1. Zarządzanie wdrażaniem Strategii	93
7.2. Monitoring i aktualizacja Strategii.....	94
Załącznik 1 Przewodnik po źródłach finansowania inicjatyw społecznych.....	95
Załącznik 5 Użyteczne portale informacyjne.....	105

1. WPROWADZENIE

1.1. Wstęp - podstawy i cel opracowania

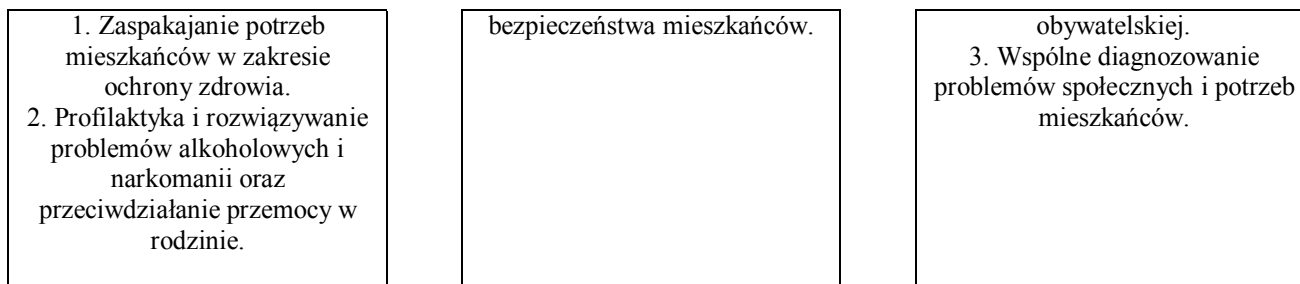
Za podstawę prac nad aktualizacją obowiązującej Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany przyjęto:

- konieczność aktualizacji i ewaluacji dokumentu obowiązującej Strategii ze względu na kończący się okres jej funkcjonowania;
- odniesienie się do zaistniałego rozwoju społecznego mieszkańców i Gminy, a także pojawienia się nowych wyzwań i uwarunkowań rozwoju;
- nową perspektywę finansowania polityki społecznej w Polsce w oparciu o fundusze pomocy Unii Europejskiej planowane do realizacji w okresie 2014-2022;
- opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Zaleszany na lata 2016-2025, która wskazuje na nowe obszary strategicznego rozwoju gminy, biorące za podstawę zasady zrównoważonego rozwoju różnych sfer życia;
- realizacja projektu rozbudowy budynku OPS wraz z rozszerzeniem współpracy OPS z lokalnymi organizacjami działającymi na rzecz beneficjentów OPS w Zaleszanych.

Szczególną uwagę należy poświęcić obowiązującej od dnia 1 maja 2004 roku Ustawie z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz.U. z 2013 r., poz. 182 z późniejszymi zmianami), która reguluje sprawy związane z zadaniami z zakresu pomocy społecznej. W art. 17 ust. 1. znajduje się zapis o obowiązkach gminy: „*opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”. Poza ww. ustawą niniejszy dokument nawiązuje do innych unormowań obejmujących instytucje pomocy społecznej, rynek pracy, instytucje integracji społecznej, czy działania podejmowane przez organizacje społeczne i pozarządowe.

Gmina Zaleszany, realizując zapisy powyższej ustawy, opracowała w roku 2012 „Strategię rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Zaleszany”. Strategia zawierała diagnozę ówczesnego stanu gminy oraz definiowała cele i kierunki działań na lata 2012-2016. Wskazywała na takie strategiczne kierunki działań jak:

<p>Cel strategiczny 1.: Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego. 2. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy. 3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym. 	<p>Cel strategiczny 2.: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania. 2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia. 3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju. 	<p>Cel strategiczny 3.: Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
<p>Cel strategiczny 4.: Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.</p> <p>Cele operacyjne:</p>	<p>Cel strategiczny 5.: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich. 2. Zwiększenie poczucia 	<p>Cel strategiczny 6.: Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej. 2. Wyzwalanie aktywności

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany na lata 2012-2016 wdrażana była w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego.

Wejście w życie nowych programów pomocowych ukierunkowanych na wsparcie sfery społecznej powoduje konieczność aktualizacji „Strategii”. Uchwalony w 2012 r. dokument stanowił w części bazę i podstawę prac nad niniejszym opracowaniem w zakresie określenia pozytywnych i negatywnych doświadczeń związanych z wdrażaniem Strategii, uzyskiwaniem założonych rezultatów, czy budowania struktur wspierających podmioty prowadzące lokalną politykę społeczną.

Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, jaka została dokonana w okresie maj – listopad 2016 zakładała, aby opracowana Strategia uwzględniała lub odnosiła się do:

- dokumentów strategicznych na poziomie powiatu, województwa i kraju oraz innych dokumentów strategicznych gminy,
- kształtowania aktywnego modelu polityki społecznej w gminie - współpracy wszystkich instytucji rządowych, samorządowych, pozarządowych oraz przedstawicieli biznesu,
- uwzględnienia w dokumencie programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, budownictwa socjalnego, edukacji publicznej, ochrony zdrowia i innych, których celem jest integracja w środowisku osób i rodzin szczególnie ryzyka,
- budowania szerokiego partnerstwa lokalnego,
- założeń polityki społecznej Unii Europejskiej w takich obszarach jak: zapewnienie wszystkim dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług, zapobieganie ryzyku „wykluczenia”, pomocy dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie” (wspieranie najsłabszych), mobilizacji organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej;
- kreowania nowych metod współpracy i działania instytucji publicznych, takich jak:
 - Empowerment (upełnomocnianie lub przydawanie władzy) – proces angażowania beneficjentów w podejmowanie decyzji ich dotyczących i umożliwienie im brania odpowiedzialności za swoje działania,
 - Partnerstwa lokalne i mechanizmy budujące efekt synergii i zaangażowania instytucjonalnego;
 - Planowanie lokalne – uczestnictwo kluczowych podmiotów w procesach decyzyjnych, ale też uzyskiwanie wsparcia finansowego ze środków publicznych na działania rekomendowane do realizacji, a zawarte w aktualnych dokumentach programowych Gminy.

W ramach prac nad aktualizacją „Strategii” przeprowadzona została diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy w oparciu o dane:

- Ośrodka Pomocy Społecznej (uzyskane w toku jego bieżącej działalności);

- Urzędu Gminy Zaleszany - diagnoza oparta o zapisy w dokumencie: „Strategia Rozwoju Gminy Zaleszany na lata 2016-2025”,
- samodzielnie zebrane i przetworzone na podstawie BDL Głównego Urzędu Statystycznego.

Ponadto uzyskano informacje i opinie w oparciu o dodatkowe analizy i badania takie jak:

- warsztaty oraz spotkania z pracownikami OPS w Zaleszanach;
- społeczne badania ankietowe adresowane do mieszkańców i instytucji (w ramach Strategii Rozwoju Gminy oraz własnych);
- opinie uzyskane w procesie konsultacji założeń dokumentu Strategii;
- analiza dokumentów zastanych (dokument Strategii 2012-2016, sprawozdania z działalności instytucji społecznych, dokumenty inne niż lokalne).

1.2. Procedura przygotowania aktualizacji Strategii

Termin	Zadanie
MARZEC	Podpisanie umowy na dokonanie aktualizacji dokumentu. Zatwierdzenie harmonogramu prac. Rozpoczęcie procesu zbierania danych zastanych.
KWIECIEŃ - MAJ	Opracowanie raportów: 1. analiza danych Biura Danych Lokalnych GUS, 2. sondaż ankietowy, 3. analiza zgłaszanych przez społeczność wniosków do budżetu gminy, 4. analiza wniosków z zebrań wiejskich, 5. analiza dokumentów przedłożonych przez Urząd Gminy - realizacja zadań strategicznych, informacje o działaniach lokalnych instytucji.
CZERWIEC	Warsztaty dla liderów instytucji, organizacji, wspólnot: • Warsztat cz. 1: Analiza SWOT Gminy - definiowanie obszarów strategicznych, • Warsztat cz. 2: Analizy SWOT poszczególnych obszarów strategicznych, • Warsztat cz. 3: Wnioski wynikające z analizy SWOT - projekcja celów, zadań, projektów
LIPIEC - SIERPIEŃ	Opracowanie założeń strategii rozwoju Gminy (cele strategiczne, cele operacyjne, zadania i projekty realizacyjne)
WRZESIEŃ	1. Spotkania lokalne: • wspólnoty wiejskie, • lokalne instytucje pozarządowe i wspólnoty. 2. Opracowanie projektu dokumentu Strategii.
LISTOPAD	1. Przedłożenie 1. projektu dokumentu Strategii do konsultacji: • mieszkańcom, • organizacjom społecznym i grupom nieformalnym, • Komisjom Rady Gminy, • Wójtowi Gminy, • kierownikom jednostek organizacyjnych gminy. 2.
GRUDZIEŃ	Zebranie opinii i przygotowanie 2. projektu dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i przedłożenie kierownikowi OPS w celu podjęcia uchwały przez Radę Gminy Zaleszany.

1.3. Zastosowana forma uspołecznienia procesu aktualizacji Strategii

W ramach aktualizacji dokumentu Strategii podjęto następujące metody partycypacji i komunikacji społecznej:

1. Organizacja i praca Zespołu ds. Strategii: Zespół reprezentował wszystkie jednostki organizacyjne Gminy Zaleszany oraz kluczowe, ze względu na działania, lokalne podmioty innych instytucji;

2. Badania ankietowe, które objęły mieszkańców gminy i instytucje zlokalizowane na obszarze gminy;
3. Konsultacje dokumentu Strategii poprzez zaprezentowanie projektu na portalu Gminy;
4. Uwzględnienie w analizach i diagnozie wniosków z analiz społecznych oraz wynikających z procesu konsultacji.

1.4. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Na portalu informacyjnym Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej znajduje się użyteczna wyszukiwarka aktualnych i planowanych aktów normatywnych pogrupowanych w obszary tematyczne:

- [Pomoc Społeczna](#)
- [Ubezpieczenia społeczne](#)
- [Polityka rodzinna](#)
- [Prawo pracy](#)
- [Warunki pracy](#)
- [Dialog Społeczny](#)
- [Osoby niepełnosprawne](#)
- [Promocja zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia](#)
- [Zespół do Spraw Oceny Skutków Regulacji](#)

Adres portalu i zakładki: <http://www.mpips.gov.pl/prawo/obowiazujace-prawo/>. Również na stronie Sejmu RP pod adresem wyszukiwarki: <http://isap.sejm.gov.pl/> można zapoznać się z aktualnie obowiązującymi przepisami prawnymi.

2. STRESZCZENIE

W proces opracowania Strategii włączono liderów i mieszkańców zarówno na poziomie diagnozowania (analiza dokumentów, ankiety, warsztaty), jak i na etapie kreowania celów strategicznych i operacyjnych oraz określania przedsięwzięć realizacyjnych. Uczestnictwo kluczowych osób i zainteresowanych wdrażaniem grup społecznych jako gwarancja kreowania kierunków rozwoju adekwatnych do potrzeb społecznych jest też wyznacznikiem zaplanowanego procesu monitorowania i ewaluacji Strategii. Kluczowymi obszarami i kierunkami działań Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany jest:

Cele strategiczne	Cele szczegółowe
Dostosowanie technicznej infrastruktury społecznej (budowa, modernizacja, remonty) do potrzeb mieszkańców i wymogów prawnych.	Beneficjenci pomocy społecznej mają dostęp do nowoczesnej i atrakcyjnej infrastruktury społecznej
	Inicjowanie przez ośrodki wsparcia OPS tworzenia klubów samopomocy (seniora, samotnej matki, rodziców mających problemy wychowawcze z dziećmi, etc)
	Promocja wśród mieszkańców, szczególnie w grupie osób - beneficjentów OPS nowych usług czy form animacji lokalnej.
Zwiększenie roli organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w życiu społecznym oraz promocja wolontariatu ukierunkowanego na pomoc społeczną	Zwiększenie przez samorząd gminny i publiczne instytucje gminne liczby zleczanych zadań publicznych w obszarze promocji zdrowia i pomocy społecznej.
	Wsparcie dla projektów zewnętrznych adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych (spotkania, wyjazdy, pomoc rzeczowa, udostępnianie własnych zasobów).
	Wzmacnianie organizacji i instytucji lokalnych przy wdrażaniu projektów i działań na rzecz wolontariuszy „pomocy społecznej”
	Zwiększenie wymiany informacji i współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w sferze pomocy społecznej
	Wsparcie dla inicjatyw pomocowych realizowanych w formie grup samopomocowych
Wzmocnienie działań edukacyjnych i informacyjnych	Prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych z wykorzystaniem narzędzi dostosowanych do różnych grup odbiorców, z uwzględnieniem specyfiki osób starszych i beneficjentów pomocy społecznej.
	Organizacja cyklicznych spotkań uczniów szkół ze specjalistami (np. lekarze, policjanci, pedagodzy, doradcy) na tematy związane z bezpieczeństwem (wpływ narkotyków, nikotyny, alkoholu, przemocy itp.).
	Realizacja lokalnych kampanii informacyjnych w zakresie promocji zdrowia wśród beneficjentów OPS
Zmniejszenie liczby osób korzystających z cyklicznych form wsparcia finansowego i rzeczowego realizowanego przez OPS z powodów dysfunkcji społecznych, zdrowotnych i zawodowych	Zmniejszenie poziomu bezrobocia wśród mieszkańców gminy
	Zapewnienie zintegrowanych, rocznych programów wsparcia dla grup (środowisk) szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym lub dla których przyczyny wykluczenia mają charakter środowiskowy (RPW)
	Stosowanie innowacyjnych metod pomocy społecznej i wdrażania

	programów społecznych
	Doraźne wsparcie i pomoc dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	Stałe diagnozowanie potrzeb i sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

3. RAPORT STANU.

ANALIZA I DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY ZALESZANY

Położenie

3.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski obszar gminy Zaleszany leży w Prowincji Zewnętrznych Karpat Zachodnich - Północne Podkarpacie, w makroregionie Kotliny Sandomierskiej w obrębie mezoregionów - Równiny Tarnobrzeskiej i Doliny Dolnego Sanu. Obszar gminy leży w widłach Wisły i Sanu. Rzeka San stanowi północno-wschodnią granicę Gminy. Położenie matematyczno-geograficzne wyznaczają współrzędne:

- kraniec południowy: Kotowa Wola – 50°34'N,
- kraniec północny: Skowierzyn – 50°36'N,
- kraniec zachodni: Kępie Zaleszańskie – 21°52'E,
- kraniec wschodni: Pilchów – 22°02'E.

Administracyjnie Gmina położona jest w północnej części województwa podkarpackiego, w powiecie stalowowolskim. W porównaniu do pozostałych gmin wiejskich powiatu ma najmniejszą powierzchnię – zajmuje 11,5% łącznego obszaru tych gmin. Gmina znajduje się w odległości ok. 10 km od miasta Sandomierz i ok. 5 km od miasta Stalowa Wola. Sąsiaduje z gminą:

- Gorzyce od zachodu,
- Radomyśl od północy i wschodu,
- Grębów od południowego zachodu,
- Stalowa Wola od południowego wschodu.

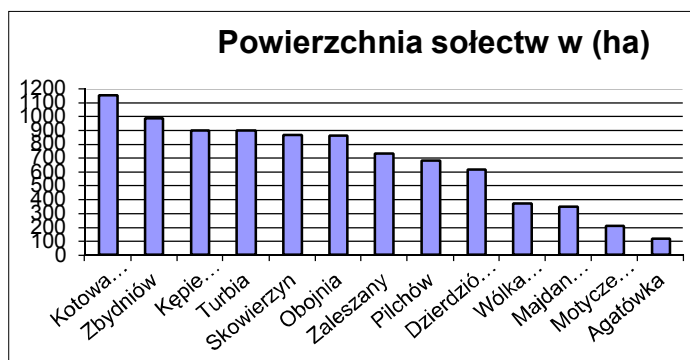
Gmina Zaleszany zajmuje obszar 8717 ha, z czego ponad połowę stanowią grunty rolne. W obrębie Gminy znajduje się 13 sołectw. Sieć osadnicza Gminy kształtuje się, jako układ 4-stopniowy:

1. ośrodek Gminy – Zaleszany,
2. ośrodki wspomagające ośrodek Gminy – Zbydniów, Turbia,
3. wsie podstawowe – Dzierdziówka, Majdan Zbydniowski, Wólka Turebska, Pilchów, Kotowa Wola, Kępie Zaleszańskie, Skowierzyn,
4. wsie o ograniczonych możliwościach rozwoju - Motycze Szlacheckie, Obojna, Agatówka.

Odległość poszczególnych jednostek osadniczych od siedziby Urzędu Gminy waha się od 3 do 7 km. Do najbardziej oddalonych sołectw należą: Pilchów, Agatówka, Obojna.

Powierzchnia sołectw w gminie Zaleszany (wg danych UG Zaleszany 2015)

Sołectwo	Powierzchnia (ha)
Agatówka	115,67
Dzierdziówka	618,95
Kępie Zaleszańskie	899,32
Kotowa Wola	1152,54
Majdan Zbydniowski	345,29
Motycze Szlacheckie	209,63
Obojna	859,54
Pilchów	679,29
Skowierzyn	867,71
Turbia	896,59
Wólka Turebska	371,02
Zaleszany	732,91
Zbydniów	983,54

Powierzchnia sołectw w ha**Powierzchnia Gminy Zaleszany i jej specyfikacja – wybrane elementy (wg GUS)**

Charakterystyka	Powierzchnia w hektarach/km ²		
	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Powierzchnia Gminy Zaleszany ogółem	8717/87 km ²	8717/ 87 km ²	8717/ 87 km ²
Powierzchnia łądowa Gminy Zaleszany	8537	8537	8537
Powierzchnia użytków rolnych	6552	6539	6534
Powierzchnia grunty orne	4389	4379	4376
Powierzchnia sady	98	98	96
Powierzchnia łąki	989	987	987
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	1425	1432	1432
Grunty pod wodami	180	180	180

Powierzchnia Gminy Zaleszany na przestrzeni lat 2012-2014 nie zmieniła się. Zmniejszyła się natomiast powierzchnia użytków rolnych (o 16 ha) i gruntów rolnych (o 13 ha). Dane te wskazują na niewielki, ale stopniowy spadek zainteresowania mieszkańców Gminy rolnictwem i uprawami rolnymi.

3.2. Położenie komunikacyjne

Obszar Gminy przecinają drogi o znaczeniu krajowymi i lokalnym. Najważniejszą drogą jest szosa łącząca Sandomierz i Stalową Wolę, przebiegająca przez ośrodek Gminy - Zaleszany oraz Zbydniów, Turbię, Agatówkę. Przez obszar Gminy przebiegają linie kolejowe: Dębica-Stalowa Wola, ze stacjami kolejowymi w Zbydniowie i Turbii, oraz Lublin-Stalowa Wola, ze stacją w Pilchowie.

3.3. Walory przyrodnicze

Gmina Zaleszany położona jest na terenach zalewowych rzek Sanu i Łęgu. Teren ten charakteryzuje się niewielkimi spadkami poprzecznymi i podłużnymi, charakterystycznymi dla terenów zalewowych oraz występowaniem dużej ilości starorzeczy, zakoli, naturalnych zbiorników wodnych. Deniwelacje terenu nie przekraczają 2-3 m. Na system wodny terenu składają się rzeki, potoki i wody stojące. Główną arterią wodną jest rzeka San, która jest typową rzeką niziną o leniwym biegu. Ośmiokilometrowy odcinek tej rzeki otacza gminę Zaleszany od strony wschodniej i północnej. Brak właściwych wzmocnień brzegowych sprawił, że San rozlewał się bezładnie, osiągając niejednokrotnie ponad 250 m szerokości. Znaczenie Sanu jako arterii komunikacyjnej zaczęło rosnać od drugiej połowy XV w., kiedy w Polsce ożywił się eksport płodów rolnych, a następnie drzewa. Od strony

zachodniej i południowej okoliczne tereny otoczone są przez Łęg, do którego, w pobliżu wsi Kępie Zaleszańskie, wpada strumień Osa. Łożysko Osy w bieżącym stuleciu zostało niemal całkowicie zmienione poprzez podłączenie do niego leśnych kanałów odwadniających. Znacznym przemieszczeniom ulegały także koryta Sanu i pozostałych jego dopływów, a znaczny obszar gminy stanowił niegdyś dla niego taras zalewowy. Przemieszczanie się tras rzecznych było zjawiskiem ciągłym, dokonującym się przez stopniowe rwanie brzegów, podczas żywiołowych wylewów, które nazbyt często powtarzały się przed obwałowaniem Sanu. Jak duże były owe przesunięcia w odległych stuleciach, świadczy lokalizacja Zbydniowa, który niegdyś oddalony od łożyska rzeki o 10,5 km, dziś znajduje się niewiele ponad 3 km od niego.

Pozostałością dawnego biegu rzeki są liczne starorzecza, nad którymi ulokowały się osady nadrzeczne: Zaleszany, Motycze Szlachecki, Skowierzyn, Zbydniów, Majdan Zbydniowski, Wólka Turebska, Dzierdziówka. Starorzecza stanowią ciekawe obszary zarówno pod względem krajobrazowym, jak i przyrodniczym. Na szczególną uwagę zasługuje zwłaszcza starorzecze Sanu położone pomiędzy miejscowościami Zbydniów i Skowierzyn rozciągające się na długości ok. 10 km i w najszerszym miejscu dochodzące do 50 m szerokości. Stwierdzono tu występowanie wielu chronionych gatunków roślin pływających. Najciekawszą z nich jest paproć wodna – salwinia pływająca. W ostatnim, najdalej na północ wysuniętym starorzeczu, można spotkać także inne rzadkie rośliny - owadożerną rosiczkę okrągłolistną i pływacza zwyczajnego. Poza nimi występują tu masowo chronione grzybień białe, tworząc wraz z grązelem złotym bardzo efektowne zbiorowisko lilii wodnych. Niektórzy twierdzą, że w starorzeczu Sanu w okolicach Skowierzyna spotkać można rzadko występującego kotewkę orzecha wodnego, którego rezerwat znajduje się w sąsiedniej gminie Radomyśl. Obszar gminy Zaleszany położony jest na pograniczu dwóch odrębnych regionów klimatycznych Wyżyny Sandomierskiej (zaliczanej do typu klimatu wyżyn) i Kotliny Sandomierskiej (zaliczanej do typu podgórskich nizin).

Kotlina Sandomierska posiada cechy klimatu bardziej kontynentalnego niż Wyżyna Sandomierska, zimy są chłodniejsze, a lata cieplejsze. Średnia roczna suma opadów na Wyżynie Sandomierskiej jest mniejsza niż w Kotlinie Sandomierskiej.

Szczególnie charakterystyczny dla obszaru Zaleszan jest rozkład temperatury powietrza podczas pogodnych, cichych nocy, kiedy występuje zjawisko zalegania warstwy zimnego powietrza przy powierzchni ziemi. Na terenach o urozmaiconej rzeźbie terenu zimne powietrze jako cięższe zsuwa się zgodnie z siłą grawitacji w dół i gromadzi w obniżeniach i zagłębieniach terenowych, gdzie dochodzi do największych spadków temperatur. Kotlina Sandomierska jest w silniejszym stopniu niż Wyżyna Sandomierska narażona na niebezpieczeństwo przymrozków.

Pokrywa śnieżna i czas jej zalegania to również ważny element klimatyczny. W okresie zimowym i wiosennym grubość tej pokrywy decyduje o wielkości zasilania zasobów wodnych. Liczba dni z opadem śnieżnym większym od 0,1 mm waha się od 50-60, natomiast grubość pokrywy nie przekracza 10 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej to styczeń-luty; w kwietniu pokrywa znika. Obszar gminy położony jest w północno-wschodniej części Kotliny Sandomierskiej w widłach Wisły i Sanu. Pod względem geologicznym jest to obszar akumulacji rzecznej wieku czwartorzędowego (plejstocen-holocen). Obszar ten jako skrawek Kotliny Sandomierskiej podlegał w minionych epokach podobnym czynnikom fizjogeograficznym jak te, które wpłynęły na ukształtowanie całego Zapadliska Przedkarpackiego podczas okresu wieku poligocenijskiego (trzeciorzęd). W ciągu miocenu było ono miejscem kilkakrotnych zalewów morskich. Najstarsze osady morskie miocenu stwierdzono w okolicach Sandomierza, gdzie wykształcone są w postaci ilów leżących bezpośrednio na karbonie. Pod koniec miocenu, pod wpływem ruchów dźwigających jakie nastąpiły w Karpatach, morze zajmujące zapadlisko zostało „zepchnięte” bardziej ku północy. Później nastąpiła jego ponowna transgresja. Z czasem zbiornik ten zaczął ulegać wysłodzeniu i utworzyły się w nim osady piaszczyste.

W ukształtowaniu krajobrazu Gminy Zaleszany dużą rolę odegrało zlodowacenie środkowopolskie i północne. Utwory zlodowacenia środkowopolskiego przeważają w zachodniej części obszaru. W okresie tym powstały lessy, gliny zwałowe, miejscami piaski z głazami akumulacji denno-lodowcowej. Utwory zlodowacenia północnopolskiego występują w widłach Wisły i Sanu. Do nich należą: piaski, miejscami ze żwirami akumulacji rzecznej, lessy spłaszczone i gliny lessowate. W okresie polodowcowym, w holocenie, wzdłuż rzek wykształciły się mady, ily, piaski miejscami ze żwirami akumulacji rzecznej i jeziornej, a także piaski wydmore.

Długotrwałe wiatry, które pojawiły się w czasach polodowcowych wywiewały drobnoziarnisty piasek i układały go w podłużne wały, nierzadko również w ruchome wzniesienia wydumowe.

Duże znaczenie dla ukształtowania terenu miał także San i jego dopływy oraz Łęg. Rzeki te do połowy XIX stulecia pozbawione były obwałowań, złobiąc dowolne, zmieniające się w czasie koryta i odnogi. Ich częste wylewy przyczyniły się do znacznego zabagnienia terenów. Ślady tych starorzeczy rozgraniczają terasy dyluwialne od rędzinnej. Różnice występujące pomiędzy tymi sferami dotyczą nie tylko odmiennego zestawu gleb, ale także poziomów i form ukształtowania (dla przykładu: terasa rędzinna wznosi się 3-4 m ponad poziom Sanu, młododyluwialna od 3-10m do nawet 20 m; ukształtowanie terasy rędzinnej jest równinne, porane jedynie bruzdami starorzeczy, formę dyluwialną charakteryzują piaszczyste wzniesienia i moczarowate zakłębienia, będące pozostałością rozległych bagnisk oraz jezior z okresu międzylodowcowego.

Znaczny wpływ na ukształtowanie terenu wywarł również człowiek. W procesie produkcji jego działalność stwarza nowe formy terenu, takie jak: doły po wybiórce piachu, margla lub gliny, progi rolne, groble, kopce. Nierzadko następstwa tej działalności są długotrwałe, choć odległe w czasie. Możemy zaliczyć do nich m.in. fazę wzmożonej erozji i akumulacji zwanej erozją gleb, będącą skutkiem wykarczowania lasów i niewłaściwej orki. Do dziś ma ona istotne znaczenie w rolniczym użytkowaniu ziemi.

Ukształtowanie terenu uznaje się za równinne, z lekkimi wzniesieniami i pagórkami oraz polodowcowymi formami dolin rzecznych. Różnice wysokości względnych na długości 75 m nie przekraczają 5 m. Przeciętna wysokość n.p.m. waha się w granicach 157-197 m n. p. m. W związku z genetycznie odmiennymi środowiskami, aluwialnymi i dyluwialnymi, zróżnicowanie poszczególnych typów gleb przybiera stosunkowo ostre granice. Terasa rędzinna, która zajmuje prawie 30% powierzchni Gminy zalegają mady i gleby stosunkowo błotne, dyluwialną zaś bielcowe i bagienne. Wzdłuż brzegu Sanu ciągnie się terasa łęgowa stanowiąca teren wylewowy. Doliny dopływów Sanu zalegają piaski aluwialne, a obszary starorzeczy w okolicy Zbydniowa i Zaleszan składają się ze zbielicowanych gleb darniowych wytworzonych z ilów i glin. Na obszarze gminy wśród gleb przeważają gleby średnie należące do klasy III a, III b, IV a. Gleby te stanowią około 74 % ogólnej powierzchni gminy.

Do najbardziej urodzajnych gleb w tym regionie należą mady w kategorii lekkich i średnich, które proporcjonalnie do ich miąższości zalicza się do klas od III do IV. Największy obszar przypada na gleby bielcowe, które zakwalifikowano do klasy od III i IV, pozostałe zaś typy od IV do VI. Miąższość tutejszych gleb jest na ogół płytka, dlatego procent gatunków o wysokiej jakości jest bardzo niewielki. Dobrze widać to na przykładzie wsi Zbydniów, w której 426 ha ornych przypada do klas II, 18,28 ha do klasy III a – 93,06 ha, klasy III b – 108, 53 ha, klasy IV a – 115,95 ha, klasy V – 38,72 ha, klasy VI – 10,88 ha. Mady piaszczyste, lekkie i średnie oraz niemal wszystkie odmiany bielicy z wyjątkiem piasków gliniastych, należą do ziem łatwo uprawnych. Mady lekkie i średnie zalicza się do gleb pszenno-buraczanych i najczęściej ich występują w Skowierzynie, Dzierdziejówce, Wólce Turebskiej, Turbi i Majdanie Zbydniowskim. Wszystkie pozostałe grupy gleb w omawianym regionie kwalifikują się głównie do uprawy żyta, ziemniaków, łubinu i seradeli.

Obszary korzystne do uprawy rolno-hodowlanej są wykorzystane na pola uprawne, pastwiska, ogrody oraz parcele budowlane. Część obszarów zajmowana jest także przez łąki, zlokalizowane przede wszystkim w depresji nad Sanem i jego dopływami (Kotowa Wola, Majdan Zbydniowski, Skowierzyn). Na terenie Gminy występują także niewielkie powierzchnie śródleśne i skrawki terasy wylewowej. Obszary określane jako trudne do uprawy - podmokłe, torfiaste, leżące w pobliżu skupisk ludzkich zostały przekształcone w pastwiska. Warto nadmienić, że do niedawna znaczna większość ogrodów i sadów zakładana była wyłącznie w bezpośrednim pobliżu zabudowań, ostatnio jednak obserwuje się odstępowanie od tego zwyczaju, które można tłumaczyć wzrastającym zapotrzebowaniem na owoce i warzywa.

Roślinność: stanowi czynny wskaźnik różnorodnych warunków przyrodniczych (m.in. podłoża geologicznego, gleb, rzeźby, klimatu), pod których wpływem wykształcają się naturalne zespoły roślinne. Na obszarze Gminy Zaleszany w ich skład wchodzi: m.in. lasy i zbiorowiska łąkowe, których charakterystyka zostanie przedstawiona poniżej.

Szata roślinna obszaru wideł Wisły i Sanu jest szczególnie interesująca ze względu na występowanie w tym rejonie rzadkich i chronionych roślin, takich jak: kotewka orzech wodny (Skowierzyn, Pniów) i

salwinia pływająca (Zbydniów), czy rosnące na ekstensywnie użytkowanych łąkach coraz rzadsze w Polsce gatunki związane z łąkami trzęślicowymi: konitruta błotna, goryczka wąskolistna i nasięźrzał pospolity. Do zachowania stanowisk tych roślin należałoby objąć te tereny prawną ochroną.

Mimo że na terenie gminy brak jest rezerwatów, występują pomniki przyrody i rzadkie gatunki drzew. Należą do nich:

- **lipa drobnolistna:** drzewo wolnostojące, rosnące na glebie piaszczystej, obwód: 520 cm (Kotowa Wola),
- **klon pospolity:** rośnie na terenie o małej wilgotności i żyzności, w sąsiedztwie klonów i kasztanów, obwód 300 cm (Kotowa Wola),
- **kasztanowiec biały:** obwód 325 cm (Turbia),
- **dąb szypułkowy:** rosnący na łące w pobliżu cieką wodnego zasilającego staw, obwód 350 cm (Zbydniów),
- **dąb szypułkowy:** tzw. „dąb Jagiełły”, rosnący przy trasie Stalowa Wola-Sandomierz,
- **dąb szypułkowy:** rosnący w sąsiedztwie jesionów, klonów i kasztanowców, obwód 430 cm, (Zaleszany),
- **topola biała:** rośnie wśród drzewostanu parkowego, obwód 470cm (Zbydniów),
- **sosny wejmutki:** rosną na skraju polany parkowej, obwody: 190 i 210 cm (Zbydniów),
- **buk pospolity:** rośnie wśród drzewostanu parkowego (Zbydniów),
- **jesion wyniosły (2 sztuki):** najwyższe drzewa w Gminie, rosną wśród drzewostanu parkowego, obwody: 295 i 410 cm (Zbydniów),
- **orzech czarny (27 sztuk):** rosną wzdłuż utwardzonej drogi lokalnej tworząc tzw. aleję; obwody od 100 do 300 cm (Zbydniów),
- **jesion wyniosły (3 sztuki):** rosną na skraju zadrzewienia parkowego w sąsiedztwie klonów i grochodrzew. obwody: 295, 340 i 345 cm (Zaleszany),

Najcenniejsze gatunki roślin występujące na terenie Gminy Zaleszany

Nazwa polska
Bluszcz pospolity
Goryczka wąskolistna
Grażel żółty
Groszek błotny
Grzybień białe
Kocanki piaskowe
Konwalia majowa
Kruszyna pospolita
Kukułka (storczyk) szerokolistna
Naparstnica zwyczajna
Nasięźrzał pospolity
Podkolan biały
Tysiącznik pospolity
Wiąśl pływająca (salwinia)
Wolfia bezkorzeniowa

Lasy zajmują ok. 1350 ha, co stanowi ok. 15 % ogólnej powierzchni Gminy. Najwięcej zalesionych terenów znajduje się we wsi Obojna - 474 ha, w Kotowej Woli – 267 ha oraz w Zbydniowie – 241 ha. Lasy na terenie gminy stanowią resztki dawnej Puszczy Sandomierskiej, która porastała kiedyś niemal cały obszar Kotliny Sandomierskiej. W związku z działalnością osadniczą lasy zaczęto wycinać, rozpoczynając od dolin rzek Wisły, Sanu i Wisłoki. Poszukiwania kolejnych terenów możliwych do zagospodarowania i eksploatacji doprowadziły ostatecznie do ogromnego zubożenia drzewostanu. Jeszcze pod koniec XVIII w. zadrzewienia w widłach Wisły i Sanu tworzyły zwarty obszar z uwagi na występowanie na tym terenie znacznych połaci bagien, bielicowych nieużytków oraz wydm.

W 1931 r. zalesienia w powiecie tarnobrzeskim, na terenie którego położona była dzisiejsza Gmina Zaleszany, zajmowały 32,5% terenu i były to zaledwie tylko relikty zasobnych niegdyś terenów tamtejszych puszczy. Dalsza eksploatacja starych drzewostanów puszczańskich wiązała się ze zmianą polityki gospodarczej miejscowych właścicieli obszarów leśnych, którzy około XIX stulecia zaczęli masowo spławiać drzewo do Torunia i Gdańska. Pomimo intensywnego handlu surowcem drzewnym, zasobność drzewostanu jeszcze przez kilka dziesięcioleci pozostawała na wysokim poziomie, o czym świadczy masowa ścinka niektórych dębów w tzw. Niedźwiedzia obok Turbi, prowadzona w latach

drugiej wojny światowej przez okupanta. Runo leśne w lasach na terenie Gminy tworzone jest przez różnorodne mchy, trawy i zioła, do których należą m.in.: zawilec, kopytnik pospolity, marzanka wonna, przylaszczka pospolita, sałatnik leśny, narecznica. Obecne są także liczne gatunki grzybów, zwłaszcza borowików, koźlarzy, kurek i opieńków. Lasy w okolicy Obojni, Kotowej Woli, Zbydniowa są typem lasu mieszanego. Najliczniej występuje tam sosna, dąb, modrzew, brzoza. Dąb w tym siedlisku tworzy drzewostany czyste o normalnym zadrzewieniu i średniej jakości hodowlanej. Brzoza i modrzew to wyłącznie młodniki w wieku do 20-30 lat rozwijające się z sadzonek lub samosiewu.

Zbiorowiska łąkowe na opisywanym terenie występują na stosunkowo dużej powierzchni – razem z pastwiskami stanowią 26,5% powierzchni Gminy, co stwarza dogodne warunki do rozwoju hodowli zwierząt. Biorąc pod uwagę stopień uwilgotnienia podłoża, nie są to łąki podmokłe, co czyni je korzystnymi do wspomnianej hodowli. Pod tym względem najlepsze warunki występują w Majdanie Zbydniowskim i Kotowej Woli, w których na trwałe użytki zielone przypada ok. 20% ogólnej powierzchni.

Prezentując zasoby przyrodniczo-krajobrazowe Gminy Zaleszany, nie sposób nie wspomnieć o romantycznym parku w stylu angielskim z sadzawką założonym przy Dworze Horodyńskich w Zbydniowie. Sam dwór jest cennym zabytkiem regionu, wzniesionym na przełomie XVIII i XIX wieku. Zespół parkowo-dworski, usytuowany na płaskim terenie w dolinie Sanu, widoczny jest już z daleka z niemal każdego miejsca wsi i stanowi swego rodzaju dominantę krajobrazową okolicy. Wśród okazałego drzewostanu parku na szczególną uwagę zasługują cztery drzewa objęte ochroną jako pomniki przyrody: topola biała, dąb szypułkowy i dwa jesiony wyniosłe - najwyższe gminne drzewa. Ponadto wśród starodrzewa swoim wiekiem, pokrojem, a w niektórych przypadkach rzadkością występowania wyróżniają się: aleja orzecha czarnego, lipy drobno- i szerokolistne, klony zwyczajne, kasztanowce, buk czerwony i jeszcze jeden okaz dębu szypułkowego. Gatunki drzew, które, poza parkiem, nie występują w żadnym innym miejscu Gminy to daglezja, sosna wejmutka i platan klonolistny. Jako ciekawostkę podać można także wiek jednej z lip - ok. 300 lat, przypuszczalnie jest to więc jedno z najstarszych drzew na terenie całej Gminy. W parku, poza starodrzewiem, rośnie także młode pokolenie drzew - głównie z samosiewów naturalnych odnawiającego się drzewostanu w okresie powojennym. Z dawnych nasadzeń krzewów ozdobnych część najpewniej wyginęła, a na skutek braku wieloletniego zaniedbania i braku odpowiedniej pielęgnacji terenu parku, nastąpiła częściowa sukcesja krzewów stanowiących naturalne podszyty charakterystyczne dla występujących tu siedlisk. Wśród krzewów odnotować dziś można m.in. następujące odmiany: bez czarny, bez lilak, cis pospolity, czeremcha zwyczajna, dereń biały, sumak octowiec, śnieguliczka biała czy żywotnik zachodni. Pokrycie terenu parku stanowi najczęściej roślinność zielna runa leśnego, w miejscach otwartych murawy trawiaste. Teren parkowo-dworski zachował się w dawnych granicach. Obecnie zespół parkowo-dworski znajduje się pod opieką nowego właściciela, park stopniowo poddawany jest pielęgnacji, a dwór odzyskuje swoją dawną świetność. Z punktu widzenia ekologii park stanowi cenny zespół zieleni zróżnicowanej wiekowo i gatunkowo, który powinien podlegać szczególnej ochronie. Warto pamiętać, że na bezleśnym obszarze tej części powiatu, park stanowi nie tylko urozmaicenie krajobrazu, ale także naturalną ostoję dla wielu zwierząt (zwłaszcza ptaków śpiewających), a jego wpływ na warunki przyrodnicze środowiska zauważalny jest m.in. jako oddziaływanie na retencję wody wilgotność powietrza, czy zmniejszenie szybkości wiatru i zanieczyszczenia powietrza

3.4. Walory kulturowe

Ślady osadnictwa w widłach Wisły i Sanu – tereny obecnej Gminy Zaleszany sięgają epoki kamienia i brązu, co potwierdzone zostało na podstawie źródeł archeologicznych – zachowanych w postaci reliktywnej ocalałych osad, cmentarzysk, skarbów, znalezisk pojedynczych przedmiotów, m.in. prehistorycznych narzędzi kamiennych epoki eolitycznej (kamiennej) znalezione na terenie Zaleszan i Kotowej Woli. Badania archeologiczne prowadzone pod kierunkiem dr. Kazimierza Moskwy z Muzeum Okręgowego w Rzeszowie na początku lat 60. XX w. odsłoniły na terenie dzisiejszego Zbydniowa cmentarzysko z 300 urnami oraz ślady zabudowań starożytnej osady z epoki kultury łużyckiej, tj. z okresu 400-200 lat p. n. e.. Podczas robót ziemnych mających na celu przygotowanie lotniska wojskowego, natrafiono w Turbi na osadę z epoki brązu, okresu rzymskiego, które badał prof.

R. Jamka. W starszej osadzie kultury łużyckiej (lata 900-700 p.n.e.) wykopano jedną jamę mieszkalną pochodzącą z okresu rzymskiego (lata 1-400 p.n.e.) i dwa stanowiska z zabytkami z tego okresu w postaci spodu naczyń i czworobocznego kamienia służącego do ostrzenia narzędzi żelaznych.

Warunki naturalne północnej części Kotliny Sandomierskiej (m.in. stopień zalesienia) sprzyjały rozwojowi osadnictwa, umożliwiając pozyskiwanie pożywienia i budulca oraz dając poczucie bezpieczeństwa. Ważnym czynnikiem stanowiącym o atrakcyjności tych terenów była także bliskość rzek: źródło wody, ryb oraz stanowiących drogi komunikacyjne. Od czasów starożytnych krzyżowały się tu dwa szlaki handlowe o dużym znaczeniu: tzw. „ruski” (łączy północ dzisiejszej Polski z Morzem Czarnym; komory celne wzdłuż tego traktu znajdowały się w Gorzycach i Turbi) oraz „lubelski”. Lokalizacja wsi nad dużą rzeką oraz na skraju Puszczy Sandomierskiej dawała mieszkańcom możliwość utrzymania się z rybołówstwa i myślistwa. Prawdopodobnie już od wczesnego średniowiecza wsie odchodziły od pierwotnej gospodarki, a karczując nadrzeczne lasy łąkowe stawały się wioskami typowo rolniczymi. Z rzemiosł na szczególną uwagę zasługiwało: garncarstwo, obróbka metali, rogu, drewna, kości. Wójtostwo w Zbydniowie zatwierdził Władysław Jagiełło w 1409 r., przyznając 4 łany. W owych czasach w tych stronach dobrze rozwinięta była wymiana pieniężna, o czym świadczy skarb: pół litra monet znalezione w Zaleszanach w 1962 r. Przypuszczalnie był on ukryty w drewnianej skrzynce, na co wskazywały ciemne smugi ziemi na piasku. Monety, częściowo pokryte patyną, zachowane były w dość dobrym stanie. Do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie 3 monety - denary Władysława II (1138-1146), pozostała część skarbu została rozproszona.

W połowie XV w. we wsi Zaleszany znajdował się kościół drewniany pw. św. Mikołaja (wybudowany ok. 1270 r.), a jej dziedzicem był Mikołaj Chrząstkowski - chorąży krakowski, który otrzymał Zaleszany w posagu żony. Wieś liczyła wtedy 3 łany kmiece, 3 karczmy, 3 zagrodników i folwark rycerski. W roku 1578 w posiadanie Zaleszan wszedł Jan Kołaczkowski. Wówczas liczyły one już sobie 18 kmieci, 4 ½ łana, 2 zagrodników z rolą, 2 komorników z bydłem, 2 komorników bez bydła i 2 rzemieślników. Zbydniów z Dzierdziówką w XI wieku nazywał się Szbygniew. W połowie XV w. Zbydniów był wsią królewską posiadającą łany kmiece, karczmy, zagrody i folwark królewski, w których dziesięcinę oddawano kościołowi w Gorzycach, a nie plebanowi kościoła św. Mikołaja w Zaleszanach (wspominanego wcześniej). Kościół w Gorzycach od początku swego istnienia był kościołem parafialnym dla Zbydniowa, co stanowi potwierdzenie dla faktu, iż Zbydniów istniał jeszcze przed powstaniem parafii w Zaleszanach.

W okresie tym istniało już także Kępie Zaleszańskie (Kampie). Do parafii w Zaleszanach od końca XVI w. należały wsie: Kotowa Wola, Motycze Szlacheckie, Skowierzyn, Majdan Zbydniowski i Zbydniów z Dzierdziówką.

Przedstawiając rys historyczny Gminy należy wspomnieć także o najeździe tatarskim i szwedzkim, których świadkami byli mieszkańcy Puszczy Sandomierskiej, Zbydniowa i Zaleszan. 30 marca 1656r. Szwedzi wyruszyli spod Niska, a następnie przez Pławo i Rozwadów, po starciach pod Zbydniowem i Zaleszanami, dotarli do Gorzyc i wsi Wrzawy, gdzie w samej nasadzie wideł Wisły i Sanu, u wzgórza Pączek, wybudowali warowny obóz. W kwietniu wojsko kierowane przez Karola Gustawa przepравиło się przez San i podążyło ku Warszawie. Najazd szwedzki przyniósł liczne zniszczenia., spłonęło wiele kościołów, dworów i wsi. Straty materialne widoczne były jeszcze kilka lat po najeździe, wsie pozostawały wyludnione, a znaczący obszar ziemi ornej leżał odłogiem. Z okresu tego do dnia dzisiejszego zachował się szaniec szwedzki w Motyczu Szlacheckim.

W 1808 r. dokonano pierwszego dokładnego spisu zasiedlenia obszaru Gminy (sporządzony przez Austriaków dla celów poborowych).

Przestawiał się on następująco:

- **Zbydniów:** 80 domów, 495 mieszkańców
- **Majdan Zbydniowski:** 38 domów, 240 mieszkańców
- **Dzierdziówka:** 18 domów, 160 mieszkańców
- **Wólka Turebska:** 25 domów, 200 mieszkańców
- **Kotowa Wola:** 39 domów, 360 mieszkańców

Kolejnym ważnym wydarzeniem historycznym w historii Gminy było powstanie styczniowe z 1863 r. W pobliskich borach i lasach gromadziły się liczne oddziały powstańcze, a utworzony na

granicy przez władze austriackie kordon wojskowy dokonywał aresztowań przechodzących do pobliskiego miasteczka Rozwadowa. Wielu powstańców zostało pochowanych na cmentarzach w Chwałowicach, Rozwadowie i Zaleszanach. Ówczesny dziedzic Zbydniowa-Zbigniew Horodyński, w swoim dworku udzielał pomocy powstańcom, a po upadku powstania wielu rannych znalazło tam schronienie. W Zaleszanach pamięci powstańców poświęcony jest dziś pomnik.

Wyzwolenie obszaru Gminy Zaleszany nastąpiło na początku sierpnia 1944 roku. W chwili wyzwolenia kraju w skład gminy wchodziło 8 wsi.

Podział gminy na sołectwa w 1945 roku (źródło UG Zaleszany)

Lp.	Nazwa wsi	Obszar w ha	Liczba ludności
1.	Dzierdziówka	492	429
2.	Kotowa Wola	1158	1048
3.	Majdan Zbydniowski	376	565
4.	Motycze Szlacheckie	287	234
5.	Skowierzyn	1310	1019
6.	Wólka Turebska	395	422
7.	Zaleszany	1638	2147
8.	Zbydniów	892	969
Razem:		6548	6833

Na podstawie rozporządzenia wojewody rzeszowskiego z dnia 11.XII. 1947 r. z gromady Zaleszany wyłączono przysiółek Kępie Zaleszańskie i utworzono z niego samodzielną gromadę pod nazwą Kępie Zaleszańskie. Obszar Kępie Zaleszańskie obejmował 908 ha. W ten sposób na terenie gminy znalazło się 9 wsi sołeckich. Taki stan utrzymywał się do września 1954 r. - wtedy w wyniku nowego podziału administracyjnego wsi, sejm uchwalił ustawę o powołaniu Gromadzkich Rad Narodowych. W rezultacie tych zmian wsie: Kępie Zaleszańskie, Motycze Szlacheckie, Skowierzyn i Zaleszany utworzyły odrębną Radę Narodową, natomiast pozostałe wsie wchodziły w skład Gromadzkiej Rady Narodowej w Zbydniowie.

Miejscowości wchodzące w skład Gromadzkiej Rady Narodowej w Zaleszanach

Lp.	Nazwa wsi	Obszar w ha	Liczba ludności
1.	Kępie Zaleszańskie	908	992
2.	Motycze Szlacheckie	287	246
3.	Skowierzyn	1310	1008
4.	Zaleszany	730	940
Razem:		3235	3186

Miejscowości wchodzące w skład Gromadzkiej Rady Narodowej w Zbydniowie

Lp.	Nazwa wsi	Obszar w ha	Liczba ludności
1.	Dzierdziówka	492	457
2.	Kotowa Wola	1158	1104
3.	Majdan Zbydniowski	376	801
4.	Wólka Turebska	395	457
5.	Zbydniów	892	1112
Razem:		3313	3931

Głównym celem reformy było zbliżenie organów władzy bezpośrednio do mieszkańców wsi. Cel ten został osiągnięty tylko częściowo, ponieważ GRN otrzymały znacznie mniej uprawnień niż dawniejsze urzędy gminne, a ważniejsze decyzje w sprawach gospodarczych przesunięto na szczebel powiatu. Wiele gromad stanowiło twór stosunkowo słaby, niezdolny do poważniejszej samodzielnej działalności. Stąd już od 1958 r. rozpoczęto prace zmierzające do zmniejszenia ilości gromad. Od jesieni 1972 r., jako efekt realizacji uchwał II Zjazdu PZPR (grudzień, 1971), rozpoczęła się reforma struktur terenowych organów władzy o administracji. Zgodnie z tą uchwałą wzmocnione zostały rola

Rad Narodowych jako organów władzy i samorządu społecznego oraz ich uprawnienia w kierowaniu i planowaniu całokształtem rozwoju społeczno-gospodarczego. Równocześnie powołane zostały organy wykonawcze w postaci urzędów gminnych i powiatowych, na czele których stanęli naczelnicy gminy i powiatów. W związku z tą reformą, w lipcu 1973 r. rozwiązano Gromadzką Radę Narodową w Zbydniowie, a wsie wchodzące dotąd w jej skład zaczęły podlegać nowo utworzonemu Urzędowi Gminy w Zaleszanych. W wyniku nowego podziału administracyjnego kraju, z dniem 01.07.1977 r. liczba wsi wchodzących w skład Gminy została zwiększona o 3 sołectwa należące wcześniej do Gminy Charzewice: Turbia, Agatówka i Pilchów. Podział ten obowiązuje do dnia dzisiejszego.

3.5. Społeczeństwo

DANE W PIGUŁCE

- W latach 2002-2015 liczba mieszkańców wzrosła o 4,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,1 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców Polski.
- Mieszkańcy gminy Zaleszany zawarli w 2014 roku 70 małżeństw, co odpowiada 6,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Liczba ta jest znacznie większa od wartości zarówno dla województwa podkarpackiego, jak i całej Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów na 1000 mieszkańców.
- 29,6% mieszkańców gminy Zaleszany jest stanu wolnego, 56,1% żyje w małżeństwie, 3,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,8% to wdowy/wdowcy.
- Gmina Zaleszany ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -34. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,1 na 1000 mieszkańców gminy Zaleszany. W 2014 roku urodziło się 102 dzieci, w tym 50,0% dziewczynek i 50,0% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 386 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,92 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.
- W 2013 roku 50,4% zgonów w gminie Zaleszany spowodowanych było chorobami układu krążenia, 26,2% nowotworami, a 4,2% chorobami układu oddechowego. Na 1000 mieszkańców przypada 12,5 zgonów. Jest to liczba znacznie większa od wartości średniej dla województwa podkarpackiego i średniej krajowej.
- W 2014 roku zarejestrowano 107 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 80 wymeldowań. Oznacza to, że saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Zaleszany 27. W tym samym roku z zagranicy zameldowało się 0 osób oraz zarejestrowano 6 wymeldowań za granicę. Saldo migracji zagranicznych wynosi więc -6.
- W wieku produkcyjnym jest 63,2% mieszkańców Gminy, w wieku przedprodukcyjnym: 19,0%, a w wieku poprodukcyjnym 17,8%.

3.6. Demografia

Na przestrzeni lat 2008-2015 obserwowano nieznaczny wzrost liczby mieszkańców. Wg danych na koniec roku 2015 Gminę Zaleszany zamieszkiwało 11001 mieszkańców. Liczba kobiet nieznacznie przewyższa liczbę mężczyzn. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 km² w roku 2008 wynosiła 123 mieszkańców (przy średniej dla powiatu stalowowolskiego: 130 os./1 km²). W roku 2014 liczba ta wzrosła do 125 mieszkańców (w powiecie stalowowolskim pozostała bez zmian). **Liczba ludności w Gminie Zaleszany w roku 2008 oraz latach 2011-2015 (wg GUS i USC Zaleszany)**

Rok	Mieszkańcy ogółem	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
2008	10748	5408	5340
2011	10865	5458	5407
2012	10919	5475	5444
2013	10904	5474	5430
2014	10899	5481	5418
2015	11001		

W skład Gminy Zaleszany wchodzi 13 sołectw, poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców Gminy z podziałem na poszczególne sołectwa.

Liczba mieszkańców Gminy Zaleszany z podziałem na sołectwa (wg GUS)

Sołectwo	Liczba mieszkańców			
	2007	2009	2013	2015
Agatówka	407	411	432	445
Pilchów	1014	1041	1105	1113
Obojna	588	612	633	653
Turbia	1506	1527	1498	1495
Zbydniów	1265	1285	1303	1316
Wólka Turebska	385	388	395	393
Majdan Zbydniowski	487	489	463	464
Dzierdziówka	629	630	611	598
Kotowa Wola	944	953	947	941
Kępie Zaleszańskie	1343	1349	1361	1353
Zaleszany	1074	1065	1077	1083
Motycze Szlacheckie	250	245	244	239
Skowierzyn	889	905	914	898
Ogółem	10781	10900	10983	10991

Najwyższy wzrost liczby mieszkańców obserwowany jest w sołectwach Pilchów oraz Obojna. Obie miejscowości są sołectwami położonymi w niedalekiej odległości od miasta Stalowa Wola i posiadają tereny atrakcyjne pod zabudowę jednorodziną. Najniższy - ujemny wskaźnik wzrostu mieszkańców odnotowano w analizowanym okresie w sołectwie Motycze Szlacheckie. Jest tam niewielka ilość terenów pod zabudowę. Średni wiek mieszkańców Gminy Zaleszany wynosi 39,1 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

3.7. Wiek i struktura wykształcenia mieszkańców

Badanie struktury wieku mieszkańców Gminy Zaleszany na podstawie danych z 2014 r. wskazuje, iż najliczniejszą grupę wiekową stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 63,2% mieszkańców. Zdecydowanie mniej liczne są grupy wiekowe ludności w wieku przedprodukcyjnym (19%) i poprodukcyjnym (17,8%). Warto podkreślić, że rosnąca liczba osób w wieku produkcyjnym, połączona z malejącym odsetkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym świadczy o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa. Stanowi to problem demograficzny nie tylko w Gminie Zaleszany, a dane te odzwierciedlają sytuację krajową i ogólnoeuropejską.

Zestawienie ekonomicznych grup mieszkańców względem ogółu ludności w Gminie Zaleszany (wg GUS)

Rok	Mieszkańcy ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	Procent ogółu mieszkańców	Liczba osób w wieku produkcyjnym (18-65 lat)	Procent ogółu mieszkańców	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Procent ogółu mieszkańców
2002	10476	2108	25,2	6535	57,3	1833	17,5
2006	10666	2397	22,5	6460	60,6	1809	17,0
2012	10919	2144	19,6	6912	63,3	1863	17,1
2013	10904	2111	19,4	6879	63,1	1914	17,6
2014	10899	2076	19,0	6885	63,2	1938	17,8

Powyższe zestawienie stanowi argument potwierdzający postępujący proces tzw. starzenia się społeczeństwa. W roku 2002 procent osób w wieku przedprodukcyjnym był stosunkowo wyższy od procentu osób w wieku poprodukcyjnym. Wyraźną różnicę stanowi rok 2014 – wzrosła w nim liczba osób w wieku poprodukcyjnym, podczas gdy liczba osób w wieku przedprodukcyjnym drastycznie spadła. Obserwowalny jest również coroczny wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym. Stan liczby osób z tej grupy następuje w cyklu zrównoważonym, bez większych i zaskakujących skoków w danych statystycznych.

Ruchy naturalne w Gminie Zaleszany (wg GUS)

Rok	Ilość zawartych małżeństw	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
1999	66	122	118	4
2006	48	92	132	-40
2012	50	107	126	-19
2013	59	107	131	-24
2014	70	102	136	-34

Przyrost naturalny w Gminie Zaleszany w ostatnich 3 latach prezentuje wyraźną tendencję spadkową. W roku 1999 przyrost naturalny miał w Gminie wartość dodatnią. Najniższą wartość ujemną osiągnął on w roku 2006. Poziom wskaźnika zawieranych małżeństw na przestrzeni lat 1999-2014 był stosunkowo stabilny, jednak wartość liczbowa zawartych małżeństw wg najnowszej statystyki z roku 2013 i 2014 nieznacznie spada. Wskaźnik średniej zawieranych małżeństw na 1000 mieszkańców wciąż pozostawał jednak wyższy od średniej wartości dla województwa podkarpackiego czy kraju (w 2014 r. było to odpowiednio 6,4 dla Gminy Zaleszany, 5,3 dla województwa i 4,9 dla Polski).

Dane dot. statusu mieszkańców Gminy prezentują się następująco: 29,6% z nich jest stanu wolnego, 56,1% żyje w małżeństwie, 3,9% jest po rozwodzie, a 8,9% to wdowy/wdowcy.

Ruchy migracyjne w Gminie Zaleszany (wg GUS)

Rok	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem	Zameldowania z miast	Wymeldowania do miast	Bilans napływu i odpływu ogółem/saldo migracji
1999	117	98	62	67	19
2006	149	72	83	34	77
2012	155	83	96	44	72
2013	101	73	56	101	0
2014	107	86	78	53	19

Saldo migracji z roku 1999 i 2014 jest sobie równe. W roku 2012 odnotowano najwyższy bilans napływu mieszkańców do Gminy. Bilans ten miał najniższą wartość w roku 2013. Saldo migracji wskazuje na to, że Gmina Zaleszany stale zwiększa liczbę osób zameldowanych na jej obszarze. Jest to informacja pozytywna sugerująca rozwój demograficzny Gminy jako miejsca stwarzającego dogodne warunki do osiedlania się.

Wybrane dane ruchów demograficznych z roku 2014 – Gmina Zaleszany na tle powiatu stalowowolskiego (wg GUS)

Rodzaj danych	Gmina Zaleszany	Powiat
Saldo migracji ogółem	21	-358
Wymeldowania za granicę	6	118
Zameldowania z za granicę	0	62
Wymeldowania ogółem	86	1281
Zameldowania ogółem	107	923
Przyrost naturalny	-34	-81

Gminę Zaleszany na tle danych statystycznych odnoszących się do sytuacji demograficznej powiatu stalowowolskiego wyróżnia przede wszystkim dodatnie saldo migracji. Wartość ujemnego przyrostu naturalnego w Gminie jest mniejsza niż w powiecie. Oznacza to, że w Gminie Zaleszany niekorzystne zjawiska demograficzne występują w mniejszej skali niż w innych gminach powiatu. Ujemny przyrost naturalny Gminy Zaleszany wynosi -34. W 2014 roku urodziło się łącznie 102 dzieci, w tym 51 dziewczynek i 51 chłopców. 2875 mieszkańców gminy Zaleszany jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 1441 kobiet oraz 1434 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. 16,2% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,5% wykształcenie policealne, 12,9% średnie ogólnokształcące, 18,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,8% mieszkańców Gminy, gimnazjalnym 5,6%, natomiast 20,1% podstawowym ukończonym. 1,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Zaleszany jest porównywalny do poziomu szacowanego dla całego województwa podkarpackiego. Wśród kobiet mieszkających w gminie Zaleszany największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (22,0%) oraz wyższe (17,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,9%) oraz średnie zawodowe (20,1%).

Mieszkańców w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) można podzielić na kilka grup wiekowych:

- 3-6 lat: wychowanie przedszkolne (16,8% wśród dziewczynek i 14,3% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 576 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 2,36 dzieci w wieku przedszkolnym.
- 7-12 lat: kształcenie na poziomie podstawowym - 23,3% mieszkańców w wieku potencjalnej nauki (23,3% wśród dziewczynek i 23,2% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 12 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 78,08.
- 13-15 lat: kształcenie na poziomie gimnazjalnym: 12,9% mieszkańców w wieku potencjalnej nauki (12,2% wśród dziewczyn i 13,6% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 26 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach gimnazjalnych do osób w wieku 13-15 lat) wynosi 76,55.
- 16-18 lat: 19,2% mieszkańców w wieku potencjalnej nauki (18,1% wśród dziewczyn i 20,3% wśród chłopaków).
- 19-24 lat: edukacja w szkołach wyższych - 29,1% mieszkańców w wieku potencjalnej nauki (29,5% kobiet i 28,7% mężczyzn).

3.8. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w roku 2015 w Gminie Zaleszany wynosiło 3514 PLN. Wynagrodzenie to było niższe od średniego wynagrodzenia brutto w kraju (stanowiło jego 87,80%), ale wyższe od średniego wynagrodzenia w woj. podkarpackim, które wyniosło w analizowanym roku 4312 PLN. Ponieważ na terenie samej Gminy działają przeważnie małe, rodzinne przedsiębiorstwa, przeważająca część ludności czynnej zawodowo, znajduje zatrudnienie w firmach w pobliskiej Stalowej Woli i Gorzycach.

Pracujący wg sektorów ekonomicznych (dane PUP Stalowa Wola, rok 2014)

Rodzaj sektora pracy	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem mieszkańców
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	27,6 %	17,3%	21,7%
Przemysł i budownictwo	16,4%	57,9%	40,3%
Handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	15%	11,1%	12,8%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	3,7%	1,4%	2,4%
Pozostałe	37,2%	12,2%	22,8%

Analizując powyższe dane, zauważyć można, że najwięcej kobiet z terenu gminy Zaleszany znajduje zatrudnienie w sektorze rolniczym (27,6%), a najwięcej mężczyzn w sektorze przemysłowo-budowniczym (57,9%), który wśród wszystkich wyszczególnionych kategorii stanowi miejsce zatrudnienia dla największej grupy pracujących mieszkańców Gminy (ponad 40%). Osoby te pracują najczęściej poza granicami Gminy.

3.9. Mieszkalnictwo

Gmina Zaleszany posiada 9 lokalów socjalnych, których łączna powierzchnia użytkowa wynosi 329 m². Łączna liczba mieszkań w Gminie wyniosła w roku 2014 3233, przy liczbie budynków mieszkalnych równej 3183. Jedynie 275 budynków mieszkalnych nie posiada wodociągu. Liczba ta stanowi 10,1% ogółu liczby budynków z terenu Gminy.

Zasoby mieszkaniowe Gminy Zaleszany.

ZASOBY MIESZKANIOWE	Jednostka miary	2014
Zasoby mieszkaniowe gmin (komunalne)		
mieszkania socjalne		
mieszkania	-	9
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	329
Zasoby mieszkaniowe		
ogółem		
mieszkania	-	3233
izby	-	14045
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	322451
na wsi		
mieszkania	-	3233
izby	-	14045
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	322451
Budynki mieszkalne w gminie		
ogółem		
-	-	3183
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne		
ogółem		
wodociąg	-	2908
ustęp splukiwany	-	2644
łazienka	-	2573
centralne ogrzewanie	-	2161
gaz sieciowy	-	2113
na wsi		
wodociąg	-	2908
ustęp splukiwany	-	2644
łazienka	-	2573
centralne ogrzewanie	-	2161
gaz sieciowy	-	2113
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań		
na wsi		
wodociąg	%	89,9
łazienka	%	79,6
centralne ogrzewanie	%	66,8
Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki		
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	99,7
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	29,6
mieszkania na 1000 mieszkańców	-	296,6

3.10. Struktura zatrudnienia i rynek pracy

W poniższej tabeli zebrano dane dojazdów do pracy mieszkańców Gminy i osób spoza Gminy dojeżdżających do miejsca pracy w Gminie.

Pracujący w gminie Zaleszany (dane GUS, rok 2014)

Liczba osób wyjeżdżających do pracy poza Gminę Zaleszany	1297
Liczba osób przyjeżdżających na teren Gminy do pracy	167
Saldo przyjazdów i wyjazdów	-1130
Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy	0, 13

3.11. Bezrobocie

Bezrobocie w gminie Zaleszany na tle danych dla powiatu (PUP Stalowa Wola, rok 2015).

Lata	Ilość osób bezrobotnych*			
	Gmina Zaleszany	% wszystkich mieszkańców gminy Zaleszany	Powiat stalowowolski	% zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiecie
2010	685	6,32%	6696	10,23%
2011	673	6,21%	6591	10,21%
2012	692	6,35%	6818	10,15%
2013	722	6,66%	6745	10,70%
2014	570	5,23%	5460	10,44%
2015	418	3,80%	4215	9,92%

Powyższe zestawienie pokazuje, iż tendencje dot. bezrobocia w gminie Zaleszany pokrywają się z trendami dla całego powiatu stalowowolskiego: w 2015 r. na obu obszarach odnotowano spadek osób bezrobotnych do wartości najniższej spośród analizowanych lat. Warto zauważyć, że spośród ogółu bezrobotnych na terenie powiatu stalowowolskiego, zarejestrowani bezrobotni stanowią poniżej 10% ogólnej liczby osób w wieku czynnym zawodowo.

Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Zaleszany w roku 2014 (GUS, rok 2014)

Bezrobotni zarejestrowani wg płci	Jednostka miary	Ilość
ogółem	osoba	570
mężczyźni	osoba	265
kobiety	osoba	305
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci		
ogółem	%	8,3
mężczyźni	%	7,1
kobiety	%	9,7

Na łączną liczbę 570 osób zarejestrowanych w PUP w Stalowej Woli 265 osób stanowili mężczyźni, 305 kobiety. Jedną z prawdopodobnych przyczyn takiej rozbieżności może być przypuszczenie, że kobiety mają większe trudności ze znalezieniem pracy niż mężczyźni.

RYNEK PRACY W PIGULCE

- W gminie Zaleszany na 1000 mieszkańców pracuje 56 osób . 42,4% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 57,6% mężczyźni.
- Bezrobocie w gminie Zaleszany wynosiło w 2014 roku 12,9% (15,1% wśród kobiet i 11,1% wśród mężczyzn).
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Zaleszany wynosi 3 513,55 PLN, co odpowiada 87.80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.
- Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Zaleszany 1 297 osób znajduje zatrudnienie poza Gminą. Gmina jest jednocześnie miejscem pracy dla 167 osób zamieszkujących poza nią. Saldo

przyjazdów i wyjazdów wynosi -1 130.

- 21,7% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Zaleszany pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 40,3% w przemyśle i budownictwie, 12,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja), a 2,4% w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Gospodarka

3.12. Rolnictwo

Gmina Zaleszany zajmuje powierzchnię 8717 ha, z czego 6534 ha to tereny użytków rolnych, kolejno: grunty orne: 4376 ha, sady: 96 ha, łąki trwałe: 987 ha, pastwiska trwałe: 776 ha, rolne zabudowane: 273 ha i powierzchnia pod rowami: 23 ha. Na terenie Gminy dominują gospodarstwa małe, indywidualne.

Użytkowanie gruntów na obszarze gminy Zaleszany. (stan na 1.01.2014 r., US Rzeszów).

Gmina	Ogółem	Użytki rolne	Grunty leśne	Pozostałe grunty
Powierzchnia	8717	6534	1432	751
Stosunek do powierzchni gminy %	100	75	16,4	8,6

Użytkowanie gruntów rolnych na obszarze gminy Zaleszany. (stan na 1.01.2014 r.)

	Użytki rolne						
	Razem	w tym					
		Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Rolne zabudowane	Pod rowami
Powierzchnia	6534	4376	96	987	776	273	23
Stosunek do powierzchni gminy %	100	67	1,5	15,1	11,9	4,2	0,3

Przewaga małych i bardzo małych gospodarstw rolnych świadczy o rozdrobnieniu rolnictwa. Zdecydowana większość użytków rolnych stanowi własność osób prywatnych.

Produkcja rolnicza w zdecydowanej większości gospodarstw ma charakter wszechstronny, bez określonego kierunku specjalizacji. Dominującymi uprawami są zboża oraz rośliny okopowe (głównie ziemniaki), a w produkcji zwierzęcej chów bydła i trzody chlewnej. Przeważająca część płodów rolnych produkowana jest z myślą o potrzebach własnych, tylko niewielki odsetek z przeznaczeniem na sprzedaż. W efekcie, w Gminie brak jest dużej sieci punktów skupu produktów rolnych i innych. Dominacja gruntów rolnych odgrywa ważną rolę nie tylko gospodarczo, ale również środowiskowo - kształtując charakter krajobrazu.

Liczba gospodarstw rolnych indywidualnych na obszarze gminy Zaleszany.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych indywidualnych	
	Ogółem	w tym powyżej 1 ha użytków rolnych
Zaleszany	2164	1117

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, dane na koniec 2013 r.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego na obszarze gminy Zaleszany.

Gmina	Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego (w ha)
Zaleszany	1,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, dane na koniec 2013 r.

W 2013 r. na obszarze Gminy zlokalizowanych było ponad 2 tys. gospodarstw rolnych, w tym ponad tysiąc z nich o powierzchni przekraczającej 1 ha. W strukturze wielkości dominowały gospodarstwa najmniejsze, o średniej powierzchni wynoszącej ok. 1,93 ha. Dla wielu mieszkańców Gminy, obok zatrudnienia w innych sektorach, gospodarstwo rolne stanowi jedynie dodatkowe źródło zarobków. Warto jednak zauważyć nowe trendy zarówno w województwie podkarpackim, jaki na terenie całego kraju: wzrost konsumpcji zdrowej żywności oraz powolny rozwój agroturystyki. Oba wiążą się z rozwojem rolnictwa ekologicznego i produkcją żywności w tradycyjny, naturalny sposób. Na terenie Gminy w badanym okresie działał 1 producent ekologiczny.

Producenci ekologiczni na obszarze gminy Zaleszany.

Źródło: Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Gmina	Liczba gospodarstw ekologicznych certyfikowanych	Uwagi
Zaleszany	1	-

3.13. Przedsiębiorczość

W 2015 roku na ogólną liczbę 715 podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Zaleszany 573 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Wskaźnik wzrostu rozwoju przedsiębiorczości wzrósł o 83 podmioty prowadzące działalność gospodarczą względem roku 2010. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gminie systematycznie rośnie. Wzrasta również liczba branż, w których działają poszczególne przedsiębiorstwa. Na szczególną uwagę zasługują firmy trudniące się transportem i logistyką oraz branża handlu samochodami ciężarowymi. Rynkiem pozyskiwania aut są kraje: Francja, Belgia i Niemcy, a klientami często przedsiębiorcy ukraińscy.

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (GUS, stan na 2015)

	Jednostka miary	2015
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON		
Podmioty wg sektorów własnościowych		
podmioty gospodarki narodowej ogółem	-	715
sektor publiczny - ogółem	-	21
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	-	17
sektor publiczny - spółki handlowe	-	0
sektor prywatny - ogółem	-	691
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	-	573
sektor prywatny - spółki handlowe	-	18
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	-	4
sektor prywatny - spółdzielnie	-	3
sektor prywatny - fundacje	-	3
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	-	46

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg rodzajów działalności (GUS, stan na 2015)

Rok	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Pozostała działalność
2010	15	150	467
2012	11	161	482
2014	11	169	528
2015	12	173	530

Infrastruktura techniczna

Wyposażenie Gminy w podstawową infrastrukturę techniczną w dużym stopniu decyduje o jakości życia mieszkańców i wpływa na atrakcyjność inwestycyjną Gminy. Poniżej dokonano krótkiej analizy głównych elementów składowych infrastruktury technicznej.

3.14. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Gmina jest stosunkowo dobrze rozwinięta pod względem infrastruktury drogowej, co potwierdza występowanie dróg gminnych, powiatowych, a nawet drogi krajowej nr 77. Infrastruktura ta wymaga jednak poprawy, rozbudowy i modernizacji ze względu na jej niezadowalający stan techniczny. Wiele odcinków dróg nie posiada dostatecznej nośności, co przy wzroście natężenia ruchu oraz przewozu towarów transportem kołowym, może powodować znaczne utrudnienia. Koniecznym jest także poprawienie stanu poboczy, wykonanie odwodnienia oraz poprawa bezpieczeństwa poprzez wybudowanie chodników oraz ścieżek rowerowych. Na liście działań priorytetowych powinny znaleźć się zabiegi zapewniające bezpieczeństwo użytkownikom rowerów i pieszym wzdłuż drogi krajowej nr 77 (wyodrębnienie ścieżek pieszych, niezbędna infrastruktura techniczna i jej uzbrojenia w zakresie ruchu kołowego i pieszego). Warto nadmienić, że w ostatnich latach znacznie wzrosło zainteresowanie rowerami jako środkiem transportu i turystyki, a odpowiedzią na to zjawisko było m.in. włączenie części obszaru Gminy do Wielkiego Szlaku Rowerowego „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej” (Green Velo) (Kępie Zaleszańskie, Zaleszany, Skowierzyn).

Plany dot. infrastruktury transportowej i komunikacyjnej obejmują także budowę nowych dróg, m.in. S74 Opatów-Nisko. Dzięki inwestycjom drogowym (droga ekspresowa S19 z Lublina do Rzeszowa i Barwinka oraz wspomniana S74) poprawi się dostępność obszaru. Warto wspomnieć także, że teren Gminy znajduje się w pobliżu dwóch specjalnych stref ekonomicznych: EURO-PARK MIELEC i tarnobrzeskiej EURO-PARK WISŁOSAN.

Sieć komunikacji autobusowej w gminie funkcjonuje w oparciu o komunikację PKS i przewoźników prywatnych. Zapewniają one połączenia komunikacyjne ze Stalową Wolą, Sandomierzem i Tarnobrzegiem oraz miejscowościami leżącymi przy tej trasie. Ze względu na małą liczbę pasażerów liczba kursów jest ograniczona zwłaszcza w okresie wolnym od zajęć szkolnych. W przypadku wzrostu zainteresowania korzystaniem z komunikacji publicznej, możliwe byłoby uruchomienie nowych połączeń komunikacyjnych - dostosowane do potrzeb pasażerów zarówno przez PKS, jak i przewoźników prywatnych.

Węzeł kolejowy w pobliskim Rozwadowie posiada bezpośrednie połączenie z Rzeszowem, Tarnobrzegiem, Lublinem, Warszawą, Przeworskiem, Zamościem i Bydgoszczą. Stan infrastruktury kolejowej, zwłaszcza tej służącej transportowi towarów uległ pogorszeniu. W efekcie zredukowano układ połączeń pasażerskich, a transport towarów przerzucany jest na drogi kołowe. Najbliższy port lotniczy Rzeszów-Jasionka znajduje się w odległości około 70 km i utrzymuje on regularne połączenia lotnicze z wieloma miastami Unii Europejskiej. Lotnisko może także przyjmować loty cargo. W miejscowości Turbia zlokalizowane jest lotnisko sportowe.

Rozwój gospodarczy może przyczynić się do poprawy jakości istniejącej infrastruktury oraz zagęścić istniejącą sieć powiązań komunikacyjnych.

3.15. Gospodarka wodno-ściekowa

Sieć wodociągowa to układ połączonych ze sobą przewodów, przeznaczonych do przesyłu wody między ujęciem, a odbiorcą. W skład sieci wodociągowej wchodzi: przewody magistralne, przewody rozdzielcze i połączenia domowe zwane przyłączami.

Gmina Zaleszany w porównaniu z innymi gminami wiejskimi regionu jest dość dobrze wyposażona w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Licząca 142,9 km sieć wodociągowa doprowadzona jest do 2950 posesji. Z sieci wodociągowej korzysta 10 126 mieszkańców.

Wodociągi	Jedn.	wielkość
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	142,9
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	142,9

długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	142,9
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2950
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	261,3
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	10126
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	24,0
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	24,0

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 108 km. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wynosi 1440. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 4 813 mieszkańców.

Kanalizacja	Jedn.	wielkość
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	108,0
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	108,0
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	108,0
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1440
ścieki odprowadzone	dam3	138,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	4813
Zużycie wody i oczyszczalnie ścieków		
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku		
ogółem	dam3	269,3
ogółem w hm3	hm3	0,3
eksploatacja sieci wodociągowej	dam3	269,3
eksploatacja sieci wodociągowej - gospodarstwa domowe	dam3	261,3
zużycie wody na 1 mieszkańca	m3	24,7
Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków		
oczyszczalnie		
ogółem	szt.	1
przepustowość		
ogółem	m3/dobę	820
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich		
ogółem	osoba	5300
Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM		
ogółem	osoba	4265
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku		
ogółem	dam3	138,0
ogółem na 1 mieszkańca	m3	12,7
ogółem na 1 km2 powierzchni	dam3	1,6
oczyszczane razem	dam3	138
oczyszczane biologicznie	dam3	138
oczyszczane biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków wymagających oczyszczenia	%	100,0

Na mocy Traktu Akcesyjnego z Unią Europejską podpisanego 16 kwietnia 2003 r. ratyfikowanego 23 lipca 2003 r. oraz dyrektywy unijnej nr 91/271/EWG, Polska zobowiązała się do poprawy stanu gospodarki wodno-ściekowej poprzez 100-procentowe skanalizowanie i podłączenie gmin do

oczyszczalni ścieków. Za każdego niepodłączonego do kanalizacji mieszkańca, Unia Europejska od dnia 1.01.2016 r. nalicza Polsce kary. Zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym odprowadzenie i oczyszczenie ścieków komunalnych jest zadaniem własnym gminy i to na niej ciąży obowiązek dokonania stosownych inwestycji i przyłączeń. Zapisy te dotyczą aglomeracji o wskaźniku RLM > 2000, tj. miejscowości powyżej 2000 mieszkańców. W miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałyby nadmierne koszty (dotyczy to m.in. rozproszonej sanitacji wiejskiej), należy stosować systemy indywidualne w postaci szczelnych bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Dlatego też podstawowym celem gminy w zakresie gospodarki ściekowej, również w znaczeniu ekonomicznym (naliczane kary), powinno być dążenie do osiągnięcia unijnych standardów jakości ścieków odprowadzanych do środowiska, poprzez rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Dzięki inwestycji poprawią się warunki zdrowia i życia mieszkańców oraz stan czystości rzek i zbiorników wodnych, co wpłynie korzystnie na estetykę Gminy oraz szereg innych czynników, których omówienie wykracza poza ramy tego dokumentu.

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	jednostka	odsetek
wodociąg	%	92,9
kanalizacja	%	44,2
gaz	%	65,3

3.16. Gospodarka odpadami

Wszystkie jednostki administracyjne w województwie podkarpackim obowiązują „Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego” (uchwała Sejmiku Województwa Podkarpackiego z 27.08.2012 r.). Plan gospodarki odpadami obejmuje pełen zakres informacji dotyczących głównych rodzajów odpadów powstających na terenie województwa, a w szczególności odpadów komunalnych, z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji, opakowaniowych, niebezpiecznych i innych. Dokument ten określa także priorytety, cele i zadania z zakresu gospodarki odpadami.

Cały obszar administracyjny Gminy Zaleszany należy do północnego regionu gospodarki odpadami komunalnymi. Gmina Zaleszany nie posiada własnego składowiska odpadów komunalnych ani przemysłowych. Od 1 lipca 2013 r. uruchomiony został nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Od tego czasu podmiotem odpowiedzialnym za organizację i funkcjonowanie nowego systemu gospodarki odpadami jest Gmina Zaleszany.

Gmina w zamian za uiszczaną przez mieszkańców stawkę opłaty gospodaruje odpadami komunalnymi. Wywiązując się z ustawowego obowiązku, Gmina zorganizowała przetarg na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych położonych na jej terenie. Przetarg wygrała firma MZK Stalowa Wola, która złożyła najkorzystniejszą ofertę. W ramach nowego systemu właściciele nieruchomości zlokalizowanych na terenie Gminy uzyskali możliwość selektywnego zbierania odpadów „u źródła” (bezpośrednio na terenie nieruchomości). Takim sposobem organizacji odbioru odpadów zostały objęte następujące frakcje: papier, tektura, opakowania z papieru i tektury, szkło (opakowania szklane), tworzywa sztuczne, metale, opakowania z metali, a także odpady biodegradowalne: trawa, liście, gałęzie, roślinne odpady kuchenne. Odpady zmieszane i segregowane są odbierane raz w miesiącu, natomiast odpady ulegające biodegradacji dwa razy w miesiącu. Ponadto mieszkańcy Gminy mogą oddawać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady wielkogabarytowe. W Gminie Zaleszany znajduje się tylko jeden Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, co, biorąc pod uwagę układ geograficzny Gminy, wydaje się być niewystarczające. Do Punktu Odbioru Odpadów mieszkańcy bezpłatnie dostarczają wyłącznie odpady selektywne.

3.17. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa

Zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną realizowane jest przez Krajowy System Elektroenergetyczny (KSE), obejmujący wszystkie źródła mocy i energii elektrycznej, które powiązane są ze sobą przez:

- sieć przesyłową obejmującą najwyższe napięcia (400 kV i 220 kV),
- sieć dystrybucyjną obejmującą wysokie napięcia (110 kV) i średnie napięcia (30 kV, 20 kV, 15 kV i 6 kV),
- sieci niskiego napięcia (poniżej 6 kV).

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. to spółka-matka Grupy Kapitałowej PSE (GK PSE), jednej z największych grup w Polsce. PSE S.A. jest ważnym podmiotem w zakresie przesyłu energii elektrycznej w Europie Środkowej i Wschodniej. Na działalność Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. składa się:

- działalność podstawowa:
 - krajowy i zagraniczny obrót energią elektryczną,
 - dzierżawa spółce PSE-Operator S.A. przedsiębiorstwa Operator Systemu Przesyłowego
- działalność pozostała:
 - usługi wsparcia dla spółek Grupy Kapitałowej PSE,
 - dzierżawa IT (systemów informatycznych),
 - wynajem powierzchni biurowych.

Przez teren Gminy Zaleszany przebiega przesyłowa linia elektroenergetyczna 220 kV Chmielów-Stalowa Wola, którą administruje PSE S.A. Oddział w Radomiu.

Na obszarze Gminy nie odnotowuje się większych problemów z zasilaniem w energię elektryczną budynków i gospodarstw domowych, a za zadowalający uznaje się stan linii wysokiego i średniego napięcia.

Gmina nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Obsługiwana jest poprzez lokalne systemy ciepłownicze zlokalizowane na jej terenie. Należą do nich kotłownie gazowe, które zaopatrują w energię ciepłą budynki mieszkalne, budynki mieszkalno-usługowe, budynki użyteczności publicznej oraz budynki należące do przedsiębiorstw.

W zakresie systemu gazowego gminę obsługuje GAZ SYSTEM S.A. Kluczowym zadaniem GAZ-SYSTEM S.A. jest transport paliw gazowych siecią przesyłową na terenie całego kraju, w celu ich dostarczenia do sieci dystrybucyjnych oraz do odbiorców końcowych podłączonych do systemu przesyłowego. Spółka jest właścicielem sieci na terenie Gminy Zaleszany, którą dokładniej prezentują tabele poniżej.

Gazociągi wysokiego napięcia

Lp.	Relacja/nazwa	MOP* [MPa]	DN*	Długość [m]
1	Jarosław – Sandomierz	3,14	250	14 373
			300	-
a	Odgałęzienie do stacji gazowej „Jamnica”	-	80	3 600
b	Odgałęzienie do stacji gazowej „Zbydniów”	-	50	329
2	Rozwadów - Sandomierz	3,92	500	14 200
3	Rozwadów - Sandomierz	3,43	400	7 160
			500	5 988
a	Odgałęzienie do stacji gazowej „Zaleszany (Kępie Zaleszańskie)”	-	50	48
b	Odgałęzienie do stacji gazowej „Zaleszany (Turbie)”	-	50	13

Stacje gazowe redukcyjno-pomiarowe (SRP) I stopnia

Nazwa	Rok budowy (modernizacji)	Nominalna przepustowość stacji [Nm ³ /h]	Suma przepływu gazu za rok 2014 [Nm ³]	Zakres maksymalnych przepływów godzinowych w roku 2014* [Nm ³ /h]
SRP Turbia	1988 (2010)	600	757 256	od 84 do 317
SRP Zaleszany (Kępie Zaleszańskie)	1989 (2010)	600	353 594	od 58 do 137

SRP Zbydniów	1979 (2009)	600	376 901	od 47 do 157
--------------	-------------	-----	---------	--------------

Stan techniczny sieci, której właścicielem jest firma GAZ SYSTEM oceniany jest jako dobry. Jednocześnie obecnie spółka nie zakłada rozbudowy systemu przesyłowego na terenie Gminy Zaleszany. Prowadzone są trzy zadania inwestycyjne, do których należą:

1. Przebudowa gazociągu DN 20/300 Jarosław-Sandomierz na odcinku Sandomierz-Zaleszany, inwestycja jest obecnie na etapie projektowym,
2. Przebudowa gazociągu DN 250/300 Jarosław-Sandomierz na odcinku Stalowa Wola-Zbydniów, na długości L=13 km, na gazociągu DN 300 – inwestycja jest obecnie na etapie projektowym,
3. Budowa odgałęzienia DN 100 do stacji gazowej SRP Zbydniów (w zamian za istniejące odgałęzienie DN 50); inwestycja jest obecnie na etapie realizacji.

Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. pełni wyłącznie rolę operatora systemu dystrybucyjnego i zajmuje się m.in.:

- dystrybucją paliwa gazowego powierzchniowego przed Sprzedawcą gazu,
- kontrolą parametrów jakościowych dystrybuowanego paliwa gazowego,
- wykonywaniem czynności eksploatacyjnych na sieci gazowej,
- realizacją remontów, modernizacji i przebudowy sieci gazowej,
- rozbudową sieci gazowej i budową przyłączy gazowych na potrzeby odbiorców gazu,
- przyłączaniem do sieci gazowej
- kontrolą poboru gazu
- prowadzeniem Pogotowia Gazowego.

Polska Spółka Gazownictwa Sp. Z.o.o. na terenie Gminy Zaleszany posiada sieć gazową o następującej charakterystyce:

- Stan na 31.12.2010 r.:
 - I. gazociągi wysokiego ciśnienia - 0,0m
 - II. gazociągi średniego ciśnienia - 118.284,0m
 - III. gazociągi niskiego ciśnienia - 0,0m
 - IV. przyłącza gazowe średniego ciśnienia - 55.080,0m - 2586 szt.
 - V. przyłącza gazowe niskiego ciśnienia - 0,0m - 0szt
- Stan na 31.12.2011 r.:
 - I. gazociągi wysokiego ciśnienia - 0,0m
 - II. gazociągi średniego ciśnienia - 119.500,0m
 - III. gazociągi niskiego ciśnienia - 0,0m
 - IV. przyłącza gazowe średniego ciśnienia - 55.485,0m -2623 szt.
 - V. przyłącza gazowe niskiego ciśnienia - 0,0m – 0szt
- Stan na 31.12.2012 r.
 - I. gazociągi wysokiego ciśnienia - 0,0m
 - II. gazociągi średniego ciśnienia - 120.271,0m
 - III. gazociągi niskiego ciśnienia - 0,0m
 - IV. przyłącza gazowe średniego ciśnienia - 55.772,0m 2647 szt.
 - V. przyłącza gazowe niskiego ciśnienia - 0,0m –0 szt.
- Stan na 31.12.2013 r.
 - I. gazociągi wysokiego ciśnienia - 0,0m
 - II. gazociągi średniego ciśnienia - 120.676,0,0m
 - III. gazociągi niskiego ciśnienia - 0,0m
 - IV. przyłącza gazowe średniego ciśnienia - 55.937,0m -2663 szt.
 - V. przyłącza gazowe niskiego ciśnienia - 0,0m – 0 szt.
- Stan na 31.12.2014 r.
 - I. gazociągi wysokiego ciśnienia - 0,0
 - II. gazociągi średniego ciśnienia - 121,211,0m
 - III. gazociągi niskiego ciśnienia - 0,0m
 - IV. przyłącza gazowe średniego ciśnienia - 56.415,0m -203 szt.
 - V. przyłącza gazowe niskiego ciśnienia - 0,0m – 0 szt.

Liczba czynnych układów pomiarowych a terenie gminy Zaleszany wynosi:

- rok 2010: 2076 szt.
- rok 2011: 2098 szt.
- rok 2012: 2127 szt.
- rok 2013: 2149 szt.
- rok 2014: 2168 szt.

Liczba nowo przyłączonych budynków na terenie Gminy Zaleszany:

- rok 2010: 40 szt., w tym: 37 szt. budynków mieszkalnych jednorodzinnych;
- rok 2011: 23 szt., w tym: 23 szt. budynków mieszkalnych jednorodzinnych;
- rok 2012: 30 szt., w tym: 29 szt. budynków mieszkalnych jednorodzinnych;
- rok 2013: 28 szt., w tym: 28 szt. budynków mieszkalnych jednorodzinnych;
- rok 2014: 26 szt., w tym: 25 szt. budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

3.18. Infrastruktura telekomunikacyjna

W ramach układu telekomunikacyjnego na terenie gminy Zaleszany wyróżnić można dwa rodzaje sieci: przewodową (stacjonarną) i bezprzewodową, w tym komórkową. Na terenie gminy działają wszyscy ogólnopolscy operatorzy sieci telefonii komórkowej oraz kilku operatorów internetowych o zasięgu lokalnym, wykorzystujących łącza światłowodowe, bezprzewodowe lub kabel koncentryczny (telewizja kablowa). Obserwuje się zapotrzebowanie na usługi związane z dostępem do sieci internetowej. Większość mieszkańców gminy Zaleszany ma zapewniony dostęp do Internetu szerokopasmowego. Gmina podejmuje działania mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, zarówno w grupie najuboższych i niepełnosprawnych, jak i w grupie osób starszych. Działania te realizuje poprzez uczestnictwo w projektach mających na celu doposażenie w sprzęt komputerowy i Internet oraz szkolenie komputerowe.

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna jest to zespół instytucji i urzędów publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Do infrastruktury społecznej zaliczamy infrastrukturę z zakresu oświaty i wychowania, kultury, ochrony zdrowia i opieki społecznej, wypoczynku i kultury fizycznej oraz bezpieczeństwa. Od stanu infrastruktury społecznej zależy jakość życia mieszkańców i ich szanse rozwoju.

3.19. Infrastruktura edukacyjna

EDUKACJA W PIGUŁCE

- 2 875 mieszkańców gminy Zaleszany jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 1 441 kobiet oraz 1 434 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 16,2% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,5% wykształcenie policealne, 12,9% średnie ogólnokształcące, a 18,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,8% mieszkańców gminy Zaleszany, gimnazjalnym 5,6%, natomiast 20,1% podstawowym ukończonym. 1,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.
- W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) znajduje się obecnie 15,5% mieszkańców gminy Zaleszany. Wśród nich wyróżniamy następujące grupy:
 - w wieku przedszkolnym: odpowiednio 16,8% dziewczynek i 14,3% chłopców; na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 576 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego; na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 2,36 dzieci w wieku przedszkolnym;
 - w wieku na poziomie podstawowym (7-12 lat): 23,3% dziewczynek i 23,2% chłopców; na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 12 uczniów; współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 78,08;
 - w wieku gimnazjalnym (13-15 lat): 12,9% (12,2% wśród dziewczyn i 13,6% wśród chłopców); na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 26 uczniów; współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach gimnazjalnych do osób w wieku 13-15 lat) wynosi 76,55;

- w wieku na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 19,2% mieszkańców (18,1% wśród dziewczyn i 20,3% wśród chłopców);
- w przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat): 29,1% (29,5% kobiet i 28,7% mężczyzn).
- Nie wykazano istotnych statystycznie różnic w poziomie wykształcenia mieszkańców Gminy Zaleszany w porównaniu do mieszkańców całego województwa podkarpackiego.
Wśród kobiet mieszkających w gminie Zaleszany największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (22,0%) oraz wyższe (17,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,9%) oraz średnie zawodowe (20,1%).

Gmina dysponuje stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowo-wychowawczych. Ogółem funkcjonuje 7 szkół podstawowych i 3 gimnazja. W gminie funkcjonują 2 samodzielne placówki wychowania przedszkolnego, natomiast przy szkołach podstawowych działa 9 oddziałów przedszkolnych. Do placówek tych łącznie uczęszcza 259 dzieci, co stanowi prawie 58% populacji dzieci w wieku od 3 do 6 lat.

Dane dotyczące stanu szkół podstawowych w gminie Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE		
Szkoły podstawowe ogółem		
Ogółem	ob.	7
Oddziały w szkołach	-	47
Uczniowie	osoba	568
Uczniowie		
W szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu gminnego	osoba	439
W szkołach prowadzone przez organizacje społeczne i stowarzyszenia	osoba	129
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty		
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych		
Ogółem	etat	60,60
Mężczyźni	etat	6,82
Kobiety	etat	53,78

Infrastruktura edukacyjna jest stosunkowo dobrze dostosowana do liczby uczniów. Łącznie do szkół podstawowych uczęszcza 568 dzieci, zaś do gimnazjum 284 uczniów. Średnio na jeden oddział w szkole podstawowej przypada 12 uczniów, natomiast w gimnazjum - 26 uczniów.

Dane dotyczące stanu gimnazjów w gminie Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE		
Gimnazja ogółem		
Ogółem	ob.	3
Oddziały w szkołach	-	11
Uczniowie	osoba	284
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty		
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych		
Ogółem	etat	23,94
Mężczyźni	etat	5,28
Kobiety	etat	18,66

Stan techniczny budynków placówek oświatowych można określić jako dobry. W kilku obiektach na przestrzeni ostatnich lat przeprowadzono kompleksową termomodernizację. Na bieżąco prowadzone są prace remontowe - zarówno na zewnątrz placówek, jak i w środku. Konieczna jest regularna modernizacja infrastruktury technicznej w placówkach oświatowych (elektryczna, ciepłownicza, sanitarna) oraz przeprowadzenie działań zwiększających efektywność energetyczną

obiektów. Przy placówkach sportowych znajdują się nowoczesne boiska wielofunkcyjne oraz tereny rekreacji. Na terenie szkół działają różnotematyczne koła zainteresowań, m.in. wokalne, instrumentalne, teatralne, poetyckie, matematyczne, informatyczne, plastyczne, sportowe, ważnym jest jednak, aby systematycznie zwracać uwagę na ich jakość.

Języki obce w placówkach szkolnych gminy Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY		
Obowiązkowo uczący się języka obcego wg typu szkoły		
szkoły podstawowe		
ogółem	osoba	568
angielski	osoba	568
gimnazja		
ogółem	osoba	483
angielski	osoba	284
niemiecki	osoba	199
Dodatkowo uczący się języka obcego wg typu szkoły		
szkoły podstawowe		
ogółem	osoba	33
niemiecki	osoba	33

W placówkach oświatowych brakuje nowoczesnej bazy edukacyjnej i interaktywnych pomocy dydaktycznych, które wspomogłyby proces nauczania, służyły wspieraniu uzdolnień i niwelowaniu różnic edukacyjnych. Niezbędnym wydaje się więc wyposażenie sal komputerowych w nowoczesny sprzęt, utworzenie pracowni językowych, przyrodniczych, fizycznych i chemicznych uzupełnionych o tablice interaktywne, rzutniki oraz sprzęt laboratoryjny, wsparte jednoczesnym procesem podnoszenia kwalifikacji kadry nauczycielskiej. Działania te pozwolą dostosować warunki i efekty nauczania do standardów krajowych, szczególnie w zakresie nauczania języków obcych oraz nauk matematyczno-przyrodniczych.

Wskaźniki skolaryzacji w gminie Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
SKOLARYZACJA		
Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)		
współczynnik skolaryzacji brutto		
szkoły podstawowe	%	78,08
gimnazja	%	76,55
współczynnik skolaryzacji netto		
szkoły podstawowe	%	77,80
gimnazja	%	75,74

3.20. Infrastruktura sportowa

Uprawianiu sportu i rozwojowi kultury fizycznej w gminie Zaleszany sprzyja dobra infrastruktura sportowa. Składa się na nią 7 obiektów, w tym: Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Skowierzynie, Kępie Zaleszańskim, Pilchowie i Dzierdźwce, boisko „Orlik” w Kotowej Woli i Turbi oraz boisko do piłki nożnej w Turbi i Zbydniowie. Od 2007 roku na terenie Gminy działa Uczniowski Klub Sportowy Zaleszany. Jego głównym celem jest organizacja zajęć pozalekcyjnych uczniom z wykorzystaniem możliwości obiektowych i sprzętowych szkoły, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań, promocja aktywnego trybu życia oraz organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa. Na terenie gminy działa 7 piłkarskich klubów sportowych w miejscowościach: Kępie Zaleszańskie, Kotowa Wola, Majdan Zbydniowski, Pilchów, Skowierzyn, Turbia i Zbydniów.

Kluby sportowe w gminie Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
SPORT		
Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS		
kluby	szt.	11

członkowie	osoba	606
ćwiczący ogółem	osoba	494
ćwiczący mężczyźni	osoba	389
ćwiczący kobiety	osoba	105
ćwiczący do lat 18 ogółem	osoba	269
ćwiczący do lat 18 chłopcy	osoba	175
ćwiczący do lat 18 dziewczęta	osoba	94
sekcje sportowe	szt.	26
trenerzy	osoba	18
instruktorzy sportowi	osoba	9
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	6

W najbliższych latach należy zadbać o pełne wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjalnych w infrastrukturę sportową oraz podjąć działania na rzecz pełniejszego wykorzystania istniejącej bazy sportowej przez mieszkańców Gminy. Powinno się to odbywać m.in. poprzez dalszy rozwój aktywnie działających w Gminie klubów sportowych.

3.21. Infrastruktura kultury

Główną gminną instytucją kultury, której zadaniem jest kształtowanie i rozwijanie uzdolnień artystycznych oraz wyłanianie talentów wśród dzieci i młodzieży, jest Gminny Ośrodek Kultury. W Ośrodku działają zespoły taneczne, wokalne i instrumentalne, a także wiele kół zainteresowań, takich jak koło modelarskie czy teatralne. Osoby starsze rozwijają swoje zamiłowania w klubach seniora „Złota jesień”, gdzie mają możliwość uczestniczyć w licznych spotkaniach z zaproszonymi gośćmi i poszerzać swoją wiedzę.

Działalność kulturalna na terenie gminy Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
DZIAŁALNOŚĆ DOMÓW, OŚRODKÓW KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC		
Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy		
impresy		
ogółem	szt.	44
seanse filmowe	szt.	8
wystawy	szt.	4
występy zespołów amatorskich	szt.	14
występy artystów i zespołów zawodowych	szt.	2
prelekcje, spotkania, wykłady	szt.	9
konkursy	szt.	2
inne	szt.	5
uczestnicy imprez		
ogółem	osoba	7150
seanse filmowe	osoba	250
wystawy	osoba	300
występy zespołów amatorskich	osoba	1000
występy artystów i zespołów zawodowych	osoba	1500
prelekcje, spotkania, wykłady	osoba	400
konkursy	osoba	200
inne	osoba	3500

Pod patronatem GOK-u działają liczne zespoły, które jednocześnie propagują tradycje poprzednich pokoleń i promują gminę. Należą do nich m.in.: dziecięcy zespół folklorystyczny „Mała Malwa”, zespół śpiewaczy „Malwa” z Turbi oraz kapela ludowa „Zaleszaki”. Liczne sukcesy odnosi także międzyszkolny zespół taneczny „Groszki” działający od wielu lat przy Publicznej Szkole Podstawowej i Gimnazjum nr 1 w Zaleszanach.

Zespoły artystyczne w gminie Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
Zespoły artystyczne i członkowie		
liczba zespołów artystycznych		
ogółem	szt.	4
muzyczno-instrumentalne	szt.	1
folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	szt.	2
taneczne	szt.	1
członkowie zespołów artystycznych		
ogółem	osoba	85
muzyczno-instrumentalne	osoba	12
folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	osoba	33
taneczne	osoba	40

Upowszechnianiem kultury, czyli popularyzowaniem m.in. takich jej dziedzin jak: literatura, malarstwo, rysunek, architektura, obyczajowość, zajmuje się także Gminna Biblioteka Publiczna w Zaleszanach. Biblioteka realizuje różne formy promocji kultury i bibliotek w środowisku lokalnym. Szczególne działania w tym zakresie koncentrują się na poszukiwaniu lokalnych talentów artystycznych i prezentacji ich twórczości w bibliotece.

W ciągu ostatnich lat zorganizowano także kilkanaście wystaw prac wykonanych zarówno przez amatorów, jak i profesjonalistów (obrazy olejne, grafika, rysunek, rzeźba, szkło).

Ważną rolę w szerzeniu działalności kulturalno-oświatowej w gminie pełnią biblioteki publiczne. Placówki te dysponują księgozbiorem ocenianym na prawie 47,6 tys. woluminów. Mieszkańcy chętnie

korzystają z możliwości wypożyczania książek. Jeden czytelnik w ciągu roku wypożycza średnio 35 książek, znacznie więcej niż w innych gminach, gdzie średnia ta wynosi 15-20 książek.

W 2016 roku zaplanowano połączenie samorządowych instytucji kultury – Gminnego Ośrodka Kultury w Zaleszanach oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Zaleszanach w jedną samorządową instytucję kultury pod nazwą Gminne Centrum Kultury w Zaleszanach.

Działalność bibliotek na terenie gminy Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
BIBLIOTEKI		
Placówki biblioteczne		
biblioteki i filie	ob.	6
pracownicy bibliotek	osoba	8
księgozbiór	wol.	47630
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1345
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	22595
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	1

W życie kulturalne Gminy włączają się lokalne szkoły oraz stowarzyszenia, m.in.: Towarzystwo Przyjaciół Zbydniowa czy Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Pilchów „Gościniec”. Wśród kulturalnych wydarzeń Gminy jednym z najważniejszych są coroczne dożynki gminne, w których udział bierze niemal cała społeczność lokalna. Uroczystości te są zwieńczeniem całorocznej pracy mieszkańców i dziękczynieniem za zebrane plony (według dawnego zwyczaju). Warto wspomnieć także o innej wciąż żywej i pielęgnowanej na terenie Zaleszan tradycji „Wojska Majdańskiego”, które w charakterystycznym umundurowaniu jako Gwardia Straży Grobowej im. Tadeusza Kościuszki pełni straż przy Grobie Pańskim na Wielkanoc. Ważną funkcję kulturalną w życiu mieszkańców Gminy pełnią również świetlice wiejskie oraz remizy strażackie funkcjonujące przy jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP). Na terenie gminy działa 13 jednostek OSP. Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego należy 5 z nich. W świetlicach najczęściej koncentruje się życie lokalnej społeczności. Ponadto stanowią one doskonałe narzędzie do mobilizowania mieszkańców do aktywności społecznej (szczególnie młodych ludzi). Z tego powodu tak istotnym jest zadbanie o właściwe funkcjonowanie świetlic wiejskich i ich doposażenie w niezbędny sprzęt i środki.

3.2.2. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej

Dostęp mieszkańców Gminy do usług medycznych jest stosunkowo dobry. Większość mieszkańców korzysta z usług medycznych na miejscu. Na terenie Gminy działają 2 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, w którym w 2014 roku udzielono blisko 10 tys. porad. Na terenie Gminy działają także apteki.

Infrastruktura ochrony zdrowia na terenie gminy Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
PRZYCHODNIE - AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA (STAN W DNIU 31 XII)		
Przychodnie		
ogółem	ob.	5
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	5
Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu		
przychodnie ogółem	ob.	3
Podstawowa opieka zdrowotna - porady		
porady ogółem		
ogółem	-	30418
przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu	-	20444
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie		
porady lekarskie ogółem		

ogółem	-	36236
---------------	---	-------

W Gminie działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, z usług którego korzysta blisko 8% mieszkańców. Do głównych form opieki społecznej należą świadczenia pieniężne (w tym zasiłki rodzinne), świadczenia rzeczowe oraz poradnictwo specjalistyczne. Głównymi powodami przyznania pomocy społecznej są: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, alkoholizm oraz bezradność.

Środowiskowa pomoc społeczna na terenie gminy Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA		
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego		
Ogółem	gosp.	319
poniżej kryterium dochodowego	gosp.	203
powyżej kryterium dochodowego	gosp.	116
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku		
Ogółem		
Ogółem	osoba	834
poniżej kryterium dochodowego		
Ogółem	osoba	513
powyżej kryterium dochodowego		
Ogółem	osoba	321
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku		
Ogółem	%	7,7
poniżej kryterium dochodowego		
Ogółem	%	4,7
powyżej kryterium dochodowego		
Ogółem	%	2,9

Świadczenia rodzinne na terenie gminy Zaleszany.

	Jednostka miary	2014
ŚWIADCZENIA RODZINNE		
Korzystający ze świadczeń rodzinnych		
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	392
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	773
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	691
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	32,9

3.23. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego

Stan bezpieczeństwa publicznego jest bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców Gminy. Nad zapewnieniem bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego w Gminie Zaleszany pracują: Policja oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

Na terenie Gminy zlokalizowany jest jeden posterunek policji - w Zbydniowie. Przewidziany stan etatowy tej jednostki to 6 funkcjonariuszy. Na terenie administracyjnym Gminy nie funkcjonuje jednostka Państwowa Straży Pożarnej, dlatego jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej są wiodącymi podmiotami realizującymi zadania z zakresu ochrony życia, zdrowia, mienia i środowiska przed klęskami żywiołowymi oraz zagrożeniami ekologicznymi. Na terenie Gminy funkcjonuje 13 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

Ochotnicze Straże Pożarne w gminie Zaleszany.

Adres	Zarząd	Samochód
OSP Dzierdziówka Dzierdziówka 152	Prezes – Adrian Wraga Naczelnik – Mateusz Magiera	Polonez Caro SLOp
OSP Kępie Zaleszańskie Kępie Zaleszańskie 2	Prezes – Henryk Urbaniak Naczelnik – Mirosław Pawłowski	Star 200 GBAM
OSP Kotowa Wola (KSRG) Kotowa Wola 214	Prezes – Jan Idec Naczelnik – Andrzej Idec	Ford Ranger SLRw Star Man GBA
OSP Majdan Zbydniowski Majdan Zbydniowski 160	Prezes – Andrzej Krawczyk Naczelnik – Piotr Kwitkowski	Gaz GLM
OSP Motycze Szlacheckie Motycze Szlacheckie 40	Prezes – Jan Koper Naczelnik – Fabian Grabowski	Ford Transit GLM
OSP Obojna Obojna 13	Prezes – Waldemar Gimpel Naczelnik – Grzegorz Cygan	Lublin GLM
OSP Pilchów (KSRG) Pilchów, ul. Floriańska 22	Prezes – Grzegorz Grabowski Naczelnik – Jerzy Wala	Jelcz GCBAM
OSP Skowierzyn (KSRG) Skowierzyn 127	Prezes – Roman Wlezień Naczelnik – Grzegorz Jaroń	Renault Traffic GLM Star 244 GBA
OSP Turbia (KSRG) Turbia 15	Prezes – Tadeusz Mróz Naczelnik – Ryszard Kułaga	Ford Transit GLM Star 266 GBA
OSP Zbydniów (KSRG) Zbydniów, ul. Księdza Nai 1	Prezes – Sebastian Nabrzeski Naczelnik – Stanisław Witek	Ford Transit GLM Renault Midlum GBA
OSP Zaleszany Zaleszany, Plac Kościuszki 4	Prezes – Andrzej Jonaszek Naczelnik – Stanisław Dul	Ford Ranger SLRw
OSP Wólka Turebska	Naczelnik – Jan Walczyna	
OSP Pasternik Skowierski Skowierzyn	Prezes – Adam Stilger	

Członkowie OSP regularnie uczestniczą w ćwiczeniach szkoleniowych, prowadzą akcje prewencyjne w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz na bieżąco współpracują z podobnymi jednostkami z terenu całego powiatu stalowowolskiego. Aby w przyszłości zwiększyć poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz przyjezdnych, należy konsekwentnie realizować program wyposażenia służb szybkiego reagowania, ze szczególnym uwzględnieniem Ochotniczych Straży Pożarnych. Znaczące efekty przynosi również system monitoringu gminnego oraz doświetlania miejsc zagrożonych występowaniem zjawisk przestępczości.

Przydatnym narzędziem w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego będzie także „Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa” i umożliwi ona mieszkańcom m.in. przekazywanie Policji informacji o miejscach i zdarzeniach, które mają wpływ na poczucie zagrożenia. Co ważne, „Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa” opiera się o informacje skatalogowane w trzech różnych obszarach:

- informacje gromadzone w policyjnych systemach informatycznych,
- informacje pozyskiwane od społeczeństwa w trakcie bezpośrednich kontaktów z obywatelami, przedstawicielami samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych itp. oraz w trakcie debat społecznych poświęconych bezpieczeństwu,
- informacje pozyskiwane od obywateli (internautów) z wykorzystaniem platformy wymiany informacji.

Mapy zostały opracowane w oparciu o informacje własne Policji (m.in. statystyki policyjne), informacje przekazane przez podmioty biorące udział w konsultacjach społecznych oraz z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej oraz informacje różnych instytucji.

Każdy mieszkaniec Gminy może brać czynny udział w zapewnianiu bezpieczeństwa, reagować na zagrożenia i dzielić się swoimi uwagami z Policją. Ma też możliwość sprawdzenia poziomu bezpieczeństwa w jego okolicy czy też samodzielnego dokonywania aktualizacji dot. systemu. Odbywa się to w następujący sposób: informacja o zagrożeniu, które zauważył mieszkaniec jest przez niego zgłaszana Policji za pomocą interaktywnej strony, następnie informacja podlega procesowi weryfikacji. Jeżeli się potwierdzi, zostaje ona wprowadzona bezpośrednio na mapę, dzięki czemu znajdują się na nich bardzo szczegółowe informacje, dot. także niższych szczebli podziału terytorialnego, w tym dzielnic, osiedli, sołectw.

Jakość rządzenia w gminie

Zdolność gminy do skutecznego rządzenia i przewycięzania problemów rozwojowych stanowi obecnie jedno z głównych wyzwań samorządów lokalnych w Polsce. W niniejszej analizie skoncentrowano się na krótkim omówieniu trzech najważniejszych czynników decydujących o jakości rządzenia w gminie, tj.: zdolności inwestycyjnej gminy, zaangażowaniu kapitału społecznego w proces rządzenia gminą oraz stosowania praktyk planowania strategicznego i promowania gminy na forum krajowym i międzynarodowym.

FINANSE PUBLICZNE W PIGUŁCE

- Suma wydatków z budżetu Gminy Zaleszany wyniosła w 2014 roku 31,7 mln złotych, co daje 2,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 18.1% w porównaniu do roku 2013. Największa część budżetu gminy Zaleszany - 32.2% została przeznaczona na Dział 801: Oświata i wychowanie. Istotną część budżetu stanowiły także wydatki na Dział 852: Pomoc społeczna (19.2%) oraz Dział 400: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (16%).

Wydatki inwestycyjne stanowiły 7,6 mln złotych, czyli 24,0% wydatków ogółem.

- Suma dochodów Gminy Zaleszany wyniosła w 2014 roku 31,5 mln złotych, co daje 2,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 17% w porównaniu do roku 2013. Największa część dochodów wygenerował Dział 758: Różne rozliczenia (40.1%). Duża część wpływów pochodziła także z Działu 756: Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (24.1%) oraz z Działu 852: Pomoc społeczna (16.2%).

Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 412 złotych na mieszkańca (14,2%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wyniósł 1,3 złotych na mieszkańca (0,0%).

3.24. Analiza zdolności inwestycyjnej Gminy

Zdolność Gminy do inwestycji uzależniona jest głównie od wielkości dochodów oraz struktury wydatków w budżecie Gminy. W ciągu ostatnich lat można zaobserwować stały wzrost dochodów Gminy Zaleszany. Ich wielkość wynosiła w 2014 r. 31,5 mln zł i wzrosła w porównaniu z rokiem 2008 o ponad 55%. Głównymi źródłami dochodów są: subwencja ogólna (40%), dotacje (32%) i część oświatowa subwencji ogólnej (25%). Dochody własne stanowią ok. 27,6%.

Wydatki budżetu gminy Zaleszany według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008 – 2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem (mln zł)	18,8	24,7	26,3	28,4	26,4	26,9	31,7
Na jednego mieszkańca (w tys. zł)	1,8	2,3	2,4	2,6	2,4	2,5	2,9

Dochody budżetu gminy Zaleszany według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008 - 2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem (mln zł)	20,3	24,2	25,0	26,0	26,2	26,9	31,5
Na jednego mieszkańca (w tys. zł)	1,9	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,9

Wielkość dochodów Gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi około 2 894 zł, przy średniej powiatowej równej ok. 3 432 zł.

Analizując strukturę wydatków Gminy podkreślenia wymaga fakt, iż blisko 24% wydatków budżetu stanowią wydatki majątkowe inwestycyjne, zaś wydatki bieżące na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń stanowiły w 2014 roku 27% wydatków ogółem.

Stosunkowo wysoka zdolność inwestycyjna Gminy wynika z dość dobrej efektywności w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych, w tym z programów krajowych i unijnych. W latach 2007-2014 na terenie gminy zrealizowano szereg różnorodnych projektów. W 2014 roku udział środków Gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych wyniósł 4,2 mln zł, czyli ponad 13% wydatków budżetowych.

3.25. Jakość kapitału społecznego w Gminie

Wyzwaniem dla samorządów lokalnych jest przede wszystkim zdolność skutecznego rządzenia. Jakość kapitału społecznego wraz z jego zaangażowaniem w proces zarządzania jest przejawem dobrego rządzenia na poziomie lokalnym. Najczęściej kapitał społeczny oceniany jest w kategoriach: aktywność obywatelska (udział w wyborach i organizacjach społecznych), liczba aktywnych organizacji pozarządowych, zaangażowanie mieszkańców w życie społeczno-kulturalne, poziom występowania patologii społecznych.

Aktywność obywatelska mieszkańców Gminy Zaleszany w zakresie partycypacji w wyborach jest stosunkowo niska. Frekwencja w poszczególnych wyborach jest zazwyczaj niższa niż średnia krajowa. Oznacza to stosunkowo niewielkie zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie. Tylko w przypadku wyborów samorządowych zaangażowanie mieszkańców było lokalnie wyższe niż ogólnokrajowa frekwencja. Frekwencja w poszczególnych wyborach przedstawiała się następująco:

- parlamentarne w 2015 r. - 45,8% (frekwencja ogólnopolska 50,9%),
- prezydenckie w 2015 r. - 52,9% (frekwencja ogólnopolska 55,3%),
- referendum w 2015 r. - 6,5%. (frekwencja ogólnopolska 7,8%),
- samorządowe w 2014 – 52% (frekwencja ogólnopolska 47,7%),
- do Parlamentu Europejskiego w 2014 – 20,0% (frekwencja ogólnopolska 23,83%).

Kolejne z kryteriów - liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych na terenie Gminy - jest stosunkowo wysoka i wyniosła 3,9 organizacji na 1000 mieszkańców, przy średniej krajowej równej 2,2. W Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowane są 43 stowarzyszenia oraz inne organizacje społeczne i zawodowe, fundacje oraz ZOZ. Dokonano także analizy przestępczości: w 2014 r. wszczęto 87 postępowań, zaś wskaźnik wykrywalności wyniósł 57,6%. Wskaźnik ten w stosunku do roku 2012 spadł o 15%.

Kategorie przestępstw w Gminie Zaleszany.

Kategorie	Rok 2013	Rok 2014
Kradzież cudzej rzeczy	16	13
Kradzież z włamaniem	6	10
Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym	28	10

Uszkodzenie rzeczy	8	6
--------------------	---	---

Przestępstwa przeciw rodzinie w 2014 roku

Kategorie	liczba
Interwencje domowe	67
Założone Niebieskie Karty	13
Postępowania przygotowawcze	9
Wniesione akty oskarżenia	5
Umorzenia ze względu na brak znamion przestępstwa	4

W 2014 roku na terenie Gminy dokonano 517 policyjnych interwencji. Dane dot. poszczególnych miejscowości wyglądają następująco:

Liczba interwencji policji w 2014 roku na terenie gminy Zaleszany.

Miejscowość	Liczba interwencji
Turbia	76
Kępie Zaleszańskie	39
Zbydniów	38
Zaleszany	22
Agatówka	20
Kotowa wola	19
Dzierdziówka	19
Pilchów	18
Skowierzyn	16
Obojna	13
Majdan Zbydniowski	10
Wólka turebska	8
Motycze Szlacheckie	0

3.26. Analiza potencjału jakości życia

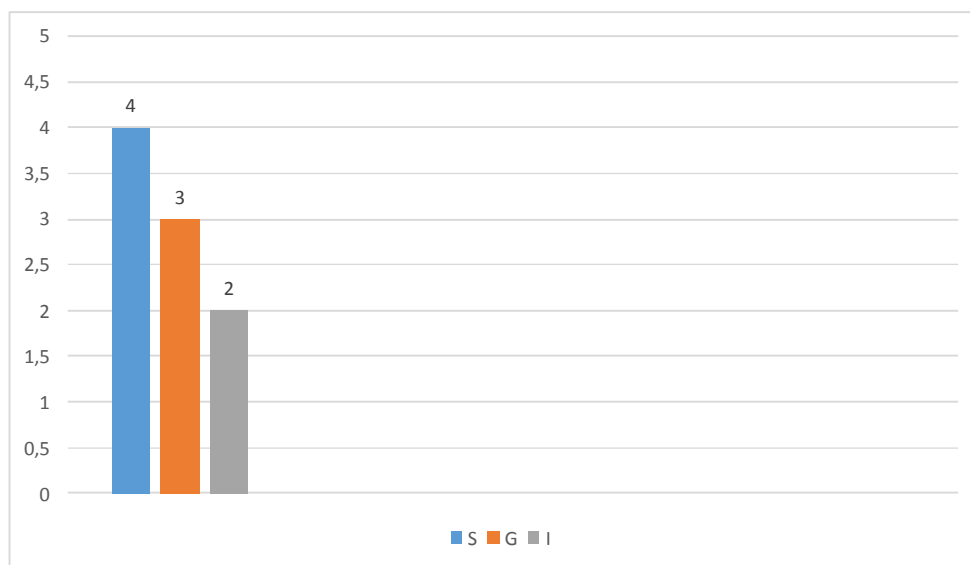
Analiza potencjału jakości życia na terenie gminy Zaleszany obejmuje wartości pochodzące z BDL GUS, które konfrontowane są z danymi agregowanymi w procesie zarządzania rozwojem Gminy - subiektywną oceną jakości życia mieszkańców, wizerunkiem Gminy na tle innych w Powiecie oraz potencjałem finansowym gminy.

Analizę podzielono na następujące obszary:

- **S:** społeczny - uwzględniający takie dane jak jakość usług publicznych, dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji, kultury, rekreacji, elementy rynku pracy, potencjał i zmiany w strukturze ludności Gminy, poziom partycypacyjny mieszkańców oraz możliwości rozwoju;
- **G:** możliwości inwestycyjne, potencjał finansowy Gminy i tendencje rozwojowe Gminy w tym zakresie
- **I:** obejmujący obszary infrastruktury społecznej oraz drogowej, oceniający ich jakość oraz możliwości rozwojowe.

Skala, którą przyjęto na ocenę potencjału możliwości jest pięciostopniowa, gdzie „5” oznacza bardzo wysokie możliwości, a (1) bardzo niskie.

Ocena potencjału jakości życia na terenie gminy Zaleszany

Potencjał uznano za największy w obrębie obszaru społecznego, następnie: gospodarczego i inwestycyjnego. W obszarze potencjału gospodarczego i inwestycyjnego zauważalne są braki i zidentyfikowane potrzeby. Deficyty potencjałów zostały zdiagnozowane podczas analizy problemów i w wyniku procesów strategicznych przekształcono je w cele.

4. Dominujące problemy społeczne - wnioski z badań diagnostycznych

4.1. Wnioski z zebrań wiejskich

Podsumowanie:

Na zebraniach przedstawiono ich uczestnikom problemy i potrzeby dotyczące następujących obszarów¹:

- 1.1. Inwestycje w infrastrukturę techniczną (cel: poprawa warunków zamieszkiwania),
 - 1.1. Informacja i komunikacja społeczna, integracja lokalna, edukacja.
 - 1.2. Sprawy porządkowo-administracyjne/bieżące.
- 1.3. Inne poruszane zagadnienia ważne w aspekcie strategii, m.in. sprzedaż i dzierżawa działek, udzielenie służebności przejazdu do posesji, budowa dróg, sprzedaż drogi nr 499, sprzedaż mienia komunalnego ;

Przedstawione kopie protokołów z zebrań wiejskich wskazują na różne doświadczenia, umiejętności i formę prowadzenia zebrań wiejskich;

Rekomendacje:

1. Potrzeby społeczne i zadania publiczne oceniane z perspektywy sołectwa (rady sołectkiej/zebrań mieszkańców) wymagają pogłębionej analizy.
2. Dobrym narzędziem, komplementarnym do Strategii, wydają się być Programy Odnowy Miejscowości, których opracowanie uznaje się za pomocne.
3. W pracach nad aktualną wizją i kierunkami rozwoju Gminy Zaleszany należałoby przeprowadzić formalne debaty sołectkie nt. problemów/potrzeb sołectkich. Do ich elementów należeć powinno wspólne opracowanie następujących zagadnień: obszary i kryteria oceny pod kątem znaczenia społecznego, podmioty odpowiedzialne za realizację zadania (gmina/fundusz sołectki/inna forma partycypacji obywatelskiej), harmonogram realizacji (wstępne założenia).

¹ Szczegółowe informacje zawarte są w raportach cząstkowych powstałych w trakcie opracowywania założeń Strategii

4. Ze względu na już zauważalny i prognozowany wzrost potrzeby (oczekiwań) skutecznej pracy instytucji gminnych w obszarach zadań bieżących (doraźnych) do rozważenia w czasie prac warsztatowych liderów społecznych jest zwiększenie funduszu sołeckiego wraz ze zwiększeniem odpowiedzialności sołectw za lokalne zadania gminne (lista zadań sołeckich) lub stosowanie „premi” w sytuacji wykorzystywania funduszu sołeckiego jedynie w zadaniach mających priorytetowe znaczenie dla Gminy, tak aby środki będące w dyspozycji sołectw przyczyniały się do rozwiązywania problemów społecznych o największym, ze względu na mieszkańców, zasięgu.

4.2. Badania ankietowe

Wnioski:

1. Uczestnicy badania za **mocne strony** Gminy uznali: infrastrukturę, rozwój budownictwa mieszkaniowego, dobrą lokalizację dla biznesu, bardzo dobre położenie, lotnisko, przyrodę, (starorzecze Sanu), dbałość o miejsca rekreacji dzieci i młodzieży, aktywność samorządu lokalnego w obszarze wsparcia udzielanego organizacjom pozarządowym. Zaś

Za **słabe strony** uznano: komunikację publiczną (m.in. brak połączeń ze Stalową Wolą, zwłaszcza po południu), brak odpowiedniego oświetlenia w newralgicznych miejscach, brak wystarczającej ilości chodników przy drogach (szczególnie w miejscowościach sąsiadujących z Zaleszanami), brak wystarczającej ilości dróg i ścieżek rowerowych brak zagospodarowania czasu dzieciom podczas wakacji/ferii zimowych.

Warto zaznaczyć, że respondenci nie wyjaśnili, na czym polega np.: dobra lokalizacja Gminy, kwestia jej atrakcyjności dla działalności gospodarczej czy dot. walorów przyrodniczych.

2. Wg badanych szerszą ofertę usług należy skierować do młodzieży, dorosłych (19-65 lat) oraz bezrobotnych. W badaniu nie wskazano seniorów, a prawdopodobną tego przyczyną może być fakt, iż żaden z ankietowanych nie należał do wspomnianej grupy wiekowej (powyżej 65. roku życia).

3. Celem poprawy jakości świadczonych usług przez Gminę, ankietowani wskazali następujące działania:

3.1. dotyczące bezpieczeństwa:

3.1.1. w ruchu drogowym: zabezpieczenie infrastruktury drogowej poprzez zwiększenie liczby ścieżek rowerowych, budowę chodników i przejść dla pieszych, zapewnienie oświetlenia, montaż luster drogowych;

3.1.2. funkcjonowanie posterunku policji: większa aktywność funkcjonariuszy, przywrócenie pracy posterunku w niedziele, zwiększenie liczby etatów i patroli wieczorem/w nocy, również w małych miejscowościach;

3.2. dotyczące pomocy społecznej: zaproponowano aktywizację zawodową i aktywną pomoc w poszukiwaniu pracy; jako sugestie podano także organizację zajęć dla mieszkańców na tematy zw. z radzeniem sobie z problemami (np. z rozwiązywaniem konfliktów) oraz zwiększenie liczby usług kierowanych do seniorów (np. uniwersytet III wieku), motywowane dużą reprezentacją przedstawicieli tej grupy wiekowej w strukturze mieszkańców Gminy;

3.3. dotyczące opieki zdrowotnej: najwięcej głosów wskazywało na konieczność zwiększenia dostępu do lekarzy (w tym: specjalistów) oraz wydłużenia godzin pracy ośrodka zdrowia. Badani zasugerowali także potrzebę zapewnienia pomocy stomatologa w szkołach i budowy podjazdów dla osób niepełnosprawnych w miejscach publicznych;

3.4. dotyczące edukacji: respondenci postulują rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz zwiększenie dostępności żłobków i przedszkoli, w tym: poprzez wydłużenie godzin ich pracy, dostosowując je do godzin pracy rodziców;

3.5. dotyczące kultury: badani wskazują na konieczność stworzenia oferty skierowanej do różnych grup wiekowych, w tym: także dla dorosłych. Ankietowani podkreślają potrzebę organizacji większej liczby festynów, imprez rodzinnych i integracyjnych dla mieszkańców oraz sugerują potrzebę rozszerzenia oferty GOK-u;

3.6. dotyczące organizacji czasu wolnego, sportu i rekreacji: ankietowani wskazują na konieczność rozbudowy infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz proponują zwiększenie ilości zajęć sportowych kierowanych do dorosłych;

- 3.7. dotyczące transportu: najczęściej głosów wyrażało potrzebę utworzenia/zwiększenia liczby połączeń autobusowych (np.: ze Stalową Wolą czy między Stalową Wolą i Tarnobrzegiem przez miejscowości w Gminie) oraz korekty istniejącego rozkładu jazdy (np.: wprowadzenie dodatkowych kursów w weekendy, wieczorem i rano (dogodne godziny dojazdu do pracy)). Zasugerowano także zwiększenie liczby przystanków;
- 3.8. dotyczące ochrony środowiska: badani za największy problemem uznali dzikie wysypiska śmieci oraz popularną praktykę wyrzucania śmieci do rowów i lasów. Pojawiły się także głosy nt. odpadów i nieczystości płynnych.
4. Respondenci wysoko ocenili działanie instytucji i infrastrukturę w Gminie.

Rekomendacje:

1. Biorąc pod uwagę, że w grupie respondentów nie było osób powyżej 65. roku życia, warto zaplanować badanie, w którym w grupie ankietowanych znajdowałoby się przedstawiciele wszystkich grup wiekowych, w tym seniorów.
2. Kontynuując ideę zawartą w punkcie pierwszym, warto zadbać, aby w grupie badanych znaleźli się także przedstawiciele różnych grup społecznych, np. osób pracujących i bezrobotnych. Pozwoli to na dużo lepsze i bardziej reprezentatywne zbadanie potrzeb i opinii mieszkańców, a ryzyko pominięcia potrzeb którejs z społeczności zostanie znacząco zmniejszone.
3. Zaleca się porównanie przedstawionych wyżej informacji dot. oceny stanu infrastruktury z dostępnymi danymi, celem sprawdzenia ilości i jakości infrastruktury na całym obszarze Gminy, przede wszystkim weryfikując informacje dot. elementów, które mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo. Dobrą praktyką jest opracowanie mapy punktów w poszczególnych sołectwach, w których można poprawić infrastrukturę.
4. Zaleca się porównanie informacji nt. deficytu usług z danymi statystycznymi i ofertą instytucji gminnych, aby zweryfikować opinie respondentów i rozróżnić, czy oferta jest niewystarczająca (np. za mała różnorodność, za mała liczba zajęć), czy też oferta jest niedostosowana do potrzeb mieszkańców lub są oni o niej niedostatecznie poinformowani.
5. Dobrą praktyką może być umożliwienie mieszkańcom zgłaszania swoich pomysłów i propozycji działań, które ich zdaniem są konieczne do realizacji na terenie Gminy (forma dowolna, np. anonimowa). Propozycje te powinny być następnie dyskutowane na gminnym forum. W ten sposób mieszkańcy będą mieli poczucie, że samorząd odpowiada na ich potrzeby, a podczas podejmowania decyzji i wyznaczania celów swojej działalności bierze pod uwagę opinie społeczności lokalnej. Ponadto, nierzadko proponowane przez mieszkańców działania i rozwiązania zwracają uwagę na kwestie umykające uwadze samorządowców, będące jednak łatwe w realizacji przy jednoczesnym dużym oddziaływaniu na komfort życia ich odbiorców.

4.3. Wnioski z warsztatów strategicznych

Wnioski:

Znaczenie kluczowych obszarów zdaniem uczestników warsztatów (w kolejności ilości wskazań, malejąco): edukacja i kultura (12 wskazań), bezpieczeństwo (12 w., infrastruktura (11 w.), opieka i zdrowie (10 w.), rozwój przedsiębiorczości (5 w.), rekreacja i turystyka (3 w.), środowisko naturalne (3 w.), społeczeństwo obywatelskie (3 w.), tereny inwestycyjne (2 w.).

Czynniki wyróżniające Gminę Zaleszany na tle innych samorządów

	Czynniki
NA TLE POWIATU	
Obszar „Edukacja i kultura”	<ul style="list-style-type: none"> • sieć szkół zaspokajająca potrzeby mieszkańców • bogata oferta zajęć pozalekcyjnych (obozy sportowe, klasa sportowa, zajęcia artystyczne) • praca z uczniem zdolnym • zróżnicowana oferta zajęć GOK-u • orkiestra dęta, w tym młodzieżowa
Obszar „Bezpieczeństwo”	<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczeństwo dostaw wody

Obszar „Infrastruktura”	<ul style="list-style-type: none"> • kanalizacja – korzysta z niej 60% mieszkańców • infrastruktura oświaty • wodociągi
Obszar „Opieka i zdrowie”	<ul style="list-style-type: none"> • opieka specjalistów w ośrodkach zdrowia • profilaktyka zdrowotna
NA TLE REGIONU	
Obszar „Edukacja i kultura”	<ul style="list-style-type: none"> • bogata oferta zajęć pozalekcyjnych (obozy sportowe, klasa sportowa, zajęcia artystyczne)
Obszar „Bezpieczeństwo”	<ul style="list-style-type: none"> • ścieżki rowerowe i chodniki • wyremontowane wały
Obszar „Infrastruktura”	<ul style="list-style-type: none"> • drogi • lotnisko • rowy melioracyjne
Obszar „Opieka i zdrowie”	<ul style="list-style-type: none"> • 500+ (szybkość wypłaty) • ośrodki zdrowia • lokalizacja budynków • środowisko naturalne
NA TLE WOJEWÓDZTWA	
Obszar „Edukacja i kultura”	<ul style="list-style-type: none"> • praca z uczniem zdolnym
Obszar „Bezpieczeństwo”	<ul style="list-style-type: none"> • ilość i jakość dróg asfaltowych
NA TLE POLSKI	
Obszar „Edukacja i kultura”	<ul style="list-style-type: none"> • praca z uczniem zdolnym
Obszar „Bezpieczeństwo”	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki OSP • ścieżki rowerowe, w tym Green Velo

4.4. „Wizja sołectwa” zdaniem uczestników zebrań

• Agatówka

W 2025 roku w Agatówce będzie: sieć kanalizacyjna, wzdłuż dróg będą chodniki i oświetlenie, a plac przy Domu Ludowym stanie się dla ogółu mieszkańców miejscem spotkań. Wszystkie drogi będą posiadały nawierzchnię asfaltową, a posesje zostaną odwodnione. Agatówka stanie się częścią Stalowej Woli (głos pojedynczy), będzie stanowić „zielone” miejsce dla seniorów i bezpieczne miejsce zamieszkania ze stałym monitoringiem, dla dzieci w wieku przedszkolnym zostanie zorganizowana świetlica (przedszkole), wybudowany zostanie także kościół (kaplica).

• Dzierdziówka

W 2025 roku Dzierdziówka będzie miejscowością przypominającą „Manhattan” - o większej liczbie mieszkańców. Mieszkańcy pracować będą głównie w firmach lokalnych. Będzie bezpiecznie w wsi bez zagrożeń np. ze strony bezdomnych zwierząt (funkcjonować będzie straż wiejska). Dzierdziówka będzie oazą spokoju oferującą liczne zajęcia dla seniorów (miejsca spotkań, zajęcia integracyjne) z aktywnie funkcjonującym życiem towarzyskim i kulturalnym. OSP będzie dalej działać i prężnie się rozwijać. Założony zostanie klub seniora, a młodzież będzie miała szansę rozwoju swoich pasji w licznych klubach zainteresowań. Organizowane będą także imprezy wieńczone m.in. festynami. Środowisko kobiet zostanie zaktywizowane, np. poprzez ich własne organizacje społeczne.

Mieszkańcy będą mieli możliwość podpięcia swoich gospodarstw do sieci kanalizacyjnej. Łatwy dojazd do sąsiednich miast zapewni komunikacja publiczna, a dojazd do miast spoza regionu ułatwi droga ekspresowa. Mieszkańcy będą mieli więcej czasu, który wykorzystany zostanie na spotkania w świetlicy sołectkiej. Mieszkańcom będzie się żyło wygodnie, bezpiecznie, a ich pomysły i marzenia będą miały szansę realizacji oraz spełnienia.

• Kępie Zaleszańskie

W 2025 roku Kępie Zaleszańskie będzie miejscowością z: przedszkolem, asfaltowymi drogami osiedlowymi, funkcjonującym centrum rekreacyjno-sportowym, uporządkowanymi i zadbanymi chodnikami oraz oświetleniem w strefach zamieszkania. Kępie zasłużą na tytuł „zielonej wsi” (m.in. dzięki licznym nasadzeniom, parkom, skwerom, oczkom wodnym etc.), co jednocześnie umożliwi wielu jej mieszkańcom rozwój zainteresowań (rekreacja, sport, hobby). W Kępie wybudowane zostaną ścieżki rowerowe, dom seniorów, place zabaw, latem samorząd zadba o odkomarzanie a zimą odśnieżanie terenu. Dom weselny będzie w pełni skanalizowany (w budynku publicznym lub w prywatnej działalności).

• Kotowa Wola

W 2025 roku w okolicy istniał będzie duży zakład pracy zatrudniający mieszkańców, dzięki czemu będzie im się żyło bezpieczniej i wygodniej (bez konieczności uciążliwych dojazdów do miejsca pracy). Wieś będzie miała pełną sieć dróg i chodników, z miejscami parkingowymi przy szkole i kościele. Każda ulica będzie oświetlona i dobrze odśnieżana. Wieś nie będzie zagrożona przez powódzie i podtopienia, oczka wodne będą oczyszczone oraz utrzymane w dobrym stanie. We wsi stworzone zostaną miejsca rekreacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych (plac zabaw, siłownie zewnętrzne i wewnętrzne, altany, kąpielisko, ścieżki rowerowe).

Społeczność będzie aktywna, m.in. dzięki zrzeszaniu się w Kole Gospodyń Wiejskich i stowarzyszeniach. Lokalny klub dysponował będzie nowoczesnym boiskiem i odpowiednim wyposażeniem, co przeloży się na sukcesy (m.in. awans do wyższych lig). Mieszkańcy wsi będą mieli dostęp do szybkiego Internet, a wiele domów wykorzystywać będzie OZE.

- **Majdan Zbydniowski**

W 2025 roku Majdan Zbydniowski cieszyć się będzie dobrym połączeniem z resztą miejscowości Gminy i najbliższymi miastami, ogólnodostępną siecią internetową, wyasfaltowanymi ulicami z chodnikami, oświetleniem i ścieżkami rowerowymi, zadbanymi terenami publicznymi (odśnieżonymi, ogrodzonymi, z zawsze skoszoną trawą.). Dzieci będą mogły bawić się na nowo powstałym placu zabaw, gospodarstwa będą podłączone do sieci kanalizacyjnej, fundusz sołecki zostanie powiększony tak, by środki wydatkowane na bieżące utrzymanie nie stanowiły jego głównych wydatków.

- **Motycze Szlacheckie**

W 2025 roku w Motyczach Szlacheckich będzie: bezpiecznie (np. zatoczki na autobus, chodniki wzdłuż drogi, działające oświetlenie uliczne), ekologicznie (np. kanalizacja i solary na domach sfinansowane przez Gminę w ramach projektu UE), miejsca publiczne będą czyste i zadbane (np. miejsce walk ze Szwedami), mieszkańcy będą wyróżniać się dużą społeczną odpowiedzialnością za dobro wspólne (nie tylko nie niszczą mienia publicznego, ale też reagują na niewłaściwe zachowania osób trzecich, takie jak wandalizm czy zanieczyszczanie otoczenia). Wieś będzie ładna (nawet niezamieszkałe domostwa będą zadbane), rowy melioracyjne i starorzecze Sanu staną się atrakcją miejscowości i zasobem, z którego bez ograniczeń będą korzystać mieszkańcy. Dom Ludowy stanie się świetlicą z cyklicznymi zajęciami dla dzieci, młodzieży, dorosłych, w tym seniorów. Dla osób aktywnych sportowo utworzony zostanie będzie klub piłkarski, który będzie miał do swojej dyspozycji własne boisko.

- **Obojna**

W 2025 roku Obojna będzie wsią, która w pełni skanalizowaną, z asfaltowymi ulicami, oraz chodnikami. We wsi będzie dużo dzieci, w odpowiedzi na co utworzone zostanie przedszkole. Zarówno remiza, jak i jej otoczenie staną się przyjazne dla mieszkańców i sprzyjać będą rekreacji. We wsi funkcjonował będzie sklep, a komunikacja stanie się lepsza dzięki przystankowi PKP i dodatkowym kursom busów. Wszystkie sadzawki zostaną wyczyszczone i będą zachęcać mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu w plenerze. Podatki będą niskie, a przedsiębiorcy będą zachęceni do działalności na terenie wsi. Wszystkim będzie żyło się lepiej.

- **Pilchów**

W 2025 roku Pilchów będzie miejscowością, w której mieszka się przyjemnie. Panować będzie atmosfera zgody i równości (bez podziałów), każdy z mieszkańców będzie wnosił coś do wspólnej przestrzeni (duże zaangażowanie społeczności lokalnej). Pilchów stanie się wsią ekologiczną: zieloną, mieszkańcy będą mieli dostęp do OZE i kanalizacji, wywóz odpadów stałych odbywać się będzie przynajmniej 2 razy w miesiącu, ulice będą posiadały tzw. „burzówki”. Będzie bezpiecznie (m.in. dzięki oświetleniu ulic i zapewnieniu chodników), a mieszkańcy będą mogli korzystać także z możliwości rekreacji (parki wiejskie z ławeczkami, siłownia na zewnątrz). Powstaną nowe przystanki autobusowe. Pilchów stanie się wsią aktywną społecznie, z nowymi osiedlami mieszkaniowymi. Wybudowany zostanie pomnik por. Samy oraz drugi plac zabaw dla dzieci. Mieszkańcy będą mieli dostęp do Internetu bezprzewodowego.

- **Skowierzyn**

W 2025 roku Skowierzyn będzie miejscem sprzyjającym zamieszkiwaniu - mieszkańcy żyć będą w zgodzie, rolnicy sprzedawać będą produkty w lokalnych punktach skupu, a ich praca stanie się bardziej doceniana i szanowana. Wieś będzie skanalizowana, czysta i zadbana, drogi będą wyasfaltowane i posiadać będą chodniki. Drogi rolne zostaną utwardzone. Wieś znana będzie z odnawialnych źródeł energii. Dostęp do Internetu będzie nieograniczony. Międzywale zostanie uporządkowane, zagospodarowane i nie będzie zagrażać powodziom. Wieś będzie bezpieczna (m.in. dzięki lustru na zakręcie drogi), a społeczeństwo zdrowsze (np. dzięki mniejszej ilości alkoholu w sklepach). OSP dysponować będzie nowym samochodem gaśniczym, powstanie przedszkole dla dzieci, a wiejski dom ludowy prowadzić będzie zajęcia dla seniorów, w tym zajęcia z rehabilitacji. Dostęp do lekarzy na miejscu, w tym specjalistów, stanie się łatwiejszy. Młodzież będzie chciała zostawać w Skowierzynie, widząc tutaj swoje szanse na dalsze życie zawodowe.

- **Turbia**

W 2025 roku Turbia będzie wsią, która posiada nazwy ulic i jest w pełni skanalizowana. Młodzież będzie miała swoje miejsca aktywności, które sama będzie współtworzyć i o nie dbać. Mieszkańcy będą mieli dostęp do szybkiego Internetu, a wiele domów wykorzystywać będzie OZE. Przy lotnisku powstaną duże farmy fotowoltaiczne (blisko 10 ha), co przyczyni się do lepszego zagospodarowania majątku Gminy. Powstanie obwodnica, dzięki czemu mieszkańcom będzie żyło się znacznie lepiej. Wybudowane zostaną także chodniki i ścieżki rowerowe, zbiornik wodny będzie oczyszczony, a rowy udrożnione. Wszyscy mieszkańcy traktowani będą równo, a władze będą liczyć się z ich głosem.

- **Wólka Turebska**

W 2025 roku Wólka Turebska będzie miejscowością, w której ludzie są bogaci, młodzież angażuje się w sprawy lokalne, więcej osób uczestniczy w życiu publicznym, funkcjonują liczne firmy zatrudniające mieszkańców. Komunikacja publiczna stanie się lepiej rozwinięta, mieszkańcy będą mieli dostęp do Internetu, sołectwo stanie się znane z instalacji OZE.

- **Zaleszany**

W 2025 roku Zaleszany staną się miejscowością z pięknym i odpowiednio zagospodarowanym parkiem wiejskim (siłownia, ławeczki, oczko wodne, kaskadowo urządzona rzeczka) oraz zadbanym targowiskiem wiejskim, które stanie się wizytówką wsi. OSP będzie się prężnie rozwijać (nowy samochód i łódź strażacka, rozbudowana remiza i garaże na pojazdy). Miejscowość będzie miała w regionie opinie zadbanej i ekologicznej. Będzie bezpiecznie (chodniki przy ruchliwych drogach (krajowa, powiatowa), przejścia dla pieszych, nowe – bezpieczniejsze rozwiązanie na krzyżówce drogi krajowej i powiatowej, dobre oświetlenie). Powstanie nowe przedszkole, a miejsca publiczne (w szczególności budynki gminne wraz z ich otoczeniem, szkoła, cmentarz) są zadbane i reprezentacyjne.

- **Zbydniów**

W 2025 roku Zbydniów będzie miejscowością przyjazną seniorom (spotkania, integracja, dom seniora etc.). Boisko szkolne zostanie przeniesione w inne miejsce, a stare dorzecze Sanu zostanie uporządkowane, powstanie kąpielisko i możliwość organizacji spływów kajakowych. Wieś będzie czysta i zadbane (niezależnie od pory roku; np. ulice), a miejsca zabytkowe będą chronione, stając się wizytówką miejscowości. Ulice będą wyasfaltowane, zagospodarowany zostanie zbiornik wodny, powstanie basen kryty przy szkole. Wybudowanych zostanie najwięcej nowych domów w Gminie. Rozwiązany zostanie problem bezdomnych zwierząt. Powstaną lokalne ścieżki rowerowe, połączone z trasą Green Velo. Założone zostaną funkcjonujące kluby osób zainteresowanych wspólnymi działaniami. Powstanie plac zabaw na ul. ks. Nai. We wsi dokończony zostanie proces pełnej i sprawnej kanalizacji.

5. ANALIZA WSKAŹNIKÓW OBEJMUJĄCYCH POMOC SPOŁECZNĄ GMINY ZALESZANY²

5.1. Wprowadzenie

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaleszanych zgodnie z art. 16a ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U z 2015 r. poz. 163) przygotował „Ocenę zasobów pomocy społecznej na rok 2015 dla gminy Zaleszany” w oparciu o narzędzie wykorzystujące Centralną Aplikację Statystyczną CAS. W „Ocenie zasobów pomocy społecznej na rok 2015 dla gminy Zaleszany” zawarte są dane, które są zasilane z systemów informacyjnych CAS (obszar pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych) oraz pozyskane ze sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach (MOiPS-03) oraz ze zbiorów centralnych za lata 2012, 2013, 2014 i 2015 r.

Ocena zasobów pomocy społecznej zawiera szereg danych dotyczących w głównej mierze sytuacji społecznej i demograficznej gminy Zaleszany. Niniejszy raport przedstawia analizę opisową wybranych danych statystycznych obrazujących obszar pomocy społecznej, a także jej otoczenia w aspekcie sytuacji demograficznej całego regionu. Prezentowane sprawozdanie opiera się w głównej mierze na danych źródłowych ośrodka pochodzących z rejestrów, baz danych a także informacji pozyskanych z innych instytucji, m.in. szkoły, urząd pracy, urząd gminy. Dokument ten obejmuje głównie lata 2013-2017 gdzie rok 2015 jest tzw. okresem oceny, zaś rok 2016 i 2017 jest rokiem prognozy. Początkową część oceny stanowią w głównej mierze dane statystyczne dotyczące liczby ludności, z podziałem na poszczególne kategorie wiekowe, a także sytuacja rynku pracy i zjawisko bezrobocia w skali gminy. Najważniejszą część z punktu widzenia pomocy społecznej stanowią dane o korzystających z pomocy i wsparcia w całym okresie sprawozdawczym a także latach poprzednich. Dzięki tak przedstawionym danym liczbowym możliwe jest zobrazowanie problemów lokalnej społeczności i osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Przedstawione dane w „Ocenie zasobów pomocy społecznej” stają się cennym zbiorem informacji, które pozwolą na poziomie gminy na określenie kierunku zmian demograficznych i społecznych jak również opracowaniu lokalnych programów rozwiązywania problemów społecznych z korzyścią dla osób i rodzin potrzebujących wsparcia.

Niniejsza ocena może być również materiałem poglądowym mającym ułatwić podejmowanie decyzji związanych z planowaniem budżetu w kolejnym okresie.

5.2. Dane statystyczne i prognozy dotyczące działalności OPS w Zaleszanych

2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ i SPOŁECZNEJ (stan na 31.XII)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	PROGNOZA*		
	Rok 2013	Rok 2014		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
MIESZKAŃCY (w osobach)						
Ogółem	1	10 904	10 899	10 899	10 993	10 993
KOBIETY						
Ogółem	2	5 474	5 481	5 481	5 560	5 560
Wiek 0-17	3	1 063	1 055	1 055	1 093	1 093
Wiek 18-59	4	3 154	3 147	3 147	3 156	3 156
Wiek 60 lat i więcej	5	1 257	1 279	1 279	1 311	1 311
MEŃCZYŹNI						
Ogółem	6	5 430	5 418	5 418	5 433	5 433
Wiek 0-17	7	1 048	1 021	1 021	1 047	1 047
Wiek 18-64	8	3 725	3 738	3 738	3 715	3 715
Wiek 65 lat i więcej	9	657	659	659	671	671
RYNEK PRACY						

² Na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej, autor Andrzej Szostek, kierownik OPS w Zaleszanych

Bezrobotni ogółem	10	722	570	418	418	418
Bezrobotni długotrwale ogółem	11	386	336	235	235	235
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	77	65	43	43	43
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA						
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	15	13	13	13	13
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	14	2	0	0	0	0
w tym z wiersza 13: liczba mieszkań socjalnych (lokali)	15	9	9	9	9	9
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	16	0	0	2	2	2
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	0	0	0	0	0
Liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	18	0	0	0	0	0
Liczba opiekunów dziennych do dzieci	19	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	20	0	0	0	0	0
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobku (żłobek, klub dziecięcy, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	21	0	0	0	0	0
Powody nie przyznania miejsca w żłobku						
Liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	22	14	11	13	13	13
Liczba miejsc w przedszkolach (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	23	284	261	244	244	244
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg złożonych wniosków	24	0	7	0	0	0
Powody nie przyznania miejsca w przedszkolu						
Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży - ogółem	25	3	5	4	4	4
Z tego: (wiersze "Przyszkolne" i "Pozaszkolne")						
Przyszkolne	26	3	5	4	4	4
Pozaszkolne	27	0	0	0	0	0
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	28	0	0	0	0	0
Liczba hospicjów	29	0	0	0	0	0
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	30	X	X	X	X	X

* Wielkość prognozy nie dotyczy wartości przyrostu lub spadku. W przypadku braku możliwości oszacowania wielkości liczbowych dla prognozy należy wpisać liczby odpowiadające danym z kolumny "Rok oceny"

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY i WSPARCIA (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2013	Rok 2014			
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY i WSPARCIA					
Liczba osób	1	603	585	815	820
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE					
Liczba osób	2	568	474	465	460
W tym: osoby długotrwale korzystające	3	230	222	244	240
Wiek 0-17	4	223	154	144	140
Wiek produkcyjny *	5	270	264	235	230
Wiek poprodukcyjny **	6	75	56	86	90
Liczba rodzin	7	363	333	327	325
Liczba osób w rodzinach	8	1 015	843	815	810
w tym: KOBIECY (z wierszy 2-6)					
Ogółem	9	332	263	237	227
W tym: osoby długotrwale korzystające	10	140	130	134	134
Wiek 0-17	11	120	84	74	70
Wiek 18-59	12	151	141	126	120
Wiek 60 lat i więcej	13	61	38	37	37
w tym: MEŻCZYŹNI (z wierszy 2-6)					
Ogółem	14	236	211	228	235
W tym: osoby długotrwale korzystające	15	90	92	110	110
Wiek 0-17	16	103	70	70	70
Wiek 18-64	17	119	123	109	110
Wiek 65 lat i więcej	18	14	18	49	55
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	19	302	275	264	260
Liczba rodzin	20	290	268	259	255
Liczba osób w rodzinach	21	755	661	627	620

OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	22	271	208	189	185
Liczba rodzin	23	146	132	119	112
Liczba osób w rodzinach	24	530	443	395	385
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY					
Liczba osób ogółem	25	393	385	387	387
Liczba rodzin	26	382	373	380	380
Liczba osób w rodzinach	27	1 088	983	863	863
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA					
UBÓSTWO					
Liczba rodzin	28	238	204	180	175
Liczba osób w rodzinach	29	680	509	435	430
BEZROBOCIE					
Liczba rodzin	30	198	149	138	138
Liczba osób w rodzinach	31	620	458	411	411
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					
Liczba rodzin	32	145	144	140	140
Liczba osób w rodzinach	33	361	297	306	306
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA					
Liczba rodzin	34	107	116	100	100
Liczba osób w rodzinach	35	260	259	228	228
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUNCZO-WYCHOWAWCZYCH					
Liczba rodzin	36	11	15	14	14
Liczba osób w rodzinach	37	43	62	59	59
ALKOHOLIZM					
Liczba rodzin	38	78	70	46	40
Liczba osób w rodzinach	39	147	116	65	55
NARKOMANIA					
Liczba rodzin	40	0	0	0	0
Liczba osób w rodzinach	41	0	0	0	0
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA					
Liczba rodzin	42	46	50	29	28
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ					
Liczba rodzin	43	20	10	4	4
BEZDOMNOŚĆ					
Liczba rodzin	44	5	4	4	4
Liczba osób w rodzinach	45	5	4	4	4
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO					
Liczba rodzin	46	5	9	10	10
Liczba osób w rodzinach	47	5	11	10	10
ZDARZENIA LOSOWE					
Liczba rodzin	48	3	3	0	0
Liczba osób w rodzinach	49	9	8	0	0
KŁĘSKI ŻYWIŁOWE I EKOLOGICZNE					
Liczba osób	50	0	0	22	0
SIEROCTWO					
Liczba rodzin	51	0	0	0	0
Liczba osób w rodzinach	52	0	0	0	0
PRZEMOC W RODZINIE					
Liczba rodzin	53	0	0	1	1
Liczba osób w rodzinach	54	0	0	3	3
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI					
Liczba rodzin	55	0	0	0	0
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ					
USŁUGI OPIEKUNCZE OGÓLEM					
Liczba osób	56	30	39	38	38
Liczba świadczeń	57	8 720	11 848	12 440	12 440
Kwota świadczeń w złotych	58	111 555	146 573	142 222	142 222
W TYM: SPECJALISTYCZNE (wiersze 59 - 61)					
Liczba osób	59	0	0	0	0
Liczba świadczeń	60	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	61	0	0	0	0
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI					
Liczba osób	62	6	10	9	9
Liczba świadczeń	63	3 508	4 387	5 334	5 334
Kwota świadczeń w złotych	64	55 299	70 290	87 515	87 515
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE					

Liczba rodzin	65	0	0	0	0
Liczba osób w rodzinach	66	0	0	0	0
PRACA SOCJALNA					
Liczba rodzin	67	398	444	447	450
Liczba osób w rodzinach	68	1 084	1 182	1 233	1 238
INTERWENCJA KRYZYSOWA					
Liczba rodzin	69	0	0	0	0
Liczba osób w rodzinach	70	0	0	0	0
KONTRAKT SOCJALNY					
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	71	13	10	10	14
Liczba osób ogółem objętych kontraktem	72	13	10	10	14
W tym: liczba osób objętych kontraktem w Klubie Integracji Społecznej	73	0	0	0	0

* wiek produkcyjny: kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat

** wiek poprodukcyjny: kobiety w wieku 60 i więcej, mężczyźni 65 i więcej

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

3.1. GMINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR

GMINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2013	Rok 2014			
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
ZASIŁEK STAŁY					
Liczba osób	1	54	57	63	64
Liczba świadczeń	2	493	572	637	647
Kwota świadczeń w złotych	3	213 963	251 466	286 791	291 092
W tym: (wiersze 4-6)					
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących					
Liczba osób	4	39	42	45	46
Liczba świadczeń	5	356	418	469	476
Kwota świadczeń w złotych	6	168 550	203 089	232 995	236 489
W tym: (wiersze 7-9)					
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie					
Liczba osób	7	15	15	18	19
Liczba świadczeń	8	137	154	168	171
Kwota świadczeń w złotych	9	45 413	48 377	53 796	54 603
ZASIŁEK OKRESOWY					
Liczba osób	10	89	82	81	82
Liczba świadczeń	11	398	423	447	457
Kwota świadczeń w złotych	12	168 592	179 931	173 593	176 198
W tym: (wiersze 13-24)					
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia					
Liczba osób	13	86	78	74	75
Liczba świadczeń	14	382	416	425	431
Kwota świadczeń w złotych	15	162 822	178 601	165 753	168 240
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby					
Liczba osób	16	1	3	2	3
Liczba świadczeń	17	3	6	5	6
Kwota świadczeń w złotych	18	1 519	1 140	2 206	2 240
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności					
Liczba osób	19	2	1	5	6
Liczba świadczeń	20	13	1	17	20
Kwota świadczeń w złotych	21	4 251	190	5 634	5 718
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego					
Liczba osób	22	0	0	0	0
Liczba świadczeń	23	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	24	0	0	0	0
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b					
Liczba osób	25	0	0	0	0
Liczba świadczeń	26	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	27	0	0	0	0
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM					
Liczba osób	28	248	236	312	317
Kwota świadczeń w złotych	29	183 496	216 364	221 149	224 466

W tym: ZASIŁEK CELOWY PRZYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA"					
Liczba osób	30	115	92	93	94
Liczba świadczeń	31	422	400	412	418
Kwota świadczeń w złotych	32	91 448	119 271	112 364	114 050
ZASIŁKI CELOWE PRZYZNANE NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2					
Liczba osób	33	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	34	0	0	0	0
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
POSIŁEK OGÓLEM					
Liczba osób	35	235	159	145	147
Liczba świadczeń	36	26 038	17 053	16 231	16 474
Kwota świadczeń w złotych	37	78 341	49 858	52 207	52 990
W TYM: DLA DZIECI					
Liczba osób	38	235	159	145	147
Liczba świadczeń	39	26 038	17 053	16 231	16 474
Kwota świadczeń w złotych	40	78 341	49 858	52 207	52 990
W tym: (z wierszy 35-37)					
POSIŁEK					
- świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"					
Liczba osób	41	235	159	145	147
Liczba świadczeń	42	26 038	17 053	16 231	16 474
Kwota świadczeń w złotych	43	78 341	49 858	52 207	52 990
W TYM: DLA DZIECI (z wierszy 41-43)					
Liczba osób	44	235	159	145	147
Liczba świadczeń	45	26 038	17 053	16 231	16 474
Kwota świadczeń w złotych	46	78 341	49 858	52 207	52 990
SCHRONIENIE					
Liczba osób	47	4	4	4	5
Liczba świadczeń	48	416	380	882	895
Kwota świadczeń w złotych	49	6 240	6 326	20 760	21 071
UBRANIE					
Liczba osób	50	0	0	0	0
Liczba świadczeń	51	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	52	0	0	0	0
SPRAWIENIE POGRZEBU					
Liczba osób	53	2	0	0	0
Liczba świadczeń	54	2	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	55	4 244	0	0	0
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ					
Liczba osób	56	8	9	9	10
Liczba świadczeń	57	96	96	91	92
Kwota świadczeń w złotych	58	185 375	199 062	193 480	196 382
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY					
INDYWIDUALNY PROGRAM WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI					
Liczba osób	59	0	0	0	0
INDYWIDUALNY PROGRAM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO (Centrum Integracji Społecznej)					
Liczba osób	60	0	0	0	0
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA					
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	61	0	4	8	9
Liczba rodzin wspierających	62	0	0	0	0
Liczba asystentów rodziny	63	0	1	1	1
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	64	0	1	1	1

4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2013	Rok 2014			
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
Liczba rodzin	1	512	393	373	370
Kwota świadczeń w złotych	2	1 608 121	1 431 754	1 395 193	1 350 000
JEDNORAZOWY DODATEK Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA (ujmowany w pozycji "Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych")					
Liczba świadczeń	3	45	34	34	35
Kwota świadczeń w złotych	4	45 000	34 000	34 000	35 000

JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA					
Liczba świadczeń	5	87	95	78	80
Kwota świadczeń w złotych	6	87 000	95 000	78 000	80 000
ŚWIADCZENIA OPIEKUNCZE					
ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE					
Liczba świadczeń	7	1 303	659	719	715
Kwota świadczeń w złotych	8	749 330	488 172	862 000	920 000
DODATEK DO ŚWIADCZENIA PIELEGNACYJNEGO					
Liczba świadczeń	9	300	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	10	30 000	0	0	0
ZASIŁEK PIELEGNACYJNY - Ogółem					
Liczba świadczeń	11	4 258	4 312	4 227	4 200
Kwota świadczeń w złotych	12	651 474	659 736	646 731	642 835
W tym: (od poz. 13 do poz. 20)					
ZASIŁEK PIELEGNACYJNY DLA NIEPEŁNOSPRAWNEGO DZIECKA					
Liczba świadczeń	13	1 225	1 215	1 206	1 205
Kwota świadczeń w złotych	14	187 425	185 895	184 518	184 600
ZASIŁEK PIELEGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O ZNA CZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI					
Liczba świadczeń	15	1 799	1 744	1 640	1 620
Kwota świadczeń w złotych	16	275 247	266 832	250 920	247 860
ZASIŁEK PIELEGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O UMIARKOWANYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI, KTÓRA POWSTAŁA PRZED UKOŃCZENIEM 21 ROKU ŻYCIA					
Liczba świadczeń	17	1 206	1 321	1 357	1 355
Kwota świadczeń w złotych	18	184 518	202 113	207 621	207 315
ZASIŁEK PIELEGNACYJNY DLA OSOBY, KTÓRA UKOŃCZYŁA 75 LAT					
Liczba świadczeń	19	28	32	24	20
Kwota świadczeń w złotych	20	4 284	4 896	3 672	3 060
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUNCZY					
Liczba świadczeń	21	32	86	272	270
Kwota świadczeń w złotych	22	16 259	43 975	139 464	140 000
ZASIŁEK DLA OPIEKUNA					
Liczba świadczeń	23	X	1 340	660	563
Kwota świadczeń w złotych	24	X	710 380	341 137	292 000
ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO					
Liczba osób	25	59	62	75	70
Liczba rodzin	26	48	54	53	53
Kwota świadczeń w złotych	27	307 979	341 365	355 680	350 000
DODATKI MIESZKANIOWE					
Liczba gospodarstw domowych	28	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	29	0	0	0	0
DODATKI ENERGETYCZNE					
Liczba gospodarstw domowych	30	X	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	31	X	0	0	0
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO					
Liczba osób	32	101	89	116	110
Kwota świadczeń w złotych	33	36 014	40 959	54 239	54 000
OPŁACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
Liczba osób	34	107	89	108	110
Kwota świadczeń w złotych	35	143 498	188 126	195 586	194 000
ŚWIADCZENIE INTEGRACYJNE (CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ)					
Liczba osób	36	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	37	0	0	0	0
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z PRAC SPOŁECZNIE UŻYTECZNYCH					
Liczba osób ogółem	38	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	39	0	0	0	0
STYPENDIA SOCJALNE DLA UCZNIÓW I ZASIŁKI SZKOLNE					
Liczba osób	40	235	159	154	156
Kwota świadczeń w złotych	41	161 180	162 398	142 088	142 200

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia**ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY i WSPARCIA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2013	Rok 2014		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie

OŚRODKI WSPARCIA - OGÓLEM						
Liczba placówek	1	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 2 i 3)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	2	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	3	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	4	0	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	5	0	0	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	0	0	0	0	0
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	7	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	8	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	9	0	0	0	0	0
W TYM (z wierszy 1-9):						
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	10	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 11 i 12)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	11	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	12	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	13	0	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	14	0	0	0	0	0
Liczba osób umieszczonych	15	0	0	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	18	0	0	0	0	0
DZIENNE DOMY POMOCY						
Liczba placówek	19	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 20 i 21)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	20	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	21	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	22	0	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	23	0	0	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	24	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	0	0	0	0	0
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA I DOMY DLA OSÓB BEZDOMNYCH						
Liczba placówek	27	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 28 i 29)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	28	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	29	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	30	0	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	31	0	0	0	0	0
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	32	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	33	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	34	0	0	0	0	0
KLUBY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	35	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 36 i 37)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	36	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	37	0	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	38	0	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	39	0	0	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	40	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	41	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	42	0	0	0	0	0

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia**ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY i WSPARCIA (c.d.)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie	Rok	Potrzeby
------------------	-----------------	-----	----------

	Rok 2013	Rok 2014	oceny	Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ					
Liczba placówek	1	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 2 i 3)					
Liczba placówek prowadzonych przez JST	2	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	3	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	4	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	5	0	0	0	0
Liczba osób umieszczonych	6	0	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	7	0	0	0	0
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	8	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	9	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	10	0	0	0	0
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓLEM					
Liczba placówek	11	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 12 i 13)					
Liczba placówek prowadzonych przez JST	12	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	13	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	14	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	15	0	0	0	0
Liczba osób umieszczonych	16	0	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	18	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	19	0	0	0	0
OSRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓLEM					
Liczba placówek	20	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 21 i 22)					
Liczba placówek prowadzonych przez JST	21	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	22	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	24	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	0	0	0	0
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA					
Liczba placówek	27	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 28 i 29)					
Liczba placówek prowadzonych przez JST	28	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	29	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	30	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	31	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	32	0	0	0	0
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO					
Liczba placówek	33	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 34 i 35)					
Liczba placówek prowadzonych przez JST	34	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	35	0	0	0	0
Liczba miejsc w placówkach ogółem	36	0	0	0	0
Liczba osób korzystających	37	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	38	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	39	0	0	0	0
PLACÓWKI OPIEKUNCZO-WYCHOWAWCZE OGÓLEM					
Liczba placówek	40	X	X	X	X
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 41 i 42)					
Liczba placówek prowadzonych przez JST	41	X	X	X	X
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	42	X	X	X	X
Liczba miejsc w placówkach ogółem	43	X	X	X	X

Liczba osób korzystających	44	X	X	X	X	X
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	45	X	X	X	X	X
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	46	X	X	X	X	X
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO						
Liczba placówek	47	X	X	X	X	X
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 48 i 49)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	48	X	X	X	X	X
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	49	X	X	X	X	X
Liczba miejsc w placówkach ogółem	50	X	X	X	X	X
Liczba osób korzystających	51	X	X	X	X	X
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	52	X	X	X	X	X
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	53	X	X	X	X	X
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	54	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 55 i 56)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	55	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	56	0	0	0	0	0
Liczba uczestników zajęć	57	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	58	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	59	0	0	0	0	0
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	60	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 61 i 62)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	61	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	62	0	0	0	0	0
Liczba uczestników zajęć	63	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	64	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	65	0	0	0	0	0
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ						
Liczba placówek	66	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 67 i 68)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	67	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	68	0	0	0	0	0
Liczba uczestników zajęć	69	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	70	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	71	0	0	0	0	0
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ						
Liczba placówek	72	0	0	0	0	0
Z tego: według organu prowadzącego (wiersze 73 i 74)						
Liczba placówek prowadzonych przez JST	73	0	0	0	0	0
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	74	0	0	0	0	0
Liczba uczestników zajęć	75	0	0	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	76	0	0	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	77	0	0	0	0	0

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia**INNE INSTYTUCJE POMOCY I WSPARCIA**

Rodzaj instytucji	Wyszczególnienie	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2013	Rok 2014		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej**KADRA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ (w osobach, stan na 31 grudnia)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2013	Rok 2014		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OGÓŁEM PRACOWNICY JEDNOSTKI					
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	18	17	17	18
KADRA KIEROWNICZA					
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	2	1	1	1	1
W tym: (od poz. 3 do poz. 4)					
Wykształcenie wyższe	3	1	1	1	1
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	4	1	1	1	1
PRACOWNICY SOCJALNI					
Ogółem	5	5	4	3	5
W tym: pracownicy socjalni ogółem zatrudnieni z EFS	6	0	0	0	0
W tym: (od poz. 7 do poz. 11)					
Wykształcenie wyższe	7	3	3	2	4
Wykształcenie średnie	8	2	1	1	1
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	9	0	0	0	0
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	10	0	0	0	0
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	11	0	0	0	0
POZOSTALI PRACOWNICY:					
Ogółem	12	12	12	13	12
W tym: (od poz. 13 do poz. 15)					
Wykształcenie wyższe	13	5	5	7	6
Wykształcenie średnie	14	3	3	6	6
Inne	15	4	4	0	0

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej
6.1. Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej
ZATRUDNIENIE POMOCNICZE W JEDNOSTCE ORGANIZACYJNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ (w osobach, w ciągu danego roku) w osobach

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2013	Rok 2014		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Wolontariusze	1	0	0	0	0
Zatrudnienie subsydiowane (roboty publiczne, prace interwencyjne i inne)	2	2	1	1	1
Staże	3	1	0	0	2

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej
6.2. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej w jednostce pomocy społecznej
ZESPOŁY PRACY SOCJALNEJ I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ W JEDNOSTCE POMOCY SPOŁECZNEJ (w osobach, w ciągu danego roku) w osobach

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2013	Rok 2014		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Liczba zespołów	1	0	0	0	0
Liczba osób ogółem w zespole	2	0	0	0	0
W tym z wiersza 2:					
Pracownicy socjalni	3	0	0	0	0
Specjaliści zgodnie z art.110 ust.3 ustawy o pomocy społecznej	4	0	0	0	0

7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego
ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻECIE JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO (zadania własne i zadania zlecone) w złotych

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2013	Rok 2014		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OGÓŁEM					

OGÓLEM (działy)	1	5 663 796	6 341 936	6 558 154	11 643 770	12 199 734
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	5 542 610	6 213 816	6 447 754	11 509 270	12 076 234
851 - OCHRONA ZDROWIA						
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	3 400	3 400	3 400	3 500	3 500
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	0	0	0	0	0
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	117 786	112 100	107 000	131 000	120 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	0	0	0	0	0
852 - POMOC SPOŁECZNA						
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	7	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	0	0	0	0	0
85202 - Domy pomocy społecznej	9	185 375	199 062	193 480	203 760	213 948
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	185 375	199 062	193 480	203 760	213 948
85203 - Ośrodki Wsparcia	11	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	0	0	0	0	0
85204 - Rodziny zastępcze	13	3 537	2 749	39 143	124 220	130 431
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	3 537	2 749	39 143	124 220	130 431
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	15	3 228	2 474	2 120	3 300	3 465
w tym: w budżecie OPS / PCPR	16	3 228	2 474	2 120	3 300	3 465
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	17	0	24 493	44 677	45 154	47 412
w tym: w budżecie OPS / PCPR	18	0	24 493	44 677	45 154	47 412
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	19	3 673 421	4 090 403	4 194 410	4 328 600	4 545 030
w tym: w budżecie OPS / PCPR	20	3 673 421	4 090 403	4 194 410	4 328 600	4 545 030
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	21	36 014	40 959	64 109	70 719	74 255
w tym: w budżecie OPS / PCPR	22	36 014	40 959	64 109	70 719	74 255
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	23	272 929	289 446	278 325	317 056	332 909
w tym: w budżecie OPS / PCPR	24	272 929	289 446	278 325	317 056	332 909
85215 - Dodatki mieszkaniowe	25	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	0	0	0	0	0
85216 - Zasiłki stałe	27	204 997	249 267	286 791	375 123	393 879
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	204 997	249 267	286 791	375 123	393 879
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	29	X	X	X	X	X
w tym: w budżecie OPS/PCPR	30	X	X	X	X	X
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	31	473 986	508 715	577 388	549 770	577 259
w tym: w budżecie OPS/PCPR	32	473 986	508 715	577 388	549 770	577 259
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	33	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	0	0	0	0	0
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	35	239 078	317 158	293 712	272 348	285 965
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	239 078	317 158	293 712	272 348	285 965
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	37	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	0	0	0	0	0
W tym (z wiersza 37): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	39	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	0	0	0	0	0
85232 - Centra Integracji Społecznej	41	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	0	0	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	43	0	0	134 714	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	44	0	0	134 714	0	0
85295 - Pozostała działalność	45	288 865	339 312	183 796	5 049 220	5 301 681
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	288 865	326 692	183 796	5 049 220	5 301 681
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ						
85305 - Żłobki	47	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	0	0	0	0	0
85306 - Kluby dziecięce	49	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	0	0	0	0	0
85307 - Dzienni opiekunowie	51	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	0	0	0	0	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	53	0	0	0	0	0

w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	0	0	0	0	0
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	55	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	56	0	0	0	0	0
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	57	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	0	0	0	0	0
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	59	0	0	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	0	0	0	0	0
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza						
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	61	161 180	162 398	155 089	170 000	170 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	161 180	162 398	155 089	170 000	170 000

8. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej**AKTYWNOŚĆ PROJEKTOWO-KONKURSOWA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ (w całym okresie sprawozdawczym)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
	Rok 2013	Rok 2014		
PROJEKTY WSPÓLFINANSOWANE z EFS				
Liczba projektów	1	0	0	0
Ogółem liczba osób objętych projektami	2	0	0	0
Łączna kwota środków EFS	3	0	0	0
W tym:				
UDZIAŁ W KONKURSACH OGŁASZANYCH PRZEZ MPiPS				
Liczba konkursów	4	0	0	0
Ogółem liczba osób objętych projektami	5	0	0	0
W tym				
UDZIAŁ W PROGRAMACH OSŁONOWYCH (nie wymienionych wyżej)				
Liczba programów	6	0	0	0
Ogółem liczba osób objętych projektami	7	0	0	0
W tym:				

9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia**WSPÓLPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI - ZADANIA ZLECONE W OBSZARZE POMOCY I WSPARCIA (w całym okresie sprawozdawczym)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
	Rok 2013	Rok 2014		
Liczba organizacji pozarządowych z którymi współpracuje OPS/PCPR	1	1	1	2
ZLECENIA W TRYBIE DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	2	0	0	0
Liczba zleceń / umów	3	0	0	0
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	4	0	0	0
ZLECENIA W TRYBIE ZAMÓWIEN PUBLICZNYCH				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	5	0	0	0
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	6	0	0	0
WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
Usługi opiekuńcze				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	7	0	0	0
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	8	0	0	0
Specjalistyczne usługi opiekuńcze				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	9	0	0	0
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	10	0	0	0
Prowadzenie placówki pomocy społecznej				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	11	0	0	0
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	12	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH****Wskaźnik wykształcenia pracowników socjalnych - gmina**

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 potrzeby	2017 potrzeby
liczba pracowników socjalnych posiadających wyższe wykształcenie	1	3	3	3	2	4	4

liczba wszystkich pracowników socjalnych	2	5	5	5	4	3	5	5
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	60	60	60	75	67	80	80
Dynamika (%)	4	X	100	100	125	89	119	100

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

Wskaźnik profesjonalizacji kadry - gmina

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 potrzeby	2017 potrzeby
liczba osób pełniących funkcje kierownicze i pracowników socjalnych posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej	1	1	1	1	1	1	1
liczba pozostałych osób zatrudnionych posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej *	2	0	0	0	0	0	1
liczba wszystkich zatrudnionych osób	3	17	17	18	17	17	18
Wartość wskaźnika w1+w2 / w3 x 100% (%)	4	6	6	6	6	6	11
Dynamika (%)	5	X	100	100	100	100	183

* nie ujęci w wierszu 1

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

Wskaźnik specjalizacji pracowników socjalnych I - gmina

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 potrzeby	2017 potrzeby
liczba pracowników socjalnych posiadających specjalizację I st. w zawodzie	1	0	0	0	0	0	0
liczba wszystkich pracowników socjalnych	2	5	5	5	4	3	5
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	0	0	0	0	0	0
Dynamika (%)	4	X	0	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

Wskaźnik specjalizacji pracowników socjalnych II - gmina

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 potrzeby	2017 potrzeby
liczba pracowników socjalnych posiadających specjalizację II st. w zawodzie	1	0	0	0	0	0	0
liczba wszystkich pracowników socjalnych	2	5	5	5	4	3	5
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	0	0	0	0	0	0
Dynamika (%)	4	X	0	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

Wskaźnik wolontariatu - gmina

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 potrzeby	2017 potrzeby
liczba wolontariuszy	1	0	0	0	0	0	0
liczba wszystkich pracowników	2	21	21	21	18	20	21
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	0	0	0	0	0	0
Dynamika (%)	4	X	0	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej I - gmina i miasto na prawach powiatu

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 potrzeby / prognoza	2017 potrzeby / prognoza
liczba pracowników socjalnych	1	5	5	4	3	5	5
liczba mieszkańców	2	10 865	10 919	10 904	10 899	10 993	10 993
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 2000	3	0,92	0,92	0,92	0,73	0,55	0,91
Dynamika (%)	4	X	100	100	79	75	165

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej								
10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH								
Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej II - gmina i miasto na prawach powiatu								
rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 potrzeby /proгноza	2017 potrzeby /proгноza	
liczba pracowników socjalnych	1	5	5	5	4	3	5	5
liczba rodzin (w tym osób samotnie gospodarujących) objętych pracą socjalną	2	346	381	398	444	447	450	450
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 50	3	0,72	0,66	0,63	0,45	0,34	0,56	0,56
Dynamika (%)	4	X	92	95	71	76	165	100

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej								
10.1. KADRA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH								
Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej V								
Warunki			2014			2015 (rok oceny)		
1 na 2 tys.	min. 3	1 na 50 rodzin	Minimalna liczba pracowników socjalnych potrzebnych do spełnienia warunku			Minimalna liczba pracowników socjalnych potrzebnych do spełnienia warunku		
			1			2		
X	X	1				2		
	X	X	2			5		
Ogółem			3			2		
						3		
						6		
						3		

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej								
10.2. KOSZTY								
Wskaźnik wydatków na utrzymanie jednostki - gmina								
rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza	2017 prognoza	
Całkowity roczny koszt prowadzenia i utrzymania jednostki w zł	1	4 919 283	5 491 678	5 542 610	6 213 816	6 447 754	11 509 270	12 076 234
Wydatki na realizację zadań pomocy i integracji społecznej ogółem w zł bez względu na źródło finansowania OGÓLEM z tablicy 7	2	5 171 657	5 491 678	5 542 610	6 213 816	6 447 754	11 509 270	12 076 234
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	95	100	100	100	100	100	100
Dynamika (%)	4	X	105	100	100	100	100	100

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej								
10.3. OSOBY I RODZINY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY I WSPARCIA								
Wskaźnik deprivacji lokalnej - gmina i miasto na prawach powiatu								
rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza		
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	1	842	865	1 015	843	815	810	
liczba mieszkańców	2	10 865	10 919	10 904	10 899	10 899	10 993	
Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w1 / w2 x 1000	3	77,50	79,22	93,09	77,35	74,78	73,68	
Dynamika (%)	4	X	102	118	83	97	99	

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej								
10.3. OSOBY I RODZINY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY I WSPARCIA								
Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy - gmina i miasto na prawach powiatu								
rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza		
liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń	1	203	198	230	222	244	240	
liczba osób, którym przyznano świadczenie	2	483	483	568	474	465	460	
Wartość wskaźnika procentowy udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w1 / w2 x 100%	3	42	41	40	47	52	52	
Dynamika (%)	4	X	98	98	118	111	100	

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej								
10.3. OSOBY I RODZINY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY I WSPARCIA								

Wskaźnik pomocy pieniężnej - gmina

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne	1	244	264	302	275	264	260
liczba osób, którym przyznano świadczenie OGÓLEM	2	483	483	568	474	465	460
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	51	55	53	58	57	57
Dynamika (%)	4	X	108	96	109	98	100

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.3. OSOBY I RODZINY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY I WSPARCIA****Wskaźnik pomocy niepieniężnej - gmina**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne	1	244	225	271	208	189	185
liczba osób, którym przyznano świadczenie OGÓLEM	2	483	483	568	474	465	460
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	51	47	48	44	41	40
Dynamika (%)	4	X	92	102	92	93	98

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.4. POWODY PRZYZNANIA POMOCY****Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy - gmina**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
Ubóstwo (%)	1	71	71	66	61	55	54
Bezrobocie (%)	2	53	52	55	45	42	42
Niepełnosprawność (%)	3	29	38	40	43	43	43
Długotrwała lub ciężka choroba (%)	4	31	31	29	35	31	31
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego (%)	5	2	4	3	5	4	4
Alkoholizm (%)	6	16	17	21	21	14	12
Narkomania (%)	7	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa (%)	8	9	6	13	15	9	9
Przemoc w rodzinie (%)	9	0	0	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.4. POWODY PRZYZNANIA POMOCY****Wskaźnik pomocy z powodu bezdomności - gmina i miasto na prawach powiatu**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba osób objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności	1	0	0	0	0	0	0
liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu bezdomności	2	8	7	5	4	4	4
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	3	308	315	363	333	327	325
Wartość wskaźnika w2 / w3 x 100% (%)	4	3	2	1	1	1	1
Dynamika (%)	5	X	67	50	100	100	100

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.5. POMOC W FORMIE ŚWIADCZEŃ****Wskaźnik zasiłku stałego - gmina i miasto na prawach powiatu**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
średnia wysokość zasiłku stałego dla osób samotnie gospodarujących w zł	1	399	416	473	486	497	497
Częstotliwość w miesiącach	2	10	10	9	10	10	10
średnia wysokość zasiłku stałego dla osoby w rodzinie w zł	3	231	240	331	314	320	319
Częstotliwość w miesiącach	4	7	10	9	10	9	9

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.5. POMOC W FORMIE ŚWIADCZEŃ****Wskaźnik zasiłku okresowego - gmina i miasto na prawach powiatu**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
średnia wysokość zasiłku okresowego w zł	1	335	384	424	425	388	386
Częstotliwość w miesiącach	2	3	3	4	5	6	6
średnia wysokość zasiłku okresowego z powodu bezrobocia w zł	3	335	384	426	429	390	390
Częstotliwość w miesiącach	4	3	4	4	5	6	6

średnia wysokość zasiłku okresowego z powodu długotrwałej choroby w zł	5	0	0	506	190	441	373
Częstotliwość w miesiącach	6	0	0	3	2	3	2
średnia wysokość zasiłku okresowego z powodu niepełnosprawności w zł	7	0	270	327	190	331	286
Częstotliwość w miesiącach	8	0	1	7	1	3	3
średnia wysokość zasiłku okresowego z powodu możliwości utrzymania uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego w zł	9	0	0	0	0	0	0
Częstotliwość w miesiącach	10	0	0	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej
10.5. POMOC W FORMIE ŚWIADCZEŃ
Wskaźnik zasiłku celowego - gmina i miasto na prawach powiatu

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza	
średnia wysokość zasiłku celowego na osobę w roku w zł	1	697	754	740	917	709	708

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej
10.6. POMOC W FORMIE USŁUG
Wskaźnik korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych - gmina i miasto na prawach powiatu

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza	
liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku poprodukcyjnym*	1	14	13	18	24	30	32
Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym*	2	954	1 018	1 082	1 914	1 938	1 982
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	1	1	2	1	2	2
Dynamika (%)	4	X	100	200	50	200	100

* wiek poprodukcyjny: kobiety w wieku 60 i więcej, mężczyźni 65 i więcej

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej
10.6. POMOC W FORMIE USŁUG
Wskaźnik kontraktu socjalnego - gmina

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza	
liczba osób objętych kontraktem socjalnym	1	0	9	13	10	10	14
liczba osób, którym przyznano świadczenie	2	483	483	568	474	465	460
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	0	2	2	2	2	3
Dynamika (%)	4	X	0	100	100	100	150

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej
10.6. POMOC W FORMIE USŁUG
Wskaźnik reintegracji społeczno-zawodowej - gmina i miasto na prawach powiatu

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza	
liczba osób z indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego i osób z kontraktem socjalnym w KIS	1	0	0	0	0	0	0
liczba osób długotrwale bezrobotnych	2	376	369	386	336	235	235
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	0	0	0	0	0	0
Dynamika (%)	4	X	0	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej
10.7. POMOC INSTYTUCJONALNA
Wskaźnik zaspokojenia potrzeb miejsc w domach pomocy społecznej - gmina

rok	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza	
liczba osób umieszczonych w domu pomocy społecznej	1	0	0	0	0	0
liczba osób oczekujących na umieszczenie w domu pomocy społecznej	2	0	0	0	0	0
Wartość wskaźnika (w1x100)/(w1+w2)	3	0	0	0	0	0
Dynamika (%)	4	X	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.7. POMOC INSTYTUCJONALNA**Wskaźnik zaspokojenia potrzeb miejsc w środowiskowych domach samopomocy - gmina**

rok		2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba osób umieszczonych w środowiskowych domach samopomocy	1	0	0	0	0	0
liczba osób oczekujących na umieszczenie w środowiskowym domu samopomocy o zasięgu lokalnym	2	0	0	0	0	0
Wartość wskaźnika (w1x100)/(w1+w2)	3	0	0	0	0	0
Dynamika (%)	4	X	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.7. POMOC INSTYTUCJONALNA****Wskaźnik zaspokojenia potrzeb miejsc w mieszkaniach chronionych - gmina**

rok		2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba osób umieszczonych w mieszkaniu chronionym	1	0	0	0	0	0
liczba osób oczekujących na umieszczenie w mieszkaniu chronionym	2	0	0	0	0	0
Wartość wskaźnika (w1x100)/(w1+w2)	3	0	0	0	0	0
Dynamika (%)	4	X	0	0	0	0

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.8. ODMOWY POMOCY I WSPARCIA (tylko w zakresie zagadnień związanych z pomocą społeczną)****Wskaźnik odmów - gmina i miasto na prawach powiatu**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba decyzji odmownych	1	38	35	44	44	49	55
liczba decyzji przyznających zasiłek / usługę	2	593	693	895	1 055	810	860
Wartość wskaźnika w1/(w1+w2) x 100% (%)	3	6	5	5	4	6	6
Dynamika (%)	4	X	83	100	80	150	100

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.8. ODMOWY POMOCY I WSPARCIA (tylko w zakresie zagadnień związanych z pomocą społeczną)****Wskaźnik odmów z powodu nie spełnienia kryterium dochodowego - gmina i miasto na prawach powiatu**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba decyzji odmownych z powodu nie spełnienia kryterium dochodowego	1	30	27	28	21	15	18
liczba decyzji odmownych	2	38	35	44	44	49	55
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	79	77	64	48	31	33
Dynamika (%)	4	X	97	83	75	65	106

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.8. ODMOWY POMOCY I WSPARCIA (tylko w zakresie zagadnień związanych z pomocą społeczną)****Wskaźnik odmów z powodu braku środków - gmina i miasto na prawach powiatu**

rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
liczba decyzji odmownych z powodu braku środków	1	4	4	4	1	11	4
liczba decyzji odmownych	2	38	35	44	44	49	55
Wartość wskaźnika w1 / w2 x 100% (%)	3	11	11	9	2	22	7
Dynamika (%)	4	X	100	82	22	1 100	32

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej**10.9. BUDŻET POLITYKI SPOŁECZNEJ****Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej (działy) - gmina**

Wyszczególnienie	2011		2012		2013		2014		2015		2016 Potrzeby		2017 Potrzeby	
	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	5 171 657	100	5 652 088	100	5 663 796	100	6 341 936	100	6 558 154	100	11 643 770	100	12 199 734	100
851 - OCHRONA ZDROWIA	120 000	2	111 500	2	121 186	2	115 500	2	110 400	2	134 500	1	123 500	1
852 - POMOC SPOŁECZNA	4 919 283	95	5 423 977	96	5 381 430	95	6 064 038	96	6 292 665	96	11 339 270	97	11 906 234	98
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	132 374	3	116 611	2	161 180	3	162 398	3	155 089	2	170 000	1	170 000	1

* procentowy udział w wydatkach ogółem

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej
10.9. BUDŻET POLITYKI SPOŁECZNEJ
Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej (rozdziały) - gmina

Wyszczególnienie		2011		2012		2013		2014		2015		2016 Potrzeby		2017 Potrzeby	
		Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	1	5 171 657	100,00	5 652 088	100,00	5 663 796	100,00	6 341 936	100,00	6 558 154	100,00	11 643 770	100,00	12 199 734	100,00
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	2	3 000	0,06	3 000	0,05	3 400	0,06	3 400	0,05	3 400	0,05	3 500	0,03	3 500	0,03
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	3	117 000	2,26	108 500	1,92	117 786	2,08	112 100	1,77	107 000	1,63	131 000	1,13	120 000	0,98
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	4	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85202 - Domy pomocy społecznej	5	0	0,00	0	0,00	185 375	3,27	199 062	3,14	193 480	2,95	203 760	1,75	213 948	1,75
85203 - Ośrodki Wsparcia	6	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85204 - Rodziny zastępcze	7	0	0,00	0	0,00	3 537	0,06	2 749	0,04	39 143	0,60	124 220	1,07	130 431	1,07
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	8	0	0,00	1 796	0,03	3 228	0,06	2 474	0,04	2 120	0,03	3 300	0,03	3 465	0,03
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny rodziny wspierające)	9	0	0,00	0	0,00	0	0,00	24 493	0,39	44 677	0,68	45 154	0,39	47 412	0,39
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	10	3 627 300	70,14	3 958 041	70,03	3 673 421	64,86	4 090 403	64,50	4 194 410	63,96	4 328 600	37,18	4 545 030	37,26

ubezpieczenia społecznego															
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	1 1	25 696	0,50	40 738	0,72	36 014	0,64	40 959	0,65	64 109	0,98	70 719	0,61	74 255	0,61
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	1 2	176 187	3,41	197 244	3,49	272 929	4,82	289 446	4,56	278 325	4,24	317 056	2,72	332 909	2,73
85215 - Dodatki mieszkaniowe	1 3	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85216 - Zasiłki stałe	1 4	139 239	2,69	172 511	3,05	204 997	3,62	249 267	3,93	286 791	4,37	375 123	3,22	393 879	3,23
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	1 5	413 306	7,99	426 368	7,54	473 986	8,37	508 715	8,02	577 388	8,80	549 770	4,72	577 259	4,73
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	1 6	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	1 7	208 034	4,02	223 917	3,96	239 078	4,22	317 158	5,00	293 712	4,48	272 348	2,34	285 965	2,34
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	1 8	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85232 - Centrum Integracji Społecznej	1 9	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	2 0	21 612	0,42	2 500	0,04	0	0,00	0	0,00	134 714	2,05	0	0,00	0	0,00
85295 - Pozostała działalność W tym: - klub integracji społecznej, - warsztaty terapii zajęciowej, - prace społecznie użyteczne, - program "Pomoc państwa w	2 1	307 909	5,95	400 862	7,09	288 865	5,10	339 312	5,35	183 796	2,80	5 049 220	43,3 6	5 301 681	43,4 6

zakresie dożywiania" - wkład własny gminy															
85305 - Żłobki	2 2	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85306 - Kluby dziecięce	2 3	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85307 - Dzienni opiekunowie	2 4	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	2 5	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	2 6	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	2 7	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	2 8	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	2 9	132 374	2,56	116 611	2,06	161 180	2,85	162 398	2,56	155 089	2,36	170 000	1,46	170 000	1,39

* procentowy udział w wydatkach ogółem

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.9. BUDŻET POLITYKI SPOŁECZNEJ

Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej (działy) - w budżecie OPS/PCPR - gmina

Wyszczególnienie	2011		2012		2013		2014		2015		2016 Potrzeby		2017 Potrzeby	
	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	4 919 283	10 0	5 491 678	10 0	5 542 610	10 0	6 213 816	10 0	6 447 754	10 0	11 509 270	10 0	12 076 234	10 0
851 - OCHRONA ZDROWIA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
852 - POMOC SPOŁECZNA	4 919 283	10 0	5 423 977	99	5 381 430	97	6 051 418	97	6 292 665	98	11 339 270	99	11 906 234	99
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	0	0	67 701	1	161 180	3	162 398	3	155 089	2	170 000	1	170 000	1

* procentowy udział w wydatkach ogółem

10. Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej

10.9. BUDŻET POLITYKI SPOŁECZNEJ

Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej - w budżecie OPS/PCPR (rozdziały) - gmina

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
------------------	------	------	------	------	------	------	------

												Potrzeby		Potrzeby	
		Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*	Kwota	%*
Ogółem wydatki	1	4 919 283	100,00	5 491 678	100,00	5 542 610	100,00	6 213 816	100,00	6 447 754	100,00	11 509 270	100,00	12 076 234	100,00
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	2	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	3	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	4	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85202 - Domy pomocy społecznej	5	0	0,00	0	0,00	185 375	3,34	199 062	3,20	193 480	3,00	203 760	1,77	213 948	1,77
85203 - Ośrodki Wsparcia	6	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85204 - Rodziny zastępcze	7	0	0,00	0	0,00	3 537	0,06	2 749	0,04	39 143	0,61	124 220	1,08	130 431	1,08
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	8	0	0,00	1 796	0,03	3 228	0,06	2 474	0,04	2 120	0,03	3 300	0,03	3 465	0,03
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	9	0	0,00	0	0,00	0	0,00	24 493	0,39	44 677	0,69	45 154	0,39	47 412	0,39
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	10	3 627 300	73,74	3 958 041	72,07	3 673 421	66,28	4 090 403	65,83	4 194 410	65,05	4 328 600	37,61	4 545 030	37,64
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	11	25 696	0,52	40 738	0,74	36 014	0,65	40 959	0,66	64 109	0,99	70 719	0,61	74 255	0,61
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	12	176 187	3,58	197 244	3,59	272 929	4,92	289 446	4,66	278 325	4,32	317 056	2,75	332 909	2,76

85215 Dodatki mieszaniowe	- 1 3	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85216 Zasiłki stałe	- 1 4	139 239	2,83	172 511	3,14	204 997	3,70	249 267	4,01	286 791	4,45	375 123	3,26	393 879	3,26
85219 Ośrodek Pomocy Społecznej	- 1 5	413 306	8,40	426 368	7,76	473 986	8,55	508 715	8,19	577 388	8,95	549 770	4,78	577 259	4,78
85220 Specjalistyczn e poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	- 1 6	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	- 1 7	208 034	4,23	223 917	4,08	239 078	4,31	317 158	5,10	293 712	4,56	272 348	2,37	285 965	2,37
85231 Pomoc dla cudzoziemców	- 1 8	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85232 - Centra Integracji Społecznej	- 1 9	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85278 Usuwanie skutków klęsk żywiolowych	- 2 0	21 612	0,44	2 500	0,05	0	0,00	0	0,00	134 714	2,09	0	0,00	0	0,00
85295 Pozostała działalność W tym: - klub integracji społecznej, - warsztat terapii zajęciowej, - prace społecznie użyteczne, - program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" - wkład własny gminy	- 2 1	307 909	6,26	400 862	7,30	288 865	5,21	326 692	5,26	183 796	2,85	5 049 220	43,8 7	5 301 681	43,9 0
85305 - Żłobki	- 2 2	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85306 - Kluby dziecięce	- 2 3	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85307 Dzienni opiekunowie	- 2 4	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnospraw nych	- 2 5	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85321 Zespoły orzekania o niepełnospraw ności	- 2 6	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
85324 Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnospraw nych	- 2 7	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00

85395	-															
Pozostała	w	2	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
działalność	zakresie	8														
polityki	społecznej															
85415	-															
Pomoc	dla	2	0	0,00	67 701	1,23	161	2,91	162	2,61	155	2,41	170	1,48	170	1,41
materiałna	uczniów	9					180		398		089		000		000	

* procentowy udział w wydatkach ogółem

5.3. Wnioski końcowe

Niniejsza Ocena Zasobów Pomocy Społecznej jest dokumentem pogładowym.

Z wieloletnich obserwacji wynika, że na liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wpływ wiele czynników m.in.: sytuacja demograficzna w jakiej znajduje się gmina Zaleszany oraz sytuacja ekonomiczna i stale niestabilna sytuacja na rynku pracy.

W oparciu o przedstawione dane statystyczne można stwierdzić, iż nadal jednym z głównych problemów mieszkańców gminy jest utrzymujący się od kilku lat stosunkowo wysoki poziom bezrobocia. Na koniec 2015 roku, w rejestrze osób bezrobotnych pozostawało 418 osób z terenu gminy Zaleszany. Warto zauważyć, iż ilość osób bezrobotnych w stosunku do roku 2014 zmniejszyła się. Nadal jednak na wysokim poziomie utrzymuje się liczba osób długotrwale bezrobotnych (235 os.). Sytuacja lokalnego rynku pracy a co się z tym wiąże poziomu bezrobocia, mogła bezpośrednio wpłynąć na liczbę osób/rodzin które korzystały z systemu pomocy społecznej w 2015 roku (roku oceny). Warto nadmienić także, że powyższe dane pochodzą z Powiatowego Urzędu Pracy, jednak wiele osób nie dokonuje rejestracji i nie uzyskuje tym samym statusu osoby bezrobotnej co w oczywisty sposób zaniża dane statystyczne.

Analizując dane liczbowe zauważyć można, że w 2015 roku odnotowano nieznaczny spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy i wsparcia OPS. Taka sytuacja dotyczy zarówno świadczeń pieniężnych jak i niepieniężnych. Na przestrzeni ostatnich lat łatwo zaobserwować, iż świadczenia wypłacane przez Ośrodek Pomocy Społecznej stanowiły jednak dla wielu osób i rodzin jedyne źródło wsparcia w przewyciężeniu trudnej sytuacji życiowej. Z kolei w okresie dłuższym zauważalny był także wzrost liczby osób i rodzin, które otrzymały pomoc w postaci świadczenia pieniężnego. W dalszej kolejności warto prześledzić powody udzielania wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej na terenie gminy Zaleszany.

W dalszym ciągu wiele rodzin na terenie gminy boryka się z problemem ubóstwa, co oznacza że dochody osoby bądź rodziny w przeliczeniu na osobę są równe lub mniejsze od kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania pomocy. Jak już wcześniej wspomniano częstą przyczyną owego stanu rzeczy jest bezrobocie. W 2015 roku 138 rodzin jako powód trudnej sytuacji życiowej podało bezrobocie. W stosunku do roku 2014 (149 rodzin) zaobserwować można niewielki spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej właśnie z tego powodu. W 2015 r po ubóstwie największym pod względem wielkości zjawiskiem jest niepełnosprawność (140 rodzin). Kolejną przesłanką jest długotrwała lub ciężka choroba, a następnie alkoholizm, który dla wielu osób nieznaną specyfiką pracy Ośrodków Pomocy Społecznej stanowi pierwsze i kluczowe zjawisko problemowe. Często społeczność lokalna ocenia pracę pomocy społecznej w sposób negatywny wysuwając twierdzenia, że większość środków przeznacza na utrzymywanie osób borykających się z problemem alkoholowym, co w świetle podanych informacji nie jest jednak prawdą, ponieważ osoby z problemem alkoholowym jak wynika z przedstawionych danych stanowią od kilku do kilkunastu procent ogółu korzystających z pomocy. Zauważyć można również w zaprezentowanych danych, że ważną rolę ośrodka jest świadczenie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności dla osób starszych niepełnosprawnych, opuszczonych. W związku ze starzeniem się społeczeństw, problem osób samotnych, niedołączonych, niezaradnych staje się jednym z priorytetowych do realizacji.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Zaleszany na koniec 31 grudnia 2015 r. liczba mieszkańców wynosi 10 993 osoby (w tym 5560 kobiet).

Zaleszany są gminą starzejącą się, ponieważ systematycznie rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Na koniec 2015 r. aż 18,02% mieszkańców gminy jest w wieku poprodukcyjnym. Wśród populacji gminy Zaleszany w starszym wieku większość stanowią kobiety (66,14%). Rosnący wraz z wiekiem udział kobiet w populacji mieszkańców jest konsekwencją nadumieralności mężczyzn i zróżnicowania parametrów życia- kobiety osiągnące wiek 60 lat mają przed sobą o ponad 5 lat więcej dalszego życia niż mężczyźni. Wynika to z danych GUS-u. Prognoza demograficzna przygotowana przez GUS w 2014 r., obejmująca okres do 2050 r., wskazuje, że wystąpi znaczne zmniejszenie liczby dzieci (w wieku 0-14 lat) i osób dorosłych (w wieku 15-59), natomiast zwiększy się liczba i udział osób w wieku co najmniej 60 lat, a w perspektywie kolejnych dziesiątków lat nadal będzie rosła zarówno liczba jak i udział tej grupy osób. Wzrost ten będzie bardzo dynamiczny w okresie najbliższej dekady ze względu na osiąganie wieku 60 lat przez osoby urodzone w drugiej połowie lat 50 i w latach 60 ub. wieku, (są to najliczniejsze roczniki w całym okresie powojennym). Te roczniki stanowią obecnie od 530 tys. do 580 tys. osób, natomiast w ostatnich latach rodzi się mniej niż 400 tys. dzieci rocznie. Dodatkowo, należy oczekiwać, że trwanie życia będzie się sukcesywnie wydłużało sprzyjając zwiększeniu zarówno liczby, jak i odsetka ludności w starszym wieku w ogólnej populacji Polski. Niestety – dla zdecydowanej większości tej grupy ludności nie będzie to życie w zdrowiu. Podkreślenia wymaga także fakt, że obecnie w przypadku osób w wieku sędziwym (80 lat i więcej) ponad 2/3 to osoby owdowiałe. Są to przede wszystkim kobiety (85% osób owdowiałych w tym wieku), przeważnie mieszkające i żyjące samotnie oraz wymagające wsparcia. Zatem, należy liczyć się z poważnym narastaniem problemu samodzielnej egzystencji przez rosnącą liczebnie zbiorowość osób w wieku starszym, wymagających pomocy – opieki, leczenia i rehabilitacji. Osoby starsze to jedna z grup osób znajdujących się w kręgu zainteresowania pomocy społecznej, a sprawy organizacji życia starszych ludzi w ich naturalnym środowisku w obliczu postępującego starzenia się społeczności lokalnej w gminie Zaleszany są bardzo istotne i stanowią wyzwanie dla pomocy społecznej, a tym samym dla tut. OPS. Cały czas obserwowane jest spore zainteresowanie pomocy w formie usług opiekuńczych. Coraz więcej osób korzysta z pomocy opiekunek Ośrodka, które niejednokrotnie są jedynymi osobami udzielającymi bezpośredniej pomocy w codziennym życiu i samodzielnej egzystencji. Gmina Zaleszany w dalszym ciągu ponosi częściową lub całkowitą odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej osób samotnych, przewlekłe chorych, somatycznie chorych, chorych psychicznie etc. Są to osoby wymagające przede wszystkim całonocnej i pełnej opieki osób drugich, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku bez specjalistycznej pomocy. Niestety w związku z rosnącym corocznie kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, także gmina angażuje większe środki na pokrycie owych wydatków.

W kolejnej części sprawozdania przedstawiono analizę danych dotyczących realizacji zadań z zakresu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego. Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny wypłacany osobom niepełnosprawnym utrzymuje się na zbliżonym poziomie, nieznacznie wzrosła zaś liczba osób uprawnionych do pobierania świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaleszanych realizuje również zadanie pn. „pomoc materialna dla uczniów”, w ramach którego wypłacane są stypendia oraz zasiłki szkolne dla uczniów z terenu gminy. W tej kategorii zauważyć można spadek liczby osób uprawnionych do danego świadczenia, a także nieznaczny spadek środków przeznaczanych na realizację tego zadania względem 2014 roku.

Od 2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia asystenta rodziny, którego głównym zadaniem jest udzielanie pomocy i wsparcia rodzinom przeżywającym trudne sytuacje życiowe a jednocześnie borykającym się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Istotnym zadaniem asystenta rodziny jest więc normalizowanie zachwianych relacji w rodzinie oraz zapobieganie ewentualnemu umieszczeniu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Analiza zmian zachodzących przede wszystkim w obszarze pomocy społecznej, wskazuje jednoznacznie na przykładanie dużej wagi przez samorząd lokalny do kompleksowego zapewnienia pomocy i wsparcia, a także świadczenia usług na rzecz społeczności lokalnej borykającej się z ważnymi problemami życiowymi. Dzięki prawidłowemu funkcjonowaniu jednostki możliwe jest szybkie i skutecznie podejmowanie reakcji w celu przeciwdziałaniu negatywnym skutkom zjawisk społecznych tj. bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, nieporadność, alkoholizm etc. Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaleszanych dokonując

analizy „Oceny zasobów pomocy społecznej na rok 2015 dla gminy Zaleszany” pod kątem istniejących problemów i potrzeb zwraca uwagę, iż zakres realizowanych zadań w dużej mierze zależy również od decyzji podejmowanych przez inne podmioty polityki społecznej usytuowane zarówno na szczeblu lokalnym, jak i ponad lokalnym.

6. KIERUNKI ROZWOJU NA LATA 2016 – 2025

Analizy SWOT

6.1. Analiza SWOT dla obszaru „Pomoc społeczna i promocja zdrowia”

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca oraz relacje osób i instytucji działających w obszarze pomocy społecznej; 2. Lokalizacja instytucji (łatwość, dostępność); 3. Aktywna i wykwalifikowana kadra OPS; 4. Duże zaangażowanie placówek oświatowych w promocję zdrowia (realizacja projektu „Szkoła promuje zdrowie”); 5. Dobrze rozbudowana i ogólnodostępna infrastruktura sportowa umożliwiająca prowadzenie zdrowego stylu życia; 6. Dostępność do publicznych i niepublicznych ośrodków zdrowia; 7. Dobra dostępność różnorodnych usług medycznych i lekarzy specjalistów; 8. Aktywizacja osób objętych pomocą społeczną poprzez prace interwencyjne; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca oferta organizacji pozarządowych w sferze pomocy społecznej i ochrony zdrowia; 2. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych w budynku OPS; 3. Profilaktyka medyczna w zakresie chorób nowotworowych; 4. Brak na terenie gminy Zaleszany ośrodka wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych; 5. Zakończenie działalności „klubów seniora”; 6. Brak gabinetów pielęgniarstwa i stomatologicznych w szkołach;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Programy i fundusze wspierające pomoc społeczną i opiekę zdrowotną; 2. Rządowe programy na rzecz wsparcia rodziny; 3. Realizowanie dużych kampanii prozdrowotnych, powstawanie mody na prowadzenie zdrowego stylu życia (uprawianie sportu, zdrowe odżywianie, badania profilaktyczne); 4. Moda na zdrową i ekologiczną żywność; 5. Postęp w medycynie umożliwiający szybszą diagnozę schorzeń i skuteczniejsze leczenie obciążone mniejszym ryzykiem działań niepożądanych; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak obowiązkowych badań cytologicznych dla kobiet; 2. Uzależnienie od świadczeń socjalnych; 3. Szkodliwe technologie, praca w trudnych warunkach (przemysł chemiczny, metalowy itp.); 4. Złe nawyki żywieniowe wpływające negatywnie na zdrowie człowieka; 5. Tworzenie procedur biurokratycznych spowalniających system świadczenia pomocy społecznej i usług medycznych;

6.2. Analiza SWOT „Beneficjent pomocy społecznej”

Grupa 1

Słabe strony	Mocne strony
<ul style="list-style-type: none"> • lenistwo • brak chęci zmiany swojej sytuacji • niepełnosprawność • uzależnienia • niski poziom lub brak wykształcenia • styl życia - nie motywujący do zmiany swojej sytuacji życiowej • dziedziczości bezradności życiowej • roszczeniowość, w zakresie wsparcia ze strony instytucji publicznych • zakłamanie - przedstawianie siebie innej sytuacji niż odpowiadająca prawdzie 	<ul style="list-style-type: none"> • chęć współpracy i zmiany (część) • zdrowie • pracowitość
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość korzystania z pomocy różnych instytucji • bliskość instytucji - szkoła, gmina, ośrodek pomocy społecznej • dostępność Internetu - co to znaczy dla beneficjenta • wsparcie najbliższej rodziny (w niektórych przypadkach) 	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ otoczenia • łatwy dostęp do środków uzależnienia - tytoń, narkotyki, internet • wpływ mediów - przedstawianie konfliktów, negatywnych stron życia społecznego, co dla niektórych może być odbierane jako aktualny standard życia społecznego

Grupa 2

Słabe strony	Mocne strony
<ul style="list-style-type: none"> • niskie kwalifikacje i umiejętności • stan zdrowia • brak chęci i motywacji do zmiany swojej sytuacji • wyuczona bezradność • uzależnienia • roszczeniowość 	<ul style="list-style-type: none"> • umiejętność poruszania się w środowisku, instytucji, urzędach • znajomość prawa i przysługującym im świadczeń • posiadane umiejętności • chęć współpracy i poprawy swojej sytuacji
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość skorzystania z różnych form wsparcia i pomocy • współpraca instytucji na rzecz klienta • programy rządowe wspierające rodziny • prace sezonowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wywodzenie się z rodziny patologicznej - dlatego • starzenie się społeczeństwa - samotność, ubożenie niektórych osób / rodzin, potrzeba opieki paramedycznej • przewartościowanie się definicji rodziny i postaw międzyludzkich - mniejsza wartość staje się rodzina wielopokoleniowa, wzajemnie wspierająca się • pojawianie się nowych form uzależnień - internet, telewizja • emigracja młodych

6.3. Drzewo celów Strategii Gminy Zaleszany na lata 2016-2025

WIZJA:

Gmina Zaleszany to najlepsze miejsce dla Ciebie - dla realizacji dobrego i aktywnego życia.

MISJA ROZWOJU:

Zrównoważony rozwój Gminy osiągniemy poprzez aktywny udział wspólnot lokalnych w zarządzaniu, odwołujących się do zasady pomocniczości, współpracujących i uzupełniających się w działaniu.

OBSZAR STRATEGICZNY	OBSZAR STRATEGICZNY	OBSZAR STRATEGICZNY	OBSZAR STRATEGICZNY
<p>EDUKACJA I KULTURA</p> <p>Cel strategiczny: Wysoka jakość usług kulturalnych i edukacyjnych świadczonych na rzecz mieszkańców Gminy Zaleszany.</p>	<p>INFRASTRUKTURA DLA ROZWOJU</p> <p>Cel strategiczny: Zapewnienie mieszkańcom i przedsiębiorstwom z terenu Gminy Zaleszany optymalnych warunków do życia i prowadzenia działalności.</p>	<p>SOLIDARNOŚĆ SPOŁECZNA I PROMOCJA ZDROWIA</p> <p>Cel strategiczny: Zapewnienie mieszkańcom Gminy równoprawnych warunków do samodzielnego i aktywnego uczestnictwa w sferze życia społecznego i uczestnictwa w profilaktyce zdrowotnej.</p>	<p>AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA</p> <p>Cel strategiczny: Rozwój wspólnot lokalnych i współpracy międzysektorowej w Gminie.</p>
Cele operacyjne:	Cele operacyjne:	Cele operacyjne:	Cele operacyjne:
Rozwój inicjatyw związanych z edukacją formalną i nieformalną będących odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania mieszkańców Gminy Zaleszany.	Układ komunikacyjny Gminy dostosowany do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców.	Dostosowanie technicznej infrastruktury społecznej (budowa, modernizacja, remonty) do potrzeb mieszkańców i wymogów prawnych.	Tworzenie lokalnej infrastruktury dla działalności obywatelskiej.
Rozwój inicjatyw oddziaływujących na wzrost jakościowego życia kulturalnego mieszkańców Gminy Zaleszany adekwatnie do ich potrzeb i oczekiwań i sprzyjających podtrzymywaniu lokalnych tradycji.	Wykorzystanie obszaru gminy dla rozwoju potencjału gospodarczego gminy i tworzenia dogodnych warunków do zamieszkania.	Zwiększenie roli organizacji pozarządowych w życiu społecznym oraz promocja wolontariatu.	Tworzenie trwałych i skutecznych mechanizmów współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi.
	Ograniczenie negatywnego oddziaływania człowieka na środowisko oraz wykorzystanie cennych przyrodniczo zasobów dla rozwoju Gminy.	Wzmocnienie działań edukacyjnych i informacyjnych.	Ułatwienie i wypracowanie lokalnych rozwiązań na rzecz zwiększenia aktywności mieszkańców w podejmowaniu działań na rzecz płynnego i zrównoważonego rozwoju sąsiedztwa, wsi i gminy.
	Wykorzystanie potencjału lokalnego w celu tworzenia źródeł dochodów dla mieszkańców.		

6.4. Cele oraz zadania i projekty działań Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Cel nadrzędny:

Zapewnienie mieszkańcom gminy równoprawnych warunków do samodzielnego i aktywnego uczestnictwa w sferze życia społecznego i uczestnictwa w profilaktyce zdrowotnej.

Uzasadnienie:

Obszar strategiczny zawiera zadania i projekty stanowiące odpowiedź na zdiagnozowane problemy i oczekiwania społeczne, takie jak: rozbudowa infrastruktury społecznej, większa rola organizacji społecznych i grup interesów mieszkańców w bieżącym zarządzaniu lokalnymi wspólnotami, tworzenie dogodnych warunków dla aktywności obywatelskiej, zwiększenie umiejętności obywateli w odpowiadaniu na własne potrzeby i oczekiwania, zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy w zakresie ochrony zdrowia i profilaktyki.

Misja

Współpraca instytucji, pomoc międzyludzka oraz korzystanie z dostępnych narzędzi pracy socjalnej oraz animacji społecznej pozwoli motywować ludzi do samodzielności za losy swoje i swoich najbliższych.

CELE STRATEGICZNE I SZCZEGÓŁOWE GSRPS

Cele strategiczne	Cele szczegółowe
1. Dostosowanie technicznej infrastruktury społecznej (budowa, modernizacja, remonty) do potrzeb mieszkańców i wymogów prawnych.	1.1. Beneficjenci pomocy społecznej mają dostęp do nowoczesnej i atrakcyjnej infrastruktury społecznej
	1.2. Ośrodek wsparcia przy OPS inicjuje kluby samopomocy (seniora, samotnej matki, rodziców mających problemy wychowawcze z dziećmi, etc)
	1.3. Promocja wśród mieszkańców, szczególnie w grupie osób - beneficjentów OPS nowych usług czy form animacji lokalnej.
2. Zwiększenie roli organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w życiu społecznym oraz promocja wolontariatu ukierunkowanego na pomoc społeczną	2.1. Zwiększenie przez samorząd gminny i publiczne instytucje gminne liczby zleczanych zadań publicznych w obszarze promocji zdrowia i pomocy społecznej.
	2.2. Wsparcie dla projektów zewnętrznych adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych (spotkania, wyjazdy, pomoc rzeczowa, udostępnianie własnych zasobów).
	2.3. Wzmacnianie organizacji i instytucji lokalnych przy wdrażaniu projektów i działań na rzecz wolontariuszy „pomocy społecznej”
	2.4. Zwiększenie wymiany informacji i współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w sferze pomocy społecznej
	2.5. Wsparcie dla inicjatyw pomocowych realizowanych w formie grup samopomocowych
3. Wzmocnienie działań edukacyjnych i informacyjnych	3.3. Prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych z wykorzystaniem narzędzi dostosowanych do różnych grup odbiorców, z uwzględnieniem specyfiki osób starszych i beneficjentów pomocy społecznej.
	3.4. Organizacja cyklicznych spotkań uczniów szkół ze specjalistami (np. lekarze, policjanci, pedagodzy, doradcy) na tematy związane z bezpieczeństwem (wpływ narkotyków, nikotyny, alkoholu, przemocy itp.).
	3.5. Realizacja lokalnych kampanii informacyjnych w zakresie promocji zdrowia wśród beneficjentów OPS

4. Zmniejszenie liczby osób korzystających z cyklicznych form wsparcia finansowego i rzeczowego realizowanego przez OPS z powodów dysfunkcji społecznych, zdrowotnych i zawodowych	3.4. Zmniejszenie poziomu bezrobocia wśród mieszkańców gminy
	3.5. Zapewnienie zintegrowanych, rocznych programów wsparcia dla grup (środowisk) szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym lub dla których przyczyny wykluczenia mają charakter środowiskowy (RPW)
	3.6. Stosowanie innowacyjnych metod pomocy społecznej i wdrażania programów społecznych
	3.7. Doraźne wsparcie i pomoc dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	3.8. Stałe diagnozowanie potrzeb i sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

6.5. Cele szczegółowe i działania GSRPS

Obszar I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Cel 1: Dostosowanie technicznej infrastruktury społecznej (budowa, modernizacja, remonty) do potrzeb mieszkańców i wymogów prawnych.

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźniki działań	Zintegrowane rezultaty działań	Wskaźniki celu głównego
<p>Cel 1.1 Beneficjenci pomocy społecznej mają dostęp do nowoczesnej i atrakcyjnej infrastruktury społecznej</p> <p>Partnerzy: Instytucje, które uczestniczyć będą w programach współpracy inicjowanych przez OPS.</p>	Rozbudowa i przebudowa budynku OPS w celu likwidacji barier architektonicznych.	Do końca 2017 r. budynek OPS w pełni odpowiada aktualnym potrzebom i normom technicznym.	W ocenie ankietowej stan infrastruktury społecznej oceniany jest jako dobry lub bardzo dobry	Z nowej infrastruktury średniorocznie korzysta 200 osób
	Na bazie zmodernizowanego budynku OPS utworzenie przy OPS ośrodka wsparcia	W budynku OPS funkcjonuje Klub Animatora posiadający program i kadrę animacyjną oraz zasoby do świadczenia usług		
	OPS inicjuje projekty przyczyniające się do poprawy infrastruktury społecznej, z której korzystają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.	Z inicjatywy OPS przedstawiane są Radzie Gminy corocznie propozycje modernizacji (rozbudowy, budowy) lokalnej infrastruktury społecznej.		
	Budowa siłowni zewnętrznych na terenie Gminy, utworzenie wypożyczalni rowerów, „magazynu rowerów używanych” oraz wypożyczalni kijków do nordic walking.	Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym mają dostęp do bezpłatnej infrastruktury rekreacyjnej		
	Zakup samochodu dostosowanego do przewozu beneficjentów pomocy społecznej	OPS dysponuje samochodem (minibus) oraz utworzone jest nowe stanowisko pracy (kierowca).		

<p>Cel 1.2. Ośrodek wsparcia przy OPS inicjuje kluby samopomocy (seniora, samotnej matki, rodziców mających problemy wychowawcze z dziećmi, etc)</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne instytucje, lokalni liderzy świadczący pomoc dla grup wsparcia</p>	Bieżąca analiza potrzeb	Corocznie pracownicy OPS wskazują na kluczowe grupy wymagające wsparcia	Corocznie kluby wsparcia obejmują min. 45 osób
	Inicjowanie współpracy w grupach wsparcia oraz koordynowanie wzajemnej pomocy w środowisku osób objętych klubami	Inicjowanie min. 3 klubów samopomocy rocznie	
	Praca z liderami klubów wsparcia - motywowanie osób do działań uzupełniających usługi OPS-u	OPS skupia i integruje grupę liderów	
	Zabezpieczanie środków materialnych na realizację działań klubów (budżet OPS, gminy Zaleszany, środki pomocowe, wsparcie ze strony partnerów).	Corocznie OPS dysponuje kwotą 15 tys. PLN na działania klubów wsparcia	
<p>Cel 1.3. Promocja wśród mieszkańców, szczególnie w grupie osób - beneficjentów OPS nowych usług czy form animacji lokalnej.</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne promujące aktywny wypoczynek, lokalni liderzy (np. dyrektorzy szkół, sołtysi), instytucje publiczne (np. gmina, szkoły, ośrodek kultury), lokalne media, pracownicy socjalni</p>	Opracowanie materiałów informacyjnych o nowych formach działań czy usług oferowanych przez OPS i jego partnerów oraz ich przekazanie korzystającym z usług OPS-u	Każdy beneficjent działań OPS-u otrzymuje ulotkę informacyjną	Informacja o dostępnej infrastrukturze społecznej dociera do min 500 osób / rocznie
	Organizowanie imprez i spotkań dla beneficjentów z wykorzystaniem nowych możliwości infrastrukturalnych.	OPS inicjuje min 10 spotkań	
	Organizacje społeczne realizują zlecone przez jst zadania publiczne związane z animacją beneficjentów OPS-u, w oparciu o nową bazę oraz nowe narzędzia animacji.	Organizacje społeczne realizują średniorocznie min 3 zadania publiczne	

Obszar II WSPÓŁPRACA

Cel 2: Zwiększenie roli organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w życiu społecznym oraz promocja wolontariatu ukierunkowanego na pomoc społeczną

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźniki działań	Zintegrowane rezultaty działań	Wskaźniki celu głównego
Cel 2.1. Zwiększenie przez samorząd gminny i publiczne instytucje gminne liczby zleczanych zadań publicznych w obszarze promocji zdrowia i pomocy społecznej. Partnerzy: Instytucje, które uczestniczyć będą w programach współpracy inicjowanych przez OPS, gminna Rada Pożytku Publicznego, sołtysi i rady sołeckie	Wyznaczanie w każdym programie rocznym zadań i priorytetów wdrażanych we współpracy z organizacjami społecznymi.	Każdy program zawiera min. 2-3 zadania realizowane poprzez zlecenie zadania	OPS cyklicznie współpracuje z min 5 podmiotami zewnętrznymi	Organizacje wspólnotowe (organizacje, grupy wsparcia, grupy nieformalne) realizują średniorocznie min. 4 inicjatywy obejmujące swoimi działaniami min 60 beneficjentów.
	Uzgadnianie w gminnym, rocznym Programie Współpracy obszarów współpracy z zakresu polityki społecznej i profilaktyki zdrowia.	Min. 2 nowe obszary współpracy zawarte w Programie Współpracy (pomoc społeczna / profilaktyka zdrowia)		
	Organizacja corocznego forum dla partnerów OPS - uzgadnianie kierunków współpracy.	Min. 10 organizacji społecznych uczestniczy w forum		
	Prezentacja efektów współpracy na publicznych spotkaniach (zebrania wiejskie, komisje Rady Gminy, sesje Rady Gminy).	Min. 10 spotkań, na którym informuje się o efektach współpracy		
Cel 2.2. Wsparcie dla projektów zewnętrznych adresowanych	Opracowanie katalogu i zasad wspierania przez OPS projektów adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych realizowanych przez inne instytucje i organizacje.	OPS dysponuje katalogiem i zasadami współpracy	Corocznie na terenie gminy są wdrażane min 2 projekty adresowane do beneficjentów OPS	

<p>do osób starszych i niepełnosprawnych (spotkania, wyjazdy, pomoc rzeczowa, udostępnianie własnych zasobów).</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne z obszaru zapobiegania wykluczeniem społecznym, instytucje publiczne (szkoły, policja, urząd pracy, etc) współpracujące z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym</p>	<p>Rozwój mechanizmów współpracy - ewaluacja katalogu i zasad wspierania w oparciu o wnioski z analizy potrzeb organizacji współpracujących i możliwości finansowych oraz formalnych instytucji gminnych, w tym OPS.</p>	<p>Dotarcie z informacją bezpośrednią (ulotka, spotkanie, rozmowa) do lokalnych i ponad lokalnych (poziom powiatu) instytucji oraz zamieszczanie informacji na portalach OPS i Gminy Zaleszany</p>	<p>przez instytucje zewnętrzne (np. organizacje pozarządowe)</p>	
	<p>Promocja i zachęcanie innych organizacji do działań na terenie gminy Zaleszany.</p>	<p>Coroczna aktualizacja zasad</p>		
<p>Cel 2.3. Wzmacnianie organizacji i instytucji lokalnych przy wdrażaniu projektów i działań na rzecz wolontariuszy „pomocy społecznej”</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne działające metodą wolontariatu</p>	<p>Udział OPS-u w programach dotyczących ośrodków wsparcia ekonomii społecznej oraz promocji wolontariatu.</p>	<p>OPS organizacje jeden konkurs rocznie, w którym uczestniczy min. 5 podmiotów</p>	<p>Przy OPS funkcjonuje lokalne centrum wolontariatu wspierające wolontariuszy, organizacje i osoby fizyczne korzystające z pomocy wolontariuszy</p>	
	<p>Organizacja szkoleń dla członków organizacji i wolontariuszy z zakresu animacji społecznej oraz rozwoju organizacji, etc.</p>	<p>OPS wspiera min. 5 podmiotów rocznie</p>		
	<p>Przekazywanie informacji, motywowanie i animacja liderów do pracy z wolontariuszami .</p>	<p>Min jedno szkolenie rocznie dla min 20 osób</p>		
	<p>Pomoc rzeczowa i finansowa dla organizacji wolontariackich (udostępnianie zasobów własnych, organizacja konkursów ofert na rozwój wolontariatu).</p>	<p>OPS formalnie uczestniczy w min 4 programach szkoleniowo - doradczych rocznie</p>		

	Konkursy i nagrody dla organizacji realizujących przedsięwzięcia adresowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, włączających w działania wolontariuszy.	Funkcjonuje cykliczny kanał informacyjny (newsletter, tablica ogłoszeń, zakładka na portalu)		
<p>Cel 2.4. Zwiększenie wymiany informacji i współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w sferze pomocy społecznej</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne działające metodą wolontariatu</p>	Opracowanie bazy organizacji i instytucji objętych wymianą informacji i współpracą.	OPS dysponuje stale aktualizowane baza organizacji działających w sferze polityki społecznej		
	Uruchomienie cyklicznego kanału informacyjnego (newsletter, tablica ogłoszeń, zakładka na portalu, spotkania).	OPS przekazuje informacje o swojej działalności partnerom, dzieli się z informacjami uzyskiwanymi z innych baz informacyjnych, które mogą animować do działań		
	Linkowanie portali OPS-u z portalami partnerów.	Organizacje jak i OPS uwzględnia w działaniach planowane kierunki i inicjatywy		
	Informowanie i uzgadnianie kierunków współpracy na kolejny rok poprzez np. przekazywanie dokumentów planistycznych (programy, plany pracy, złożone wnioski aplikacyjne, etc).	Wszystkie współpracujące instytucje i organizacje mają łatwo dostępne linki		
<p>Cel 2.5. Wsparcie dla inicjatyw pomocowych realizowanych w formie grup samopomocowych</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne działające metodą wolontariatu</p>	<p>Utworzenie w 2017 r. , w formie pilotażu jednej grupy wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • wybór grupy wsparcia; • organizacja grupy; • animacja i koordynowanie działań; <p>opracowanie casy study - „dobrej praktyki” jako przykładu działania dla innych inicjatyw.</p>	OPS ma nawiązany kontakt z instytucjami wdrażającymi podmioty ekonomii społecznej	Średniorocznie, w gminie Zaleszany min 20 osób uzyskuje pomoc w formie grupy wsparcia	
	Utworzenie zespół doradców i couchów (animatorów) pomagających zainteresowanym osobom w utworzeniu grupy wsparcia.	Przy OPS (np. w ramach ośrodka wsparcia) funkcjonuje 3-5 osobowy zespół który corocznie uczestniczy w szkoleniach z zakresu animacji społecznej		

	Promocja spółdzielni socjalnej lub innych podmiotów ekonomii społecznej skupiającej beneficjentów pomocy społecznej.	OPS dysponuje doświadczeniem z tworzeniem i funkcjonowaniem grupy wsparcia		
--	--	--	--	--

Obszar III ŚWIADOMOŚĆ**Cel: Wzmocnienie działań edukacyjnych i informacyjnych**

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźniki działań	Zintegrowane rezultaty działań	Wskaźniki celu głównego
Cel 3.1. Prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych z wykorzystaniem narzędzi dostosowanych do różnych grup odbiorców, z uwzględnieniem specyfiki osób starszych i beneficjentów pomocy społecznej. Partnerzy: Instytucje, które uczestniczyć będą w programach inicjowanych przez OPS oraz mających bezpośredni kontakt z beneficjentami OPS-u np. parafie, szkoły, sołtysi	Coroczne definiowanie celów kampanii informacyjnych, oparte na obserwacjach potrzeb czy negatywnych zachowaniach podopiecznych OPS-u.	OPS dysponuje narzędziami diagnozowania potrzeb informacyjnych beneficjentów	Więcej niż połowa beneficjentów uzyskała i/lub korzystała z informacji przekazywanych w ramach kampanii informacyjnych	70% gospodarstw domowych w Gminie Zaleszany objęta przynajmniej jedną formą informacji o działaniach OPS
	Przeprowadzanie kampanii informacyjnych z wykorzystaniem różnych kanałów informacyjnych (min. 3) uwzględniających przekazywanie informacji poprzez np. media, narzędzia własne (np. ulotki), partnerów, organizacje społeczne, tablice ogłoszeń.	Raport - „Narzędzia i kanały informacyjne”		
	Ocena skuteczności kampanii informacyjnych - ewaluacja celów i kanałów informacyjnych.	Raport 1 - „Ocena skuteczności”		
	Ocena oddziaływania kampanii informacyjnych - wpływ na zachowania beneficjentów.	Raport 2 - „Ocena efektywności”		
Cel 3.2. Organizacja cyklicznych spotkań uczniów szkół ze specjalistami (np. lekarze,	Opracowanie (ew. upowszechnianie ogólnodostępnych informatorów) i stała (coroczna) aktualizacja gminnego informatora dotyczącego uzależnień, pomocy prawnej, wsparcia ze strony instytucji w sytuacjach kryzysowych.	Funkcjonuje cykliczny, ewaluowany program edukacji	90% uczniów objętych działaniami	

<p>policjanci, pedagodzy, doradcy) na tematy związane z bezpieczeństwem (wpływ narkotyków, nikotyny, alkoholu, przemocy itp.).</p> <p>Partnerzy: Instytucje odpowiedzialne za edukację i rozwój dzieci i młodzieży oraz ich bezpieczeństwo w domu, szkole, środowisku</p>	<p>Otwarte doradztwo dla dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów związane z problemami wychowawczymi.</p>	<p>We współpracy uczestniczą wszystkie instytucje gminne odpowiedzialne za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży</p>	
	<p>OPS koordynuje coroczny program edukacji w zakresie uzależnień i bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.</p>	<p>Corocznie, każdy uczeń szkoły podstawowej i gimnazjalnej otrzymuje informator</p>	
	<p>Pomiędzy OPS-em a instytucjami zajmującymi się wychowaniem i edukacją dzieci i młodzieży funkcjonuje stała współpraca dotycząca przeciwdziałaniu negatywnych zjawisk z udziałem dzieci i młodzieży.</p>	<p>Punkt doradztwa (poza szkolny) funkcjonuje min 3 godz. tygodniowo.</p>	
<p>Cel 3.3. Realizacja lokalnych kampanii informacyjnych w zakresie promocji zdrowia wśród beneficjentów OPS</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne promujące postawy prozdrowotne i aktywny wypoczynek oraz lokalni liderzy (np. dyrektorzy szkół, sołtysi), instytucje publiczne (np. szkoły, ośrodek kultury)</p>	<p>OPS koordynuje gminną kampanię informacyjną adresowaną do beneficjentów OPS w zakresie profilaktyki prozdrowotnej.</p>	<p>Funkcjonuje cykliczny, ewaluowany program edukacji</p>	<p>80% podopiecznych objętych działaniami informacyjnymi</p>
	<p>Zbieranie informacji o bezpłatnych programach profilaktyki prozdrowotnej dostępnych dla mieszkańców gminy oraz informowanie potencjalnych uczestników o ww. programów.</p>	<p>OPS dysponuje aktualną bazą bezpłatnych programów profilaktycznych</p>	
	<p>Indywidualna praca z podopiecznymi, którzy wymagają stymulacji w zakresie profilaktyki prozdrowotnej.</p>	<p>Pracownicy OPS obejmują indywidualnym wsparciem min. 20 osób rocznie</p>	
	<p>OPS, w ramach ośrodka wsparcia organizuje dla podopiecznych szkolenia i warsztaty z zakresu profilaktyki zdrowia (zachowania prozdrowotne, zdrowe żywienie, profilaktyka zdrowotna, etc).</p>	<p>OPS organizuje min 3 szkolenia dla min 45 osób</p>	

Obszar IV WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Cel: Zmniejszenie liczby osób korzystających z cyklicznych form wsparcia finansowego i rzeczowego realizowanego przez OPS z powodów dysfunkcji społecznych, zdrowotnych lub zawodowych

Cele szczegółowe	Działania	Wskaźniki działań	Zintegrowane rezultaty działań	Wskaźniki celu głównego
Cel 4.1. Zmniejszenie poziomu bezrobocia wśród mieszkańców gminy Partnerzy: Instytucje rynku pracy	Promocja i wsparcie dla programów umożliwiających mieszkańcom podejmowanie zatrudnienia i samozatrudnienia.	Min. 2 realizowane projekty rocznie, obejmujące min. 10 beneficjentów każdy	Liczba osób bezrobotnych w 2025 roku jest mniejsza niż w roku 2015 o 30 osób	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej z tytułu dysfunkcji zdrowotnych, społecznych lub zawodowych jest mniejsza w roku 2025 o 20% względem roku 2015
	Szkolenia podnoszące lub aktualizujące kwalifikacje zawodowe dla osób poszukujących pracę.	Min. 2 realizowane projekty rocznie, obejmujące min. 10 beneficjentów każdy		
	Promocja i wsparcie dla programów umożliwiających mieszkańcom podejmowanie krótkotrwałego zatrudnienia (staże, praktyki, prace interwencyjne, krótkotrwałe prace doraźne).	Działaniami objętych jest min. 50 osób rocznie		
	Promocja i wsparcie dla programów i działań umożliwiających mieszkańcom podejmowanie zatrudnienia w sektorze spółdzielni socjalnych lub organizacji społecznych.	Na terenie gminy funkcjonują min. 1 spółdzielnia socjalna lub inny podmiot ekonomii społecznej stale zatrudniający osoby		
Cel 4.2. Zapewnienie zintegrowanych, rocznych programów wsparcia	Stała diagnoza grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (raporty z działań instytucji gminnych, badania i analizy samoistne, wnioski i zalecenia Rady Gminy, wnioski z ewaluacji zrealizowanych programów).	Min. 2 realizowane projekty rocznie, obejmujące min. 10 beneficjentów każdy	Kluczowe grupy wymagające wsparcia (rozpoznane na podstawie rocznych	

<p>dla grup (środowisk) szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym lub dla których przyczyny wykluczenia mają charakter środowiskowy (RPW)</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne z obszaru zapobiegania wykluczeniem społecznym, instytucje publiczne (szkoły, policja, urząd pracy, etc) współpracujące z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym</p>	<p>Opracowywanie Rocznych Programów wynikających z wymogów ustawowych np. Program Współpracy JST z NGO, Program Profilaktyki, Program Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, etc.</p>	<p>OPS zarządza programami obejmującymi poszczególne grupy wsparcia</p>	<p>raportów) objęte są dedykowanym Rocznym Programem Wsparcia</p>
	<p>Integracja Programów Społecznych z planem i uchwałą budżetową – zapewnienie środków budżetowych na inicjowanie i wdrażanie Programów.</p>	<p>Objęcie działaniami min. 50 osób rocznie</p>	
	<p>Opracowywanie Rocznych Programów wynikających z lokalnych uwarunkowań, adresowanych do wytypowanych środowisk (grup społecznych), np. dzieci, młodzieży, osób starszych, rodzin, sierot i „eurosierot”, osób niepełnosprawnych, rodzin wielodzietnych.</p>	<p>Roczny lub lokalny program wsparcia ma zabezpieczone środki na realizację (budżet jednostki lub programu pomocowego).</p>	
<p>Cel 4.3. Stosowanie innowacyjnych metod pomocy społecznej i wdrażania programów społecznych</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne działające z seniorami, lokalni liderzy (np. dyrektorzy szkół, sołtysi), instytucje publiczne (szkoły, ośrodek kultury)</p>	<p>OPS wdraża metody pracy w sytuacjach trudnych: kontrakty socjalne, kontrakty rodzinne, zespoły interdyscyplinarne, praca z trudnym klientem, terapia uzależnień, terapia rodzin.</p>	<p>80% pracowników uczestniczy w lokalnych organizacjach społecznych z obszaru polityki społecznej</p>	<p>Cyklicznie, co rok wdrażany jest 1 nowy projekt / inicjatywa / metoda pracy z beneficjentem</p>
	<p>OPS lub jego partnerzy wdrażają co rok innowacyjne przedsięwzięcia finansowane ze środków zewnętrznych (EFS, FIO, itp.) - programy pomocowe narzędziem wdrażania zmian i inicjowania nowych rozwiązań.</p>	<p>100% pracowników posiada plany podnoszenia kompetencji</p>	
	<p>Pracownicy OPS uczestniczą w działalności organizacji pozarządowych – możliwość stosowania czynników motywacyjnych za aktywną postawę z tym związaną.</p>	<p>Średniorocznie 10 osób objętych inicjatywą</p>	
	<p>Indywidualne plany rozwiązywania problemów społecznych (dotyczy: osób lub grup bezdomnych, alkoholików, narkomanów oraz grup rodzinnych np. rodzin dysfunkcyjnych).</p>	<p>OPS dysponuje przykładami „od świadczeniobiorcy do aktywności”</p>	

	Pracownicy OPS posiadają dwuletnie plany podnoszenia kwalifikacji i motywacji obejmujące szkolenia, studia, superwizja, nowoczesne technologie doradztwa i edukacyjne, itp.).	Średniorocznie wdrożonych jest 2 programy pomocy grupowej		
	OPS włącza w zakres działań (praca, animacja, wolontariat) wyróżniające się aktywnością i przedsiębiorczością beneficjentów pomocy.	Średniorocznie, na terenie gminy Zaleszany realizowane są 2 projekty adresowane do podopiecznych OPS-u		
	„Praca za świadczenie” – stosowanie działań pozwalających osobom zalegającym w płatnościach na „odrabianie” zaległości.	Średniorocznie wdrożonych jest 20 programów pomocy indywidualnej		
<p>Cel 4.4. Doraźne wsparcie i pomoc dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne z obszaru pomocy społecznej, szkoły, sołtysi, inne gminne instytucje</p>	Pracownicy OPS oraz beneficjenci pomocy mają dostęp do wsparcia doradczego (np. prawnik, pedagog, psycholog).	W gminie funkcjonują roczne programy działania adekwatne do grup potrzebujących pomocy	W skali roku z pomocy doraźnej korzysta 300 podopiecznych	
	Realizacja doraźnej pomocy podopiecznym w oparciu o roczne programy działania takie jak: program Profilaktyki, Program Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, Program Profilaktyki Prozdrowotnej, Program Wychodzenia z Bezdomności (w sytuacjach tego wymagających).	W 10 sołectwach uruchomiono programy pomocy „sąsiedzkiej”		
	Wprowadzenie dla podopiecznych „bonów za aktywność” - dodatkowe wsparcie rzeczowe (finansowe) dla osób korzystających dodatkowych (poza ustawowych) form wsparcia oferowanych przez OPS i podmioty z nim współpracujące.	Karta objętych jest 70% seniorów		
	Promocja „Karty Dużej Rodziny” (wychowującej powyżej 2 dzieci) wśród lokalnych instytucji i podmiotów gospodarczych przyznających ulgi i zniżki dla podopiecznych OPS w Zaleszanych.	Na terenie powiatu stalowowolskiego Zaleszańska karta dużej rodziny uprawnia do zniżek w 50 instytucjach i podmiotach gospodarczych		

	Wprowadzenie „Rabatowej Karty Seniora” uprawniającej do ulg i zniżek udzielanych przez lokalne instytucje i podmioty gospodarcze.	50 podopiecznych bierze udział w akcji „bon za aktywność”, uzyskując max. 200 PLN złotych „premií”		
	Organizacja „sąsiedzkiej” pomocy materialnej dla osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji materialnej.	OPS dysponuje bazą wsparcia eksperckiego		
<p>Cel 4.5. Stale diagnozowanie potrzeb i sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Partnerzy: Organizacje społeczne promujące aktywny wypoczynek, lokalni liderzy (np. dyrektorzy szkół, sołtysi), instytucje publiczne (np. szkoły, ośrodek kultury)</p>	Cykliczna edukacja i rozwój kompetencji kadry OPS i instytucji z nią współpracujących.	OPS dysponuje corocznym raportem, pozwalającym na zmianę rocznych programów działania i ewaluacji strategii	Efektywność i skuteczność pracy OPS ulega zwiększeniu	
	Cykliczna analiza problemów społecznych oraz ocena wdrażanych inicjatyw i programów.	Corocznie pracownicy uczestniczą w szkoleniach (zgodnych z planem rozwoju kompetencji) lub organizowane są szkolenia w przypadku zmiany ustaw normujących pracę OPS-u		
	Cykliczna ocena działania instytucji gminnych przez beneficjentów pomocy społecznej.	OPS dysponuje corocznym raportem, pozwalającym na poprawę zasad funkcjonowania OPS-u.		

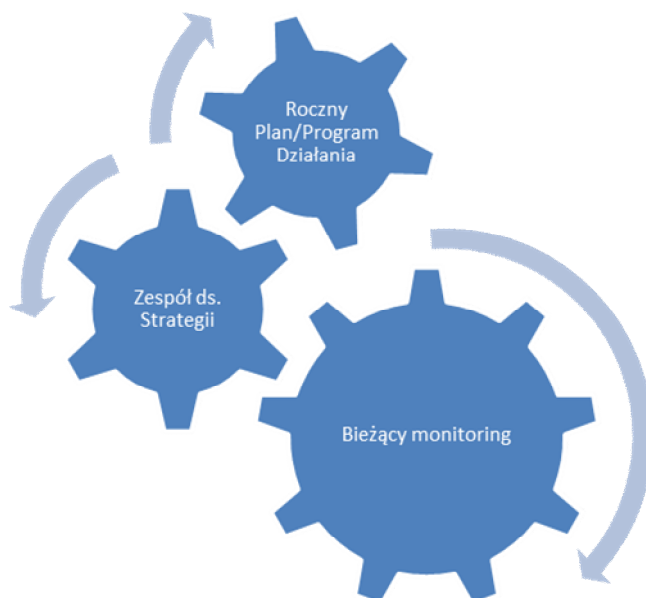
6.6. Rezultaty i wskaźniki dla celu nadrzędnego.

Cel nadrzędny: Zapewnienie mieszkańcom gminy równoprawnych warunków do samodzielnego i aktywnego uczestnictwa w sferze życia społecznego i uczestnictwa w profilaktyce zdrowotnej.

Rezultat	Wskaźnik bazowy (2015 r.)	Wskaźnik docelowy (2025 r.)
Projekty współfinansowane z EFS	0	2
Udział w konkursach ogłaszanych przez MRPiPS	0	1
Udział w programach osłonowych (nie wymienionych wyżej)	0	1
Liczba organizacji pozarządowych z którymi współpracuje OPS/PCPR	1	10
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	0	5
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	0 PLN	25000 PLN
liczba pracowników socjalnych posiadających wyższe wykształcenie	2	10
liczba pozostałych osób zatrudnionych posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej	1	15
liczba pracowników socjalnych posiadających specjalizację II st. w zawodzie	0	3
liczba wolontariuszy	0	15
liczba pracowników socjalnych	3	7
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	815	700
liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń	244	200
liczba osób, którym przyznano świadczenie	465	400
liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne	264	200
liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne	185	200
Przyczyny pomocy - Ubóstwo (%)	55	45
Przyczyny pomocy - Bezrobocie (%)	42	30
Przyczyny pomocy - Niepełnosprawność (%)	43	50
Przyczyny pomocy - Długotrwała lub ciężka choroba (%)	31	40
Przyczyny pomocy - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego (%)	4	5
Przyczyny pomocy - Alkoholizm (%)	14	10
Przyczyny pomocy - Narkomania (%)	0	2
Przyczyny pomocy - Potrzeba ochrony macierzyństwa (%)	9	10
Przyczyny pomocy - Przemoc w rodzinie (%)	0	2

CZĘŚĆ 7 ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

7.1. Zarządzanie wdrażaniem Strategii

System zarządzania realizacją strategii obejmuje następujące składniki:

- I. Rada Gminy przyjmuje w formie uchwały **Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych** jako wyznacznik kierunków rozwoju społecznego.
- II. Za wdrażanie strategii oraz dostosowanie wszystkich planów i programów realizacyjnych odpowiedzialny jest Kierownik OPS.
- III. Zarządzanie:
 1. Kierownik powołuje 4-6-osobowy Zespół ds. Wdrażania oraz wskazuje Koordynatora Zespołu w drodze zarządzenia,
 2. Zostaje też powołany społeczny komitet współpracy na przykład pn. Forum Rozwoju Społecznego reprezentujący różne instytucje i środowiska mieszkańców gminy, inicjując partycypacyjne zarządzanie procesem wdrażania GSRPS,
 3. Kierownik, we współpracy z Zespołem ds. Wdrażania opracowuje roczny **Plan/Program Działania** zawierający projekty i zadania realizacyjne. Plan Działania określa również wielkość i/ lub źródła nakładów na poszczególne projekty z określeniem harmonogramu ich realizacji. W przypadku obligatoryjnych Programów wynikających z właściwych ustaw samorządowych, struktura Programu dostosowana jest do wymogów prawnych. Wypracowanie dokumentów następuje w terminie do 30 listopada.
 4. Realizacja poszczególnych, ustalonych w Planie/Programie Działania projektów i zadań realizacyjnych.
 5. Zespół ds. Wdrażania i Koordynator dokonują okresowej kontroli realizacji projektów i zadań realizacyjnych w zakresie:
 - dotrzymania terminów realizacji,
 - zgodności z budżetem stopnia osiągnięcia rezultatów,
 - doświadczeń zespołu (instytucji) w osiągnięciu zaplanowanych celów.

6. Zespół ds. Wdrażania dokonuje rocznej oceny realizacji Planu/Programu Działania oraz planuje działania na rok następny.
 7. Na bazie przyjętych wskaźników monitorowania Koordynator Zespołu ds. Wdrażania przygotowuje coroczny raport z oceny realizacji Strategii
- IV. Raport z realizacji
1. Opracowany raport podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. Wdrażania. Spotkania Zespołu ds. Wdrażania odbywają się przynajmniej dwa razy w roku.
 2. Zespół ds. Wdrażania dokonuje przeglądu celów strategicznych, zadań, wskaźników realizacji (zgłaszając ewentualne korekty) oraz uczestniczy w opracowaniu Planu/Programu Działania.
- V. Upowszechnienie i partycypacja
1. Kierownik przedkłada Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji rocznego **Planu/Programu Działania** wraz z wnioskami i propozycjami działań korygujących do końca pierwszego kwartału;
 2. Raporty z realizacji Planów Działania zostają przekazane do zamieszczenia na portalach instytucji uczestniczących we wdrażaniu Strategii;
 3. Wnioski z raportów stanowią podstawę aktualizacji dokumentu Strategii.

7.2. Monitoring i aktualizacja Strategii

Kluczowe elementy systemu monitorowania Strategii obejmują:

- Planowanie spotkań monitorujących realizację Strategii dwa razy w roku;
- Spotkania monitorujące uwzględniają przegląd celów i działań strategicznych – ich adekwatności do bieżących potrzeb i uwarunkowań oraz stopnia osiągania zaplanowanych rezultatów, a także trudności w realizacji Strategii (np. napotkane bariery, współpraca i komunikacja społeczna, skuteczność w zapewnieniu środków finansowych na wdrażanie kluczowych projektów, etc.);
- Zespół ds. Wdrażania dokonując monitoringu Strategii uwzględnia wnioski z monitoringu oceny i aktualizacji planów działania,
- Zespół ds. Wdrażania rekomenduje Kierownikowi zmiany konieczne do wprowadzenia w dokumencie Strategii oraz w procedurach związanych z wdrażaniem Strategii.

Procedura aktualizacji Strategii obejmuje:

- Przegląd adekwatności celów i działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych min. **jeden raz w roku**;
- Analizę o ocenę (rekomendacje) procesu realizacji celów, analizę wdrażania działań/zadań, analizę harmonogramu realizacji oraz osiąganych wskaźników;
- Ocenę raportu (wniosków ze spotkań) z analizy aktywności społecznej przedstawianej przez liderów Forum Rozwoju Społecznego;
- W przypadku zaistnienia nowych okoliczności powodujących konieczność zmian w dokumencie Kierownik przedkłada propozycje aktualizacji Strategii Radzie Gminy

Załącznik 1 Przewodnik po źródłach finansowania inicjatyw społecznych

1. Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce (www.filantropia.org.pl)

Zakres działania: rozwój społeczności lokalnych, programy stypendialne, wsparcie aktywności osób starszych, działania wspierające zaangażowanie biznesu. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, grupy obywatelskie i przedsiębiorcy, samorządy, media. **Główne programy:** „Agrafka Agory”, Fundusz „Pozytywka”, Program Stypendialny „Agrafka”, „Działaj Lokalnie”, „Lokalne Partnerstwa PAFW”, „Program Rozwoju Bibliotek”, „V4 Community Foundation Maturity Program”, „City helps students. Students help locally”, „Dobry Biznes”, „Dobroczyńca Roku”, „Fundusz Stypendialny im. Grażyny Gęsickej”.

2. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (www.arimr.gov.pl)

Zakres działania: płatności bezpośrednie, Wspólna Organizacja Rynku Owoców i Warzyw oraz Wspólna Organizacja Rynku Rybnego, dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych, wdrażanie instrumentów pomocy finansowanej z nowych funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rolnego Gwarancji (EFRG), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskiego Funduszu Rybackiego. **Beneficjenci:** rolnicy, mieszkańcy wsi, przedsiębiorcy, samorządy, podmioty sektora rybackiego. **Główne programy:** Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, Program Operacyjny - Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013.

3. EkoFundusz (www.ekofundusz.org.pl)

Zakres działania: finansowanie przedsięwzięć z dziedziny ochrony środowiska. **Beneficjenci:** samorządy, przedsiębiorcy, instytucje charytatywne i wyznaniowe, pozarządowe organizacje ekologiczne, dyrekcje parków narodowych i krajobrazowych, placówki oświatowe, edukacyjne, służby zdrowia, spółdzielnie mieszkaniowe, spółki wodne. **Główne programy:** dotacje dla typów projektów: Sektor I - Ochrona powietrza, Sektor II - Ochrona wód, Sektor III - Ochrona klimatu, Sektor IV - Ochrona przyrody, Sektor V - Gospodarka odpadami.

4. Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (www.eog.gov.pl)

Zakres działania: wsparcie technologii wychwytywania i składowania CO₂ (CCS),

innowacyjnego przemysłu przyjaznego środowisku, ochrony środowiska oraz badań naukowych i stypendiów, projekty z zakresu rozwoju zasobów ludzkich, wymiaru sprawiedliwości, Funduszu decent work i promocji trójstronnej współpracy, a także społeczeństwa obywatelskiego i ochrony dziedzictwa kulturowego. **Beneficjenci:** administracja rządowa i samorządowa, instytucje naukowe i badawcze, branżowe i środowiskowe, organizacje społeczne, podmioty partnerstwa publiczno-prywatnego. **Główne programy:** Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2009-2014.

5. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (www.pozytek.gov.pl)

Zakres działania: wspieranie działań organizacji pozarządowych w zakresie zadań publicznych, wspólnych inicjatyw obywatelskich w ramach partnerstwa publiczno-społecznego, wspólnych działań w ramach partnerstw wewnątrz III sektora, prowadzonych w ramach 4 obszarów tematycznych: I - aktywni świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne, II - sprawne organizacje pozarządowe w dobrym państwie, III - integracja i aktywizacja społeczna, zabezpieczenie społeczne, IV - rozwój przedsiębiorczości społecznej. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, spółdzielnie socjalne. **Główne programy:** Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2009-2013 (PO FIO)

6. Fundacja Bankowa im. Kronenberga (www.citibank.pl/poland/kronenberg/polish/6138.htm)

Zakres działania: finansowanie przedsięwzięć w obszarach: edukacja (innowacje w edukacji, edukacja ekonomiczna, dziedzictwo kulturowe i tradycja, twórczość artystyczna dzieci i młodzieży) i rozwój lokalny (priorytety opieki zdrowotnej, polityka społeczna, nauka przedsiębiorczości). **Beneficjenci:** fundacje, stowarzyszenia, szkoły, domy kultury, biblioteki, jednostki samorządu terytorialnego. **Główne**

programy: Granty dla organizacji pozarządowych na projekty z zakresu edukacji, kultury, sztuki i polityki społecznej, Program Wolontariatu.

7. Fundacja dla Polski (www.fdp.org.pl)

Zakres działania: działania na rzecz innych organizacji, pomoc w realizacji zadań programowych i pozyskiwaniu dodatkowych funduszy, pomoc społeczna i integracja grup zagrożonych marginalizacją, kształtowanie postaw odpowiedzialności w życiu publicznym, wspieranie zrównoważonego rozwoju i wyrównywanie potencjału społeczno-ekonomicznego regionów Polski, podnoszenie kwalifikacji zawodowych niezbędnych na rynku pracy. **Beneficjenci:** osoby prywatne, firmy i instytucje, organizacje społeczne. **Główne programy:** Fundusz Krzyś, Fundusz Serce, Fundusz Agentów Commercial Union, Program Dzieci Ulicy, Fundusz im. Andrzeja Bączkowskiego, Fundusz im. Edwarda J. Wende, Program Igła z Nitką, Program Rozwoju Regionalnego, Polsko-Francuski Fundusz Współpracy, Fundusz im. Małgorzaty Baczeko i Piotra Zakrzewskiego.

8. Fundacja Dobroczynności Atlas (www.atlas.com.pl)

Zakres działania: wsparcie osób potrzebujących, organizacja konwojów z pomocą humanitarną, głównie dla Polaków na Wschodzie. **Beneficjenci:** dzieci ciężko chore, z ubogich rodzin, pomoc osobom nieuleczalnie chorym bez względu na wiek. **Główne programy:** wsparcie finansowe bezpośrednie.

9. Fundacja Friedricha Eberta (www.feswar.org.pl)

Zakres działania: rozwój stosunków polsko-niemieckich, pogłębianie integracji Polski z europejską wspólnotą interesów i wartości, wspieranie demokracji i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, pogłębianie stosunków między Polską a sąsiadami. Pomoc głównie w postaci szkoleń, seminariów i warsztatów, treningów, wyjazdów studyjnych, ekspertyz, publikacji i badań społecznych. **Beneficjenci:** studenci, organizacje pozarządowe. **Główne programy:** wspieranie kształcenia politycznego i społecznego w różnych dziedzinach w duchu demokracji i pluralizmu, umożliwianie młodym ludziom dostępu do studiów i badań poprzez stypendia, wkład do współpracy i porozumienia międzynarodowego.

10. Fundacja Friedricha Neumanna (www.fnst.pl)

Zakres działania: realizacja seminariów, prelekcji, warsztatów i konferencji, dialog polityczny na płaszczyźnie krajowej, regionalnej i międzynarodowej, edukacja obywatelska (seminaria, konferencje, panele dyskusyjne, publikacje dotyczące ważnych i aktualnych wydarzeń), stypendia. **Beneficjenci:** studenci i doktoranci studiujący bądź planujący pobyt na niemieckich uczelniach. **Główne programy:** Program stypendialny.

11. Fundacja im. dr Mariana Kantona (www.pekao.com.pl)

Zakres działania: wspieranie działań dotyczących: oświaty i wychowania dzieci i młodzieży, przedsięwzięć naukowo-badawczych oraz dydaktycznych instytucji naukowych i szkół, popularyzowania wiedzy bankowej, pomocy chorym i niepełnosprawnym, upowszechniania kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska, realizacji projektów i działalności organizacji charytatywnych, upowszechniania kultury (np. kolonie, wycieczki, stypendia, pomoce dydaktyczne dla szkół i bibliotek, turnusy rehabilitacyjne dla chorych i niepełnosprawnych dzieci, wspieranie dożywiania dzieci). **Beneficjenci:** dzieci, młodzież, osoby potrzebujące wsparcia z przyczyn losowych lub zdrowotnych, domy dziecka, organizacje i stowarzyszenia, szkoły wiejskie i przedszkola, parafie, domy samotnych matek, hospicja, szpitale, kliniki, przychodnie, placówki opiekujące się chorymi, uzależnionymi i niepełnosprawnymi.

12. Fundacja im. Heinricha Boella (www.boell.pl)

Zakres działania: wspieranie procesu integracji Europy i jej wschodnich sąsiadów w kwestiach polityki europejskiej, kształtowanie tożsamości i pielęgnowanie wspólnych wartości, promowanie rozwoju ruchu politycznego „Zielonych”, prowadzenie działań na rzecz ekologii, demokracji i praw człowieka. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe. **Główne programy:** „Forum Dialogowe Europa”, „Demokracja Płci / Polityka Kobiet”, Program regionalny „Polityka energetyczna i ochrona klimatu”, „Demokratyczna Ukraina”.

13. Fundacja im. Stefana Batorego (www.batory.org.pl)

Zakres działania: dotacje na projekty zwiększające udział obywateli i organizacji pozarządowych w życiu publicznym, dotacje dla koalicji organizacji pozarządowych z krajów wyszehradzkich, działających na rzecz zwiększania roli społeczeństwa obywatelskiego, dotacje na

projekty wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży z mniejszych miejscowości i niezamożnych środowisk oraz integracji społecznej dzieci niepełnosprawnych (wsparcie organizacji, które prowadzą lokalne programy stypendialne, zajęcia integracyjne i edukacyjne dla dzieci niepełnosprawnych itp.), dotacje na międzynarodowe projekty realizowane w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, Azji Centralnej i Kaukazu. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, koalicje organizacji pozarządowych działających w krajach wszechradzkich. **Główne programy:** „Demokracja w działaniu”, „Koalicje obywatelskie”, „Równe szanse”, „Wschód-Wschód”.

14. Fundacja J&S Pro Bono Poloniae (www.jsprobono.pl)

Zakres działania: aktywizacja młodzieży - wspieranie wolontariuszy, rozwój kultury i instytucji społeczeństwa obywatelskiego, wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, wsparcie stypendialne dla uzdolnionych uczniów i młodych pracowników akademickich. **Beneficjenci:** grupy młodych wolontariuszy, organizacje pozarządowe. **Główne programy:** Konkurs grantowy „Aktywna Wiosna”, Program stypendialny „Otwarta Filharmonia Agrafki Muzycznej”, programy stypendialne dla uzdolnionej młodzieży i młodych pracowników naukowych, np. „Zostańcie z nami”.

15. Fundacja Karpacka (www.carpathianfoundation.org)

Zakres działania: wdrażanie programów i projektów aktywizujących samorządy i organizacje pozarządowe, działalność konsultingowa związana z pozyskiwaniem dofinansowania projektów z funduszy strukturalnych UE, wspieranie osób wybitnie uzdolnionych poprzez stypendia indywidualne. **Beneficjenci:** wybitnie uzdolniona młodzież z woj. podkarpackiego, której sytuacja materialna utrudnia podjęcie studiów, organizacje pozarządowe. **Główne programy:** „Dom Karpacki”, „Akademia Karpacka NGO”, „Karpacki Program Stypendialny”.

16. Fundacja Konrada Adenauera (www.kas.de/proj/home/home/48/8/index.html)

Zakres działania: wspieranie wysiłków na rzecz jedności Europy, wspieranie wzajemnych kontaktów i pomoc w procesie demokratyzacji i transformacji, prowadzenie kształcenia politycznego, badanie i dokumentacja historycznego rozwoju ruchu chrześcijańsko-demokratycznego, opracowywanie naukowych założeń polityki opartej na zasadach chrześcijańskiej demokracji, popieranie młodzieży

uzdolnionej (stypendia), edukacja polityczna poprzez organizację seminariów, konferencji i debat. **Beneficjenci:** osoby młode i wybitnie uzdolnione, absolwenci szkół wyższych i doktoranci poniżej 30. roku życia, społecznie i politycznie zaangażowani. **Główne programy:** międzynarodowe konferencje z cyklu „Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej”, polsko-niemieckie forum na temat kondycji mediów i zawodu dziennikarza „Media Night”, debaty na temat wspólnych wyzwań Polski, Niemiec i Europy.

17. Fundacja Orange (www.fundacja.orange.pl)

Zakres działania: finansuje i współfinansuje programy i projekty z zakresu edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i wolontariatu, działalności charytatywnej na rzecz dzieci i młodzieży. **Beneficjenci:** dzieci, w tym z wadami słuchu i przebywające w szpitalach, młodzież, instytucje kultury (np. muzea, teatry, kina, galerie), domy kultury, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne, wyższe, gminne biblioteki, organizacje pozarządowe. **Główne programy:** Telefon do Mamy, Szkoła bez Przemocy, Dźwięki Marzeń, Edukacja z Internetem TP i Akademia Orange.

18. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska (www.epce.org.pl)

Zakres działania: propagowanie i realizowanie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez pomoc finansową, doradczą, szkoleniową, tworzenie sieci współpracy, certyfikację środowiskową, proponowanie innowacyjnych rozwiązań i upowszechnianie sprawdzonych wzorów działań przyjaznych dla środowiska. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe.

19. Fundacja Polsat (www.fundacjapolsat.pl)

Zakres działania: wsparcie finansowe na zabiegi, operacje, terapie i rehabilitację, działania profilaktyczne, remont i wyposażenie ośrodków medycznych, wspieranie rodzinnych form opieki zastępczej. **Beneficjenci:** chore dzieci i ich rodzice, szpitale, ośrodki medyczne, samorządy. **Główne programy:** „Podaruj Dzieciom Słońce”, „Prosto do Europy”, „Rodzina – Dom Budowany Miłością”

20. Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi/Fundacja Polska Wieś 2000 im. M. Rataja (www.efrwp.com.pl)

Zakres działania: rozwój polskiego rolnictwa, gospodarki żywnościowej i infrastruktury wiejskiej, wspieranie prywatnej przedsiębiorczości, demonopolizacji produkcji i usług poprzez budowę i modernizację dróg,

modernizację i wyposażenie stacji i sieci wodociągowych, ochronę środowiska, zdrowia, działalność oświatową (także budowa, modernizacja i wyposażenie gminnych szkół podstawowych, gimnazjów, liceów, zawodowych szkół rolniczych), wspomaganie publikacji dotyczących wsi i rolnictwa, wspomaganie integracji z Unią Europejską i działalności fundacji, rozwój pozarolniczej małej i średniej przedsiębiorczości oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenach wiejskich. **Beneficjenci:** uczniowie, gminy wiejskie, organizacje pozarządowe, podmioty kolegialne z terenów wiejskich nieposiadające określonej formy prawnej, jak: rady sołeckie, parafialne i inne zorganizowane grupy lokalnych społeczności, hospicja. **Główne programy:** Program nauki języka angielskiego dla uczniów wiejskich gimnazjów, Program Wspierania Aktywności Lokalnej - RAZEM MOŻEMY WIĘCEJ, Dotowanie przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym dla hospicjów stacjonarnych na wsi, Program stypendialny Funduszu i Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia.

21. Fundacja PZU (www.pzu.pl)

Zakres działania: wspieranie inicjatyw wyróżniających szanse rozwoju intelektualnego, zawodowego i kulturalnego młodych ludzi, wspieranie działań upowszechniających wiedzę o kulturze i sztuce polskiej, artystów, twórców i uzdolnionej artystycznie młodzieży oraz wydarzeń artystycznych, wspieranie promocji i rozwoju aktywności niepełnosprawnych, działania w zakresie ochrony zdrowia. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego. **Główne programy:** „Wzbogacanie oferty edukacyjnej na terenach wiejskich i w małych miastach”, „Rozwijanie aktywności społecznej niepełnosprawnych dzieci i młodzieży”.

22. Fundacja Ronalda McDonalda (www.frm.org.pl)

Zakres działania: profilaktyka i wczesne wykrywanie chorób (szczególnie onkologicznych) u dzieci, szkolenia dla lekarzy na temat wczesnych symptomów nowotworowych, organizowanie konferencji dla onkologów dziecięcych, a także finansowanie wydawnictw książkowych z tego zakresu, bezpłatne profilaktyczne badania USG małych dzieci. **Beneficjenci:** dzieci chore na raka,

rodziny zmagające się z chorobą dziecka. **Główne programy:** „NIE nowotworom u dzieci”

23. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (www.frse.org.pl)

Zakres działania: wspiera działania związane z reformą i rozwojem edukacji w Polsce, prowadzi Krajowe Punkty Kontaktowe ds. Programów UE: ERASMUS MUNDUS i TEMPUS, Krajowe Biuro Programu Eurodesk oraz Centrum Współpracy z Europą Wschodnią i krajami Kaukazu SALTO EECA, realizuje w Polsce inicjatywę wspólnotową European Language Label oraz program eTwinning, realizuje także Polsko-Litewski Fundusz Wymiany Młodzieży oraz prowadzi Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy. **Beneficjenci:** dzieci, młodzież i dorośli, instytucje edukacyjne: od przedszkola po uniwersytety trzeciego wieku, osoby pracujące z młodzieżą, organizacje młodzieżowe, pozarządowe. **Główne programy:** „Uczenie się przez całe życie” (podprogramy: Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig, Wizyty studyjne, Wizyty przygotowawcze LLP), „Młodzież w działaniu”, „ERASMUS MUNDUS”, „TEMPUS”, „Eurodesk”, „SALTO EECA”, „European Language Label”, „eTwinning”, „Eurydice”, „Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy”, „Polsko - Litewski Fundusz Wymiany Młodzieży”, „Krajowe Centrum Europass”, „Fundusz Stypendialny Sciex-NMSch”, „Zespół Ekspertów Bolońskich”

24. Fundacja Warta „Razem możemy więcej” (www.warta.pl)

Zakres działania: promowanie i wspieranie kultury, nauki, oświaty i sportu, prowadzenie działalności charytatywnej, wspieranie ważnych inicjatyw społecznych i samorządowych. **Beneficjenci:** dzieci, młodzież, studenci, doktoranci, organizacje pozarządowe, chorzy i niepełnosprawni. **Główne programy:** Konkurs WARTY i Kredyt Banku na najlepsze prace magisterskie i doktorskie z dziedziny ubezpieczeń, bankowości i bancassurance, "Moje wymarzone Boże Narodzenie".

25. Fundacja Współpracy Polsko - Niemieckiej (www.fwpm.org.pl)

Zakres działania: wsparcie dla projektów partnerskich realizowanych na płaszczyźnie samorządowej, prowadzących do zacieśnienia współpracy naukowej, kulturalnej, służących pogłębianiu stanu wiedzy i jakości doniesień medialnych na temat Niemiec, propagowanie dialogu polsko-niemieckiego (dotacje, np. na spotkania, partnerstwa, krzewienie języka i kultury niemieckiej i polskiej, badania naukowe, konkursy wiedzy, działania

edukacyjne, rozwój kontaktów gospodarczych, zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego). **Beneficjenci:** partnerstwa miast, gmin i powiatów, województw i krajów związkowych, uczelnie wyższe, stowarzyszenia, związki, partnerstwa szkół i grup młodzieżowych. **Główne programy:** Dotacja Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej.

26. Fundacja Wspomagania Wsi (www.fww.org.pl)

Zakres działania: wspieranie inicjatyw gospodarczych, społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi i małych miast, inicjatyw związanych z poprawą infrastruktury technicznej wsi, wspieranie rozwoju niekonwencjonalnych źródeł energii. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, niepubliczne instytucje opiekuńczo-wychowawcze, komitety społeczne, kluby pracy, spółdzielnie socjalne, organizacje młodzieżowe, kobiece, świetlice wiejskie, grupy odnowy wsi, sołectwa, parafie, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich. **Główne programy:** konkursy: „Kultura bliska / kultura na prowincji”, „Zaplanuj swoją przyszłość”, „Pożyteczne wakacje”, E-Vita.

27. Henkel - Zielone Granty (www.zielonegranty.blogspot.com)

Zakres działania: edukacja ekologiczna oraz aktywizacja dzieci i młodzieży poprzez realizację projektów związanych z ochroną środowiska (np. projekty dotyczące ochrony zwierząt, roślin, bioróżnorodności, oszczędzania energii, przeciwdziałania zmianom klimatycznym, promocji recyklingu). **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola. **Główne programy:** Konkurs „Henkel – Zielone Granty”.

28. Krajowe Biuro ds. Narkomanii (www.narkomania.gov.pl)

Zakres działania: inicjowanie, wspieranie i prowadzenie działań dotyczących narkomanii (badania, leczenie, rehabilitacja, szkolenia, informacje), w tym wsparcie merytoryczne oraz dotowanie w imieniu ministra zdrowia zadań w zakresie profilaktyki narkomanii, ograniczania szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem nielegalnych substancji oraz integracji społecznej osób uzależnionych od narkotyków, prowadzenie współpracy z międzynarodowymi organizacjami i instytucjami. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe. **Główne programy:** „FreD goes net”, „Programy edukacji rówieśniczej”, „Programy profilaktyczne dla osób zagrożonych narkomanią, eksperymentujących z narkotykami”, „Programy ograniczania ryzyka

szkód zdrowotnych wśród okazjonalnych użytkowników narkotyków”, „Programy wsparcia dla osób uzależnionych utrzymujących abstynencję”, „Programy wsparcia dla rodzin osób zagrożonych narkomanią i używających narkotyków”.

29. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

(www.krus.gov.pl/krus/informacje-ogolne)

Zakres działania: obsługa rolników (ubezpieczenia społeczne, opłata składek, wypłata świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń: emerytalno-rentowego, wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego), prowadzenie działalności prewencyjnej na rzecz upowszechniania zasad bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych, prowadzenie nieodpłatnej rehabilitacji dla osób uprawnionych do świadczeń KRUS, wypłata tzw. krajowych rent strukturalnych, świadczeń kombatanckich dla inwalidów wojennych, obsługa ubezpieczeń zdrowotnych rolników, ich domowników, emerytów i rencistów oraz członków ich rodzin. **Beneficjenci działań:** rolnicy i ich rodziny. **Główne programy:** turnusy rehabilitacyjne dla dzieci rolników.

30. Ministerstwo Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl)

Zakres działania: wypłata stypendiów, zasiłków, pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym, motywacyjnym, wsparcie dla szkół przeznaczone na pomoce dydaktyczne, miejsc zabaw w szkole, wsparcie w ramach PO KL - podwyższanie jakości i efektywności systemu oświaty oraz ukierunkowanie kształcenia na dziedziny o znaczeniu kluczowym dla budowy gospodarki opartej na wiedzy. **Beneficjenci:** dzieci, młodzież, szkoły, administracja publiczna. **Główne programy:** „Radosna szkoła”, Stypendium prezesa Rady Ministrów, Stypendium ministra edukacji narodowej, „Pomoc państwa zakresie dożywiania”, „Wyprawka szkolna”, „Owoce w szkole”, konkursy dla dzieci i młodzieży, „Otwarta szkoła”, Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

31. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego - Programy Operacyjne (www.mkidn.gov.pl)

Zakres działania: wsparcie w zakresie: wydarzeń artystycznych, edukacji kulturalnej, zasobów cyfrowych, dziedzictwa kulturowego, infrastruktury kultury, krzewienia kultury polskiej za granicą, wsparcie stypendialne dla osób zajmujących się twórczością artystyczną, upowszechnianiem i animacją kultury, opieką

nad zabytkami, pomoc socjalna, dofinansowanie wydań z Funduszu Promocji Twórczości.

Beneficjenci: organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze działające w sferze kultury, publiczne i niepubliczne szkoły i uczelnie artystyczne, państwowe i samorządowe instytucje kultury, jednostki samorządu terytorialnego. **Główne programy:** ogłaszane corocznie „Programy ministra”, program „Miłośz 2011”, „Polska Prezydencja 2011”, „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”, program „Fryderyk Chopin”.

32. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (www.minrol.gov.pl)

Zakres działania: Wsparcie poprawy konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, środowiska naturalnego i obszarów wiejskich, jakości życia na obszarach wiejskich i różnicowania gospodarki wiejskiej, realizacja osi 4 Leader (strategie rozwoju, projekty współpracy, lokalne grupy działania), wsparcie na rzecz dostosowania floty rybackiej, akwakultury, rybołówstwa śródlądowego, przetwórstwa i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury, wsparcie działań polepszających sytuację sektora rybackiego, wsparcie zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, płatności bezpośrednio. **Beneficjenci:** podmioty z obszarów wiejskich, podmioty sektora rybackiego. **Główne programy:** Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny RybACKOŚĆ

33. Ministerstwo Sportu i Turystyki (www.msport.gov.pl)

Zakres działania: kierowanie działami administracji rządowej „kultura fizyczna i sport” oraz „turystyka”, inicjowanie, koordynacja i prowadzenie działań niezbędnych do przygotowania, organizacji oraz promocji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, dofinansowanie działań związanych z turystyką i sportem. **Beneficjenci działań:** jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe spoza sektora finansów publicznych, kluby sportowe, podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, spółdzielnie socjalne oraz jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub przez nie nadzorowane. **Główne programy:** dotacje w zakresie sportu: kwalifikowanego, młodzieżowego, powszechnego, osób niepełnosprawnych, kształcenia i doskonalenia zawodowego, dofinansowanie zadań publicznych z zakresu

rozwoju turystyki, konkurs o nagrodę Ministra Sportu i Turystyki, Moje boisko – Orlik 2012.

34. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (www.mpips.gov.pl)

Zakres działania: szeroko rozumiane wsparcie w zakresie pomocy społecznej. **Beneficjenci:** jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania. **Główne programy:** „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”, „Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku gminnym”, „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”, „Program Wspierający Powrót Osób Bezdomnych do Społeczności”, „Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, „Wspieranie Rozwoju Spółdzielczości Socjalnej”, „Zabezpieczenie społeczne i integracja społeczna”.

35. Ministerstwo Spraw Zagranicznych (www.mfa.gov.pl)

Zakres działania: projekty informacyjne i edukacyjne skierowane do społeczności lokalnych oraz wybranych grup społecznych i zawodowych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz międzynarodowym. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe. **Główne programy:** Otwarte konkursy dotacyjne dla organizacji pozarządowych odnoszące się do priorytetów informacyjnych na dany rok, "Edukacja rozwojowa", "Wolontariat Polska Pomoc", „Program ds. Kultury Partnerstwa Wschodniego”, „Promocja wiedzy o Polsce”.

36. Narodowe Centrum Kultury (www.nck.pl)

Zakres działania: podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej i państwowej, promocja polskiego dziedzictwa narodowego jako elementu europejskiego dziedzictwa kulturowego, edukacja kulturalna oraz zwiększanie zainteresowania kulturą i sztuką. **Beneficjenci:** uczniowie i studenci szkół filmowych, młodzi artyści, filmowcy, fotograficy, literaci, krytycy, domy kultury, organizacje pozarządowe działające w obszarze kultury. **Główne programy:** „Kultura się liczy!”, „Dom Kultury+”, „Program stypendialny Młoda Polska”, Program Narodowego Centrum Kultury "Grunwald", „Obserwatorium kultury”, „Kurs na kulturę”, „Kadra kultury”, programy stypendialne i wymiany młodzieży.

37. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska (www.nfosigw.gov.pl)

Zakres działania: wdrażanie projektów ekologicznych, które uzyskały lub uzyskają wsparcie finansowe z Komisji Europejskiej oraz dofinansowanie tych przedsięwzięć ze środków NFOŚ, pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, przeznaczone na dofinansowanie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi, zadania z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci, a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz oraz inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii. NFOŚ pełni także rolę Instytucji Wdrażającej dla pięciu priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. **Beneficjenci:** jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, administracja państwowa, osoby fizyczne. **Główne programy:** „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko”, „System zielonych inwestycji”, „Dofinansowanie systemu recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji”, Instrument Finansowy 'Life+'.

38. Narodowy Bank Polski (www.nbp.pl)

Zakres działania: dofinansowanie działań istotnych dla edukacji ekonomicznej. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, instytucje zewnętrzne, studenci, uczniowie. **Główne programy:** stypendia NBP, konkursy na prace magisterskie, doktorskie i habilitacyjne, konkursy na prace pisemne, „Konkurs o Nagrodę im. Władysława Grabskiego”.

39. Polsko - Amerykańska Fundacja Wolności (www.pafw.pl)

Zakres działania: umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, demokracji i gospodarki rynkowej w Polsce, w tym wyrównywanie szans rozwoju indywidualnego i społecznego, wspieranie procesów transformacji w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej, realizacja programów w zakresie edukacji, rozwoju społeczności lokalnych. **Beneficjenci:** uczniowie, nauczyciele i rodzice, szkoły, placówki pozaszkolne oraz nieformalne grupy młodzieży, studenci, absolwenci, uniwersytety trzeciego wieku, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne, przedsiębiorcy. **Główne programy:** „Równać szanse”, „PROJEKTOR -

wolontariat studencki”, „Szkoła ucząca Się”, „Przedsiębiorczość w szkole”, „Stypendia pomostowe”, „Dla dzieci”, „Uniwersytety trzeciego wieku”, „Wspieranie organizacji pozarządowych”, „Działaj Lokalnie”, „Program Rozwoju Bibliotek”, „Lokalne Partnerstwa PAFW”, „Liderzy PAFW”, „Work In Poland”, Konkurs „Pro Publico Bono”, „Więć Aktywna: budowanie społeczeństwa informacyjnego (e-Vita)”, „Obywatel i Prawo”, Stypendia im. L. Kirklanda.

40. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (www.parpa.pl)

Zakres działania: działalność usługowa (szkolenia, ekspertyzy, konsultacje, opracowywanie nowych technologii oddziaływań, publikacje itp.), zadania administracyjno-koordynacyjne (prace legislacyjne, nadzór nad lecznictwem odwykowym, interwencje, opracowywanie standardów usług, zlecenie i finansowanie zadań, prowadzenie baz danych). **Beneficjenci:** osoby prywatne, instytucje i organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką alkoholową.

41. Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży (www.pcyf.org.pl)

Zakres działania: wspieranie rozwoju intelektualnego, społecznego oraz fizycznego dzieci i młodzieży, dotacje finansowe, organizowanie szkoleń dla przedstawicieli władz samorządowych, liderów organizacji pozarządowych i nieformalnych grup młodzieżowych, wychowawców. **Beneficjenci:** dzieci i młodzież, organizacje pozarządowe, administracja samorządowa, liderzy nieformalnych grup młodzieżowych, wychowawcy. **Główne programy:** Make a connection, Równać szanse, Lokalne fundusze młodych, Świetlica moje miejsce, Bank inicjatyw młodzieżowych, Edukacja konsumencka, Badaj i realizuj, Life skills - trening umiejętności społecznych, Youth empowerment partnership programme, Lokalny fundusz młodych - Warszawa.

42. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (www.pfron.org.pl)

Zakres działania: wsparcie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych. **Beneficjenci:** osoby indywidualne, organizacje pozarządowe i jednostki administracji i samorządu. **Główne programy:** STUDENT, PEGAZ, KOMPUTER DLA HOMERA.

43. Polska Fundacja Pomocy Dzieciom „Maciuś” (www.pfpd.org)

Zakres działania: pomoc biednym oraz niepełnosprawnym dzieciom (wydawanie żywności, odzieży, przyborów szkolnych, szkolenia, sympozja, seminaria, odczyty, profesjonalna pomoc psychologiczna, programy fundacji, działalność edukacyjną, wydawniczą i badawczą), organizowanie turnusów oraz obozów edukacyjnych i rehabilitacyjnych, prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych, zajęć rehabilitacyjnych oraz profilaktycznych, rzecznictwo interesów dzieci i młodzieży ze środowisk marginalizowanych społecznie, opracowywanie materiałów wydawniczych służących profilaktyce zagrożeń dzieci i młodzieży. **Beneficjenci:** dzieci, młodzież, w tym niepełnosprawne, szkoły. **Główne programy:** „Dobry jak chleb”.

44. Program Danone (www.danone.pl)

Zakres działania: walka z niedożywieniem, wykluczeniem społecznym i ubóstwem. **Beneficjenci:** dzieci. **Główne programy:** „Podziel się posiłkiem”.

45. Program Daphne III (www.mswia.gov.pl/daphne)

Zakres działania: udzielanie dotacji operacyjnych oraz dotacji na konkretne projekty ponadnarodowe, walka z formami przemocy (fizycznej, seksualnej i psychicznej) wobec dzieci, młodzieży i kobiet, w tym m.in.: zapobieganie i zwalczanie wykorzystywania seksualnego, przemocy w rodzinie i w szkole oraz wsparcie ofiarom przemocy i grupom ryzyka. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe, władze lokalne, ośrodki naukowe i badawcze. **Główne programy:** Program Daphne III.

46. Program eTwinning (www.etwinning.pl)

Zakres działania: promocja wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) w szkołach europejskich, wykorzystania Internetu we współpracy ponad granicami, współpracy i wymiany informacji i materiałów do nauki, poszerzanie zakresu pedagogicznych możliwości oferowanych uczniom i nauczycielom, motywowanie do nauki i otwarcia na Europę. **Beneficjenci:** nauczyciele, uczniowie, dyrektorzy szkół, bibliotekarze, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne. **Główne programy:** Program eTwinning, „Nasz projekt eTwinning”, „eTwinning w szkolnej bibliotece”, „Dyrektorzy szkół w eTwinning”.

47. Erasmus + (www.frse.org.pl)

Program Erasmus+ wszedł w życie 1 stycznia 2014 r. Zintegrował dotychczasowe programy: „Uczenie się przez całe życie” (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius i Grundtvig), „Młodzież w działaniu” oraz Jean Monnet, Erasmus Mundus, TEMPUS, ALFA, EDUlink. Po raz pierwszy w programach edukacyjnych Unii Europejskiej, wspierane są również inicjatywy związane ze sportem. Finansowanie programu zaplanowane jest na siedem lat, czyli do roku 2020.

48. Program Europa dla Obywateli (www.europadlaobywateli.pl)

Zakres działania: dotacje na projekty spotkań mieszkańców miast, stymulujące dialog między obywatelami a instytucjami Europy i rozwijające relacje między miastami/regionami i ich obywatelami, dotacje na realizację przedsięwzięć na szczeblu europejskim, angażujących obywateli do debaty publicznej, organizowanie wydarzeń medialnych, promujących program oraz przeprowadzanie badań i sondaży opinii publicznej, współfinansowanie realizacji projektów upamiętniających miejsca, archiwa i ofiary reżimów stalinowskiego i nazistowskiego. **Beneficjenci:** władze i organizacje lokalne, organizacje badające europejski porządek publiczny (zespoły ekspertów), grupy obywateli, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, organizacje pozarządowe, związki zawodowe, instytucje edukacyjne, organizacje skupiające wolontariuszy, działające w dziedzinie sportu amatorskiego.

49. Program Uczenie się przez całe życie (www.llp.org.pl)

Zakres działania: rozwój różnych form uczenia się przez całe życie poprzez wspieranie współpracy między systemami edukacji i szkoleń w krajach Europy. **Beneficjenci działań:** dorośli, dzieci, uczniowie, studenci, przedszkola, szkoły, uczelnie. **Główne programy:** Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig oraz program międzysektorowy i program Jean Monnet.

50. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (www.prow.rolnicy.com)

Zakres działania: wsparcie w zakresie poprawy konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, poprawy środowiska naturalnego i obszarów wiejskich, podnoszenia jakości życia na wsi i różnicowania gospodarki wiejskiej, osi Leader. **Beneficjenci:** rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, lokalne grupy działania, gminy lub ich jednostki organizacyjne,

kościół lub inne związki wyznaniowe, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej – nadleśnictwa, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.
Główne programy: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

51. Fundusz Szwajcarski (Szwajcarsko - Polski Program Współpracy) (www.programszwajcarski.gov.pl)

Zakres działania: wsparcie projektów w zakresie bezpieczeństwa, reform, wsparcie w obszarze środowiska i infrastruktury, wsparcie dla sektora prywatnego, finansowanie działań na rzecz rozwoju społecznego i zasobów ludzkich. **Beneficjenci:** instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe. **Główne programy:** Fundusz Szwajcarski, Fundusz na Przygotowanie Projektu.

52. Urzędy Marszałkowskie

Beneficjenci: wszystkie podmioty. **Główne programy:** Regionalne Programy Operacyjne 2014-2020, Programy Pomocy Społecznej, Wojewódzki program profilaktyki alkoholowej, Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii, Strategie Informatyzacji Województw, dotacje celowe, programy regionalne i konkursy na zadania zlecone organizacjom społecznym niemal w każdej dziedzinie funkcjonowania samorządu wojewódzkiego.

53. Fundacja Komeńskiego (www.frd.org.pl)

Zakres działania: zapewnienie optymalnych warunków rozwoju i wyrównania szans edukacyjnych dzieciom do 10. roku życia, szczególnie z małych miejscowości i środowisk zaniedbanych. **Beneficjenci:** dzieci i ich rodzice, nauczyciele, organizacje pozarządowe, samorządy, instytucje pomagające dzieciom. **Główne programy:** „Akademia Komeńskiego”, „Gdy nie ma przedszkola”, „Partnerstwo na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci”, „Obywatel i dziecko”, „Niewidzialne dzieci”, „Przeciwdziałanie wykluczeniu małych dzieci”, „Dla Dzieci II”, „Monitorowanie gminnych strategii edukacyjnych”, „Program rozwoju małego dziecka”, „Biblioteczne zajęcia dla dzieci i rodziców”.

54. Fundacja AXA (www.axa.pl)

Zakres działania: wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, ochrony dziedzictwa kulturowego, wolontariatu, wspieranie kobiet w okresie macierzyństwa. **Beneficjenci:** organizacje pozarządowe. **Główne programy:** AXA „Wspieramy mamy”.

55. Polsko - niemiecka współpraca młodzieży (www.dpjw.org)

Zakres działania: dofinansowanie polsko-niemieckich spotkań młodzieży, wymiana doświadczeń i organizacja szkoleń dla animatorów kursów dla tłumaczy grupowych oraz letniej akademii podejmującej tematy historii polsko-niemieckiej, opracowanie i wydanie materiałów przedstawiających różne aspekty wymiany młodzieży. **Beneficjenci:** młodzież, nauczyciele, szkoły, przedstawiciele instytucji publicznych i samorządowych, organizacje pozarządowe. **Główne programy:** dotacje: na polsko - niemieckie spotkania młodzieży, podróże do miejsc pamięci, praktyki w kraju sąsiada, programy specjalistyczne dla organizatorów wymiany.

56. Federacja Inicjatyw Oświatowych (www.fio.org.pl)

Zakres działania: wspieranie aktywności obywatelskiej i przemian w oświacie, zakładanie lokalnych stowarzyszeń rozwoju wsi, przejmowanie szkół, przedszkoli i innych placówek, którym grozi likwidacja, podnoszenie poziomu nauczania i dostosowywanie metod do indywidualnych potrzeb uczniów, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. **Beneficjenci:** podmioty reprezentujące środowisko wiejskie. **Główne programy:** „Z Małej Szkoły w wielki świat”.

57. Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości (www.system.junior.org.pl)

Zakres działania: realizacja programów przygotowujących młodzież do wejścia na rynek pracy, pozwalających lepiej zrozumieć zasady ekonomii i funkcjonowania biznesu. **Beneficjenci:** młodzież szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, szkoły. **Główne programy:** Programy ponadgimnazjalne: „Banki w akcji”, „Być przedsiębiorczym na rynku pracy”, „Dzień przedsiębiorczości”, „Ekonomia stosowana”, „Młodzieżowe mini-przedsiębiorstwo”, „Moje finanse”, „Przekonujemy się do prywatyzacji”, „Zarządzanie firmą”, Programy gimnazjalne: „Ekonomia na co dzień”, „Przedsiębiorczość”, Programy podstawowe: „Od grosika do złotychki”, „Szkoła przedsiębiorczości”.

58. Towarzystwo Inicjatyw Twórczych "ę" (www.tit.home.pl)

Zakres działania: realizacja projektów społeczno-kulturalnych, które pozwalają uczestnikom odkryć własne pasje, uczyć twórczego myślenia, zwiększają kompetencje

kulturowe, wspieranie przygotowania młodych ludzi, animatorów kultury i seniorów do uruchamiania własnych projektów, wydawanie publikacji, organizacja pokazów filmowych i wystaw, realizacja inicjatyw angażujących osoby starsze do działania na rzecz otoczenia, promują współpracę międzypokoleniową i wolontariat starszych. **Beneficjenci:** fundacje, stowarzyszenia, domy kultury, biblioteki, spółdzielnie mieszkaniowe, młodzi ludzie, animatorzy kultury, seniorzy. **Główne programy:** „Redakcja międzypokoleniowa”, „Seniorzy w akcji”, „Młodzi menedżerowie kultury”, Animatornia”, „Zoom na domy kultury”.

Załącznik 5. Użyteczne portale informacyjne

www.ngo.pl

Ogólnopolski portal organizacji pozarządowych. Dział „Fundusze” zawiera aktualne informacje o możliwościach finansowania organizacji pozarządowych. Portal ten informuje także na bieżąco o szkoleniach, zmianach w prawie, zamieszcza wzory dokumentów (np. umów), można stąd pobrać materiały, broszury, raporty itd. Umożliwia otrzymywanie za pośrednictwem newslettera bieżących (dwa razy w tygodniu) informacji z działów tematycznych: administracja, biblioteka, badania-civicipedia, fundusze strukturalne, ludzie sektora, mediateka, nowe technologie, pomoc społeczna, poradnik dla NGO, pozytek.ngo.pl, równość, Unia Europejska, wydawnictwa.ngo.pl, sklep.ngo.pl

www.eurodesk.pl

Eurodesk to program dla młodzieży, osób pracujących z młodzieżą i organizacji młodzieżowych, wspierany – finansowo i merytorycznie – przez Komisję Europejską, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa wyższego w ramach programu „Erasmus+” **Eurodesk to sieć** działająca w 33 krajach europejskich. Należą do niej organizacje i instytucje pracujące z młodzieżą, zajmujące się informacją europejską i/lub młodzieżową. W Eurodesku działa ponad 1300 organizacji, w tym blisko 100 w sieci **Eurodesk Polska**. **Eurodesk to informacja** o możliwościach w Europie – dla młodzieży i osób pracujących z młodzieżą. Edukacja, szkolenia, mobilność, fundusze – to główne obszary zainteresowania naszych odbiorców. A tym samym i nasze.

www.pozytek.gov.pl

Strona zarządzana przez Departament Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Można tu uzyskać bieżące informacje o inicjatywach społecznych oraz informacje dla organizacji wykonujących zadania z zakresu pożytku publicznego. Serwisy zawierają następujące działy: organizacje pozarządowe, np. wykaz organizacji 1%, fundusze dla NGO, prawo – w tym bieżące zmiany w ustawie o pożytku publicznym i wolontariacie oraz inne akty prawne związane z NGO, monitoring, np. działalności lokalnych instytucji publicznych/ badania i analizy dotyczące III sektora, PO Kapitał Ludzki, czyli najświeższe informacje dotyczące możliwości finansowania projektów z tego programu, wolontariat, czyli np. jak zawrzeć umowę z wolontariuszem, FIO – opis rządowego programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, ekonomia społeczna, czyli jak z organizacji społecznej uczynić podmiot samofinansujący się, RDPP – informacje o funkcjonowaniu Rady Działalności Pożytku Publicznego.

www.pafw.pl

Strona główna Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, największej prywatnej organizacji wspierającej działania organizacji pozarządowych i innych instytucji w Polsce. Fundacja finansuje konkursy grantowe realizowane i

rozliczane przez polskie organizacje pozarządowe. Na stronie można zapoznać się ze wszystkimi programami dotacyjnymi oraz kalendarzem wydarzeń.

www.funduszeuropejskie.gov.pl

Portal Funduszy Europejskich na lata 2014-2020. Można się z niego dowiedzieć m.in., jak realizować projekty z funduszy, jakie są możliwości uzyskania wsparcia na swój projekt, znaleźć informacje o zainicjowanej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego akcji „Proste fundusze”, informacje o konkursach promujących fundusze, materiały promocyjne oraz logotypy poszczególnych programów.

www.witrynawiejska.org.pl

Witryna Wiejska jest częścią programu "Wieś Aktywna Budowanie społeczeństwa informacyjnego, e-VITA". Partnerami programu są Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności i Fundacja Wspomagania Wsi. Tworzona i redagowana jest przez zespół Fundacji Wspomagania. Na stronie można znaleźć informacje o wszystkim, czego potrzebuje lider organizacji wiejskiej. Portal umożliwia także zamieszczanie informacji o swojej wsi, organizacji, wydarzeniu w ramach projektu pn. „Atlas inicjatyw”.

www.wies.com.pl

Rolniczy serwis internetowy: Wieś Polska, a w nim tematy dotyczące turystyki. Umożliwia bezpłatną reklamę oraz sprzedaż w sklepach internetowych produktów z zakresu rzemiosła i sztuki. Grupy i osoby indywidualne mogą wystawiać tam swoje produkty. Dodatkowo jest Forum Rolne.

www.wrota.podkarpackie.pl

Strona podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego prezentuje informacje o regionie, funduszach strukturalnych, działaniach finansowanych przez samorząd oraz udostępnia dokumenty dotyczące rozwoju. **Wrota Podkarpackie** to jeden z elementów Programu Informatyzacji Województw wpisujący się w koncepcję "e-Government – Wrota Polski", zainicjowaną przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, a mającą na celu budowanie społeczeństwa informacyjnego przez zapewnienie lepszego dostępu do sektora publicznego, podniesienie efektywności funkcjonowania administracji rządowej i samorządowej oraz szeroko rozumianą promocję regionów. Podobne portale znajdują się w pozostałych 15 województwach Polski.

www.polskawue.gov.pl

Informacje zawarte na tym portalu dotyczą wszystkiego, co wiąże się z członkostwem Polski w UE, w tym: bieżące wydarzenia w dziale Aktualności, dział Polska w UE, zawierający np. dokumenty związane z integracją, historia członkostwa, dział „Informacje o UE”: UE w pigułce/ prawo/ warto wiedzieć/ Centrum Informacji Europejskiej/ źródła informacji o UE/ szkolenia europejskie/ moja szkoła w Unii Europejskiej. To też bardzo użyteczny

portal w zakresie wyszukiwania stron www polskich i europejskich instytucji publicznych. Portal zarządzany przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, włączony w struktury Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

www.cdr.gov.pl

Wspólna strona ośrodków doradztwa rolniczego w Polsce, zawiera kontakty do ośrodków oraz linki do instytucji rządowych, uczelni rolniczych, instytutów, organizacji i innych. **Centrum Doradztwa Rolniczego** z siedzibą w Brwinowie, wraz z oddziałami w Krakowie, Poznaniu i Radomiu, rozpoczęło działalność **1 stycznia 2005 r.** w drodze przekształcenia Krajowego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich. Na tej stronie można uzyskać informację związaną z ekonomicznymi sprawami wsi.

www.agroinfo.pl

Portal dostarcza bieżącej informacji związanej z obszarami wiejskimi. Można tu odnaleźć linki do instytucji wg podziału na: urzędy i instytucje/stowarzyszenia agroturystyczne/fundacje/ izby rolnicze/giedy rolne/ośrodki doradztwa rolniczego/instytuty/szkoły wyższe. Oprócz tego komunikaty, informacje o programach pomocowych, linki do innych stron internetowych.

www.agro-info.org.pl

Na stronach serwisu **"Agro-Info"** prowadzonym przez **Biuro Programów Wiejskich Fundacji Fundusz Współpracy** znajdują się dane na temat bieżących działań programów funkcjonujących w ramach Biura Programów Wiejskich, a także informacje o aktualnych przedsięwzięciach i wydarzeniach związanych z

funkcjonowaniem polskiej wsi, o konkursach i konferencjach. Ciekawym źródłem informacji jest tu **Baza danych** o prowadzonej przez rolników działalności gospodarczej będącej dla nich alternatywnym źródłem dochodów oraz publikacje **"Pomysły na przedsiębiorczość na wsi"** (www.agrinpol.pl). Na **Forum dyskusyjnym** można wziąć udział w dyskusjach na tematy związane z problematyką wiejską. W serwisie można znaleźć też **Informator** zawierający dane o funkcjonowaniu rynków produktów rolnych w warunkach integracji oraz informacje przydatne z punktu widzenia rozwoju obszaru wiejskich.

www.faow.org.pl

Strona zarządzana przez Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich - ogólnopolskie porozumienie organizacji działających na rzecz wsi. Organizacje uczestniczące w FAOW współdziałają na rzecz lepszego funkcjonowania polskiej wsi w ramach Unii Europejskiej poprzez aktywizowanie społeczności wiejskich i zwiększanie ich udziału w procesie przemian na wsi, a także promowanie zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich. Na stronie można zapoznać się z aktualnymi kierunkami programowania rozwoju wsi, w tym również w kontekście WPR, poznać przykłady dobrych praktyk programów Leader + oraz znaleźć informacje na temat szkoleń, konferencji, seminariów związanych z problematyką wsi.

www.ppr.pl

Pierwszy Portal Rolny, a w nim informacje o: produkcji roślinnej i zwierzęcej, rolnictwie ekologicznym, Unii Europejskiej, finansach, PROW 2007-2013 oraz 2014-2020, dopłatach i rentach strukturalnych, targach, konferencjach, spotkaniach, szkoleniach